

Økonomien i kultursektoren og kulturpolitikken rolle under korona- pandemien

Sara Cools og Terje Wagelid

Kulturrådet – Arts Council Norway
Norsk filminstitutt – Norwegian Film Institute

ISBN: 978-82-8105-160-7

Design: Bleed og Marta Anna Løvberg

Utgitt av:
Kulturrådet
Postboks 4808 Nydalen
0422 Oslo

Tlf: +47 21 04 58 00
post@kulturradet.no
www.kulturradet.no

Innhold

Innledning	04
1. Økonomien i kultursektoren i et makroperspektiv	07
1.1 Tall fra nasjonalregnskapet (2015–2021)	07
1.2 Omsetning, overskudd og verdiskaping. Tall fra Regnskapsregisteret (2018–2020)	08
Omsetning i kulturnæringene før og under pandemien	09
Økonomisk overskudd i kulturnæringene før og under pandemien	13
1.3 Statistisk sentralbyrås sysselsettingsstatistikk (2015–2021)	24
Utvikling i sysselsettingen i kultursektoren sett under ett	24
Utvikling i sysselsettingen innenfor ulike kulturområder	28
Geografisk fordeling blant de sysselsatte	30
1.4 Tall på arbeidsledighet og permitteringer fra NAV	31
2. Kriseordninger av betydning for kultursektoren	34
2.1 Ekstraordinære utlysninger gjennom Statens kunstnerstipend, Norsk kulturfond og Fond for lyd og bilde	35
2.2 Kriseordninger i administrativ linje: Gjennomgang av kompensasjonsordning for arrangører og underleverandører i kultursektoren og stimuleringsordning for kulturlivet	36
Innledende om ordningene	37
Kompensasjonsordningen for arrangører og underleverandører i kultursektoren april 2020–februar 2021	38
Stimuleringsordning for kulturlivet	40
Kompensasjonsordningen i tall	41
Stimuleringsordningen i tall	51
De to kriseordningene sett i sammenheng	58
Omsetning og driftoverskudd blant mottakerne av kulturlivets kriseordninger som har levert årsregnskap	65
2.3 NAVs kompensasjonsordning for frilansere og selvstendig næringsdrivende	69
2.4 Kompensasjonsordning for næringslivet (september 2020–oktober 2021)	70
Oppsummering	72
Referanser	74

Innledning

I dette notatet viser vi statistikk som måler den økonomiske aktiviteten i kultursektoren på ulike måter. I **det første kapitlet** gir vi en tallmessig beskrivelse av utviklingen i kultursektoren før og under pandemien fra fire ulike datakilder: Først ser vi på tall fra **nasjonalregnskapet**, som viser helt overordnet hvordan det har gått med kultursektoren sammenliknet med resten av fastlandsøkonomien i Norge før og under koronapandemien. Deretter har vi hentet ut tall på **bedriftsnivå** fra Regnskapsregisteret for å se på utviklingen i bedriftsøkonomiske størrelser som omsetning, kostnader og overskudd for årene 2018–2020. Så viser vi tidsserier fra Statistisk sentralbyrås **sysselsettingsstatistikk** for årene 2015–2021 for å belyse utviklingen i sysselsetting i kultursektoren gjennom disse årene, og for å se om vi kan se noe utslag av pandemien i sysselsettingstallene. Til slutt i kapittel 1 viser vi tall på **arbeidsledighet og permitteringer** fra NAV som et (forsøksvis) direkte mål på hvordan pandemien slo ut for ansatte i kultursektoren.

De fire datakildene som er brukt i kapittel 1, har det til felles at de gir et nokså overordnet blikk på utviklingen i kultursektoren, det man gjerne kaller et makroperspektiv. Ved å anlegge et slikt perspektiv i dette notatet gjør vi et valg både av hvilke størrelser som måles, og av hvem som måles. Regnskapsregisteret inneholder for eksempel kun inntekter på bedriftsnivå, og i tillegg er de færreste enkeltpersonforetak regnskapspliktige. Det betyr at kunstnere og kulturarbeidere som har sine inntekter gjennom små enkeltpersonforetak, i liten grad er fanget opp av tallene vi har på bedriftsnivå. Nasjonalregnskapet tar på sin side mål av seg til å ha med all aktivitet, men der er det snakk om et grovkornet anslag, og kultur er slått sammen med underholdning og annen tjenesteyting. Regnskapsregisteret gir muligheten til å undersøke variasjonen mellom bedrifter og mellom kulturområder. Også sysselsettingsstatistikken og NAVs statistikk har sine fordeler og begrensninger, som vi kommer nærmere inn på i hvert av delkapitlene.

De ulike datakildene som er brukt i kapittel 1, supplerer hverandre, men de må også suppleres av andre kilder. En viktig kilde i denne sammenheng er inntektsundersøkelsene blant kunstnere (Heian et al., 2008; Heian et al., 2015). Stiftelsen Telemarksforskning jobber for tiden med en ny inntektsundersøkelse blant kunstnere, for 2019 og 2020, og leverte i fjor delrapporten *Kunstnerne og koronapandemien* (Kleppe og Askvik, 2021). Et annet viktig supplement til dette notatet er Statistisk sentralbyrås kulturstatistikk (se for eksempel siste utgave, *Kulturstatistikk 2020*¹).

I **det andre kapitlet** tar vi for oss noen av de viktigste kriseordningene som ble tatt i bruk av kultursektoren under pandemien. Først ser vi svært kort på fordelingen av økonomiske krisebevilgninger mellom eksisterende kulturpolitiske virkemidler – som Statens kunstnerstipend og ordninger i Norsk kulturfond – og egne, nyopprettede krisetiltak for kultursektoren. Deretter beskriver vi hvordan pengene i de to store koronaordningene som ble lagt i Kulturrådets administrative linje – **kompensasjonsordning for arrangører og underleverandører i kultursektoren og stimuleringsordning for kulturlivet** – ble fordelt på sektorens aktører. Deretter viser vi tall fra **NAVs kompensasjonsordning for frilansere og selvstendig**

1 <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/kultur/artikler/kulturstatistikk-2020>

næringsdrivende i kultursektoren. Til slutt i kapitlet gjør vi en sammenlikning mellom de to store koronaordningene som ble administrert av Kulturrådet, og **kompensasjonsordningen for næringslivet**.

Kultursektoren er et begrep som forstås og brukes ulikt av ulike aktører, også blant dem som tar mål av seg til å levere kvantitativ kunnskap om enten hele eller deler av sektoren. I dette notatet legger vi hovedvekten på virksomheter som gjerne omtales som kulturnæringer, og i mindre grad på enkeltkunstnere, som i større grad er fanget opp gjennom kunstnerundersøkelsene (Heian et al., 2008; Heian et al., 2015; Kleppe og Askvik, 2021). Enkeltkunstnere som organiserer sitt virke i enkeltpersonforetak, er likevel omfattet av noe av næringsstatistikken. Slik blant annet SSB sin statistikk er kategorisert, fanges virksomheter som primært har et næringsperspektiv på kulturell virksomhet, opp på lik linje med virksomheter som har kunstnerisk produksjon som sin kjernevirksomhet, men all den tid førstnevnte gruppe er større både i antall og i omsetning, vil den likevel i mange tilfeller dominere de endelige tallene. Videre er det slik at andre datakilder i dette notatet, som Regnskapsregisteret, ikke i samme grad omfattes av disse tallene.

For en grundig diskusjon av de ulike betegnelsene brukt om kunst og kultur som næringsvirksomhet, se Røyseng (2011, s. 14–20). Til statistikkformål brukes mange ulike avgrensninger og definisjoner, og vi har ikke i dette notatet satt oss fore å gjøre egne valg blant disse. Vi har derimot hatt en pragmatisk tilnærming, og valg av definisjon følger stort sett hvilke datakilder som er tilgjengelige, og hvilke avgrensninger som er praktisk mulige.

Den avgrensingen vi som oftest bruker i dette notatet, er den samme som Statistisk sentralbyrå benytter i kapitlet om nærings- og sysselsettingsstatistikk i sin publikasjon *Kulturstatistikk 2019*.² Dersom ikke annet er oppgitt, er det denne avgrensingen vi refererer til når vi i dette notatet skriver «SSBs gruppering» eller «SSBs definisjon» av kultursektoren. Her er virksomhetene gruppert inn i 14 ulike underområder basert på næringskoden de står oppført med i Enhetsregisteret til Brønnøysundregisteret. Det fins alternative måter å gruppere virksomheter på, men Statistisk sentralbyrå sin gruppering er for det første åpent tilgjengelig (transparent) og dermed etterprøvable og enkel å gjenskape, og den er derfor et praktisk valg. Andre miljøer for kulturstatistikk (som for eksempel BI:CCI/Menon og Samfunnsøkonomisk analyse) opererer med sin egen klassifisering, som til dels ligger nokså langt unna den Statistisk sentralbyrå benytter i kulturstatistikken.³ I delkapittel 2.1 bruker vi både Statistisk sentralbyrås og BI:CCI/Menon sin avgrensning (og vi har også en grundigere diskusjon av forskjellene mellom de to).

For å lette både lesingen og sammenlikningen har vi mange steder delt de 14 underområdene i Statistisk sentralbyrås definisjon inn i to grupper. Den første gruppen – som vi vier særlig oppmerksomhet i dette notatet – består av områdene Litteratur; Musikk; Film; Scenekunst; Visuell kunst; Drift av biblioteker, arkiver, museer og annen kulturvirksomhet; og Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet. Den andre gruppen består av områdene Trykte og digitale medier; Dataspill; Arkitektur; Design; Reklame og event; Undervisning; Andre områder.

² Oslo, Statistisk sentralbyrå, 2020.

³ Se Grünfeld et al. (2020a; b) og Røtnes et al. (2021).

I noen sammenhenger vil vi være nødt til å bruke eller vise andre avgrensinger. For tall fra nasjonalregnskapet (vist i delkapittel 1.1) er inndelingen Statistisk sentralbyrå bruker, langt grovere, og kultur er gruppert sammen med underholdning og «annen tjenesteyting». Når det gjelder tall på arbeidsledighet og permitteringer fra NAV, inneholder opplysningene knyttet til arbeidstakerne ikke næringskoder, men yrkeskoder, og grupperingen blir dermed en annen.

Mye av tallmaterialet som presenteres i dette notatet, er nokså dårlig kjent fra før av for oss som arbeider med kultursektoren. Derfor har presentasjonen her et videre mål utover det opprinnelige målet, som jo var å forstå hvordan koronapandemien har slått ut i ulike deler av kulturøkonomien. Pandemien har gjort det åpenbart at for å måle effekten av et sjokk må vi også vite hvordan landskapet så ut før sjokket inntraff. For å stå bedre rustet til eventuelle nye kriser – i hvilken form de nå måtte ta – bør vi på sikt få bedre grep om de mange ulike formene for statistikk som angår kultursektoren. Dette notatet er bare et lite skritt på den veien.

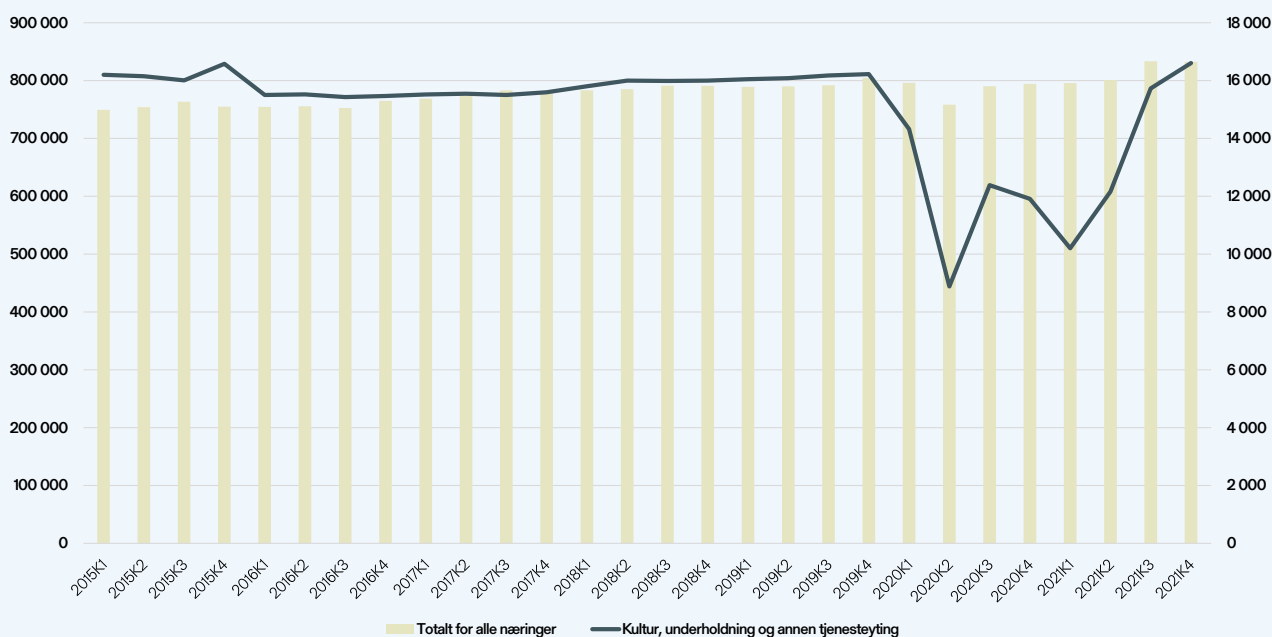
1. Økonomien i kultursektoren i et makroperspektiv

1.1 Tall fra nasjonalregnskapet (2015–2021)

Tall fra nasjonalregnskapet viser at det var svært høy vekst i samlet nasjonalprodukt (BNP) for Fastlands-Norge i 3. kvartal 2021, og økonomien nærmet seg det SSB anser som et normalt nivå.⁴ Den høye veksten i 3. kvartal kan særlig tilskrives tjenestenæringer som var hardt rammet under pandemien. Overnattings- og serveringsvirksomhet, transport samt kultur, underholdning og annen tjenesteyting hadde alle sterk oppgang (figur 1). Tiltak i forbindelse med ny nedstenging i desember kan ha bidratt til at veksten ikke fortsatte inn i 4. kvartal. Samtidig er det forventet at effekten av nye tiltak først vil være synlig for 1. kvartal 2022.

Samlet brutto nasjonalprodukt er vist med beige søyler i figur 1 og leses av på venstre akse. Til sammenlikning er samlet produkt i kategorien for Kultur, underholdning og annen tjenesteyting vist med den mørke blå linjen i figur 1 og leses av på høyre akse. Fra tredje kvartal 2020 til tredje kvartal 2021 økte inntektene her med 27 %.

» Figur 1 – Bruttoprodukt i basisverdi. Faste 2019-priser (mill. kr), etter næring. 1. kvartal 2015 til 4. kvartal 2021. Kilde: Statistisk sentralbyrås Statistikkbanken, tabell 09171 (ssb.no/statbank/table/09171).

⁴ <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/nasjonalregnskap/statistikk/nasjonalregnskap/artikler/oppgangen-i-norsk-okonomi-fortsatte-i-3.kvartal>

1.2 Omsetning, overskudd og verdiskaping. Tall fra Regnskapsregisteret (2018–2020)

Beregningene fra nasjonalregnskapet vist over gir et umiddelbart, men samtidig grovkornet, anslag på den økonomiske tilstanden i kultursektoren. For å gi et mer nøyaktig og mer finmasket bilde av den økonomiske situasjonen for kultursektoren har vi hentet tall fra Regnskapsregisteret – «den viktigste datakilden for alle som vil skaffe seg innsikt i den økonomiske tilstanden i norsk næringsliv».⁵ Regnskapsregisteret registrerer årsregnskap fra regnskapspliktige virksomheter og kunnngjør godkjenning av årsregnskap.

Gjennom Regnskapsregisteret kan vi, med en viss forsinkelse, måle mer nøyaktig hvordan det står til med økonomiske nøkkeltall for bedrifter som leverer årsregnskap: sammensetningen av inntekter og utgifter, endelig driftsresultat og verdiskaping.

Det er blant annet organisasjonsform og størrelse som avgjør om en virksomhet har regnskapsplikt. Alle aksjeselskaper, allmennaksjeselskaper og stiftelser har regnskapsplikt, samt enkeltpersonforetak som har eiendeler med verdi over 20 millioner kroner, eller antall ansatte som i gjennomsnitt er over 20 årsverk.⁶ Avgrensingen innebærer i praksis at store deler av det som utgjør kulturnæringen, ikke er å finne igjen i Regnskapsregisteret. Beregninger fra både SSB og Menon Economics tyder på at en stor andel av de sysselsatte i kultursektoren har sitt hovedarbeidsforhold nettopp i enkeltpersonforetak, og vi kan med stor grad av sikkerhet anta at de fleste av disse ikke har regnskapsplikt.⁷ Inntektene deres føres som næringsinntekt og er for kunstneres del kartlagt gjennom inntektsundersøkelsen for kunstnere, gjennomført av Telemarksforskning (Kleppe og Askvik, 2021).

Det er dermed et helt spesielt utsnitt av næringen vi ser på i dette kapitlet, og det må vi ha i bakhodet når resultatene tolkes. For en kultursektor som er preget av mange små og enkeltstående kunstnere, vil dette kapitlet ikke gi hele bildet. Vi ser her på bedriftsledet, nærmere bestemt de mellomstore og store bedriftene. For eksempel er det få gallerier eller visningssteder i Norge som har så mange som 20 ansatte eller 20 millioner kroner i omsetning, og inntektsundersøkelsen til Kleppe og Askvik (2021) viser også at det generelle inntektsnivået blant visuelle kunstnere ligger svært lavt. Altså må vi for visuell kunst anta at tallene vi får fra Regnskapsregisteret er hentet fra større institusjoner og kunstnere med høye inntekter, sammenliknet med sektoren sett under ett. Tallene fra regnskapsregistret gir oss med andre ord ikke et bilde av en samlet sektor, men den mest institusjonaliserte – muligens også den mest næringsrettede – delen av sektoren.

Videre er det første gang Kulturrådet er gitt tilgang til denne typen statistikk, altså Regnskapsregisteret, gjennom Brønnøysundregisterets prøveprosjekt for tilgjengeliggjøring av statistikk til bruk i offentlig forvaltning. Vi har så godt det lar seg gjøre, forsøkt å sammenholde resultatene i dette delkapitlet med andre kilder, men dette er i høyeste grad også et prøveprosjekt for oss. I tabell 3.26 i *Kulturstatistikk*

5 <https://www.brreg.no/om-oss/opp-gavene-vare/alle-registrene-vare/om-regnskapsregisteret/>

6 For en videre beskrivelse av hvilke virksomheter som har regnskapsplikt, se <https://www.brreg.no/innsending-av-arsregnskap/innsendingsplikt-til-regnskapsregisteret/hvem-har-regnskapsplikt/>

7 Se tabell 3.28 på s. 168 i *Kulturstatistikk 2020* (Statistisk sentralbyrå, 2021) og figur 2-4 (s. 10) og 2-6 (s. 12) i Grünfeldt et al. (2020a).

2020 (Statistisk sentralbyrå, 2021, s. 64) presenteres også tall for omsetning for de ulike delsektorene som avviker noe fra våre tall – uten at det fullgodt lar seg forklare av at SSB også har kunnet inkludere inntekter fra enkeltpersonforetak.

Kulturrådet har fått tilgang til Regnskapsregister med årsregnskap for årene 2018–2020 for alle innsendingspliktige virksomheter. I det følgende vil vi presentere tall fra årsregnskap for bedrifter i kultursektoren.⁸ For å avgrense kultursektoren og dele inn i undersektorer har vi benyttet Statistisk sentralbyrås definisjon.⁹

Omsetning i kulturnæringene før og under pandemien

» Tabell 1 – Driftsinntekter i millioner NOK for alle bedrifter innenfor hvert av SSBs kulturområder i kulturell og kreativ næring, for årene 2018–2020. Antall bedrifter (n) oppgitt for hvert år. Nederste linje («Total») gir samlet sum, både for beløp og antall bedrifter.

Felt	2018		2019		2020	
	mill. NOK	n	mill. NOK	n	mill. NOK	n
Litteratur	8 669	803	8 578	870	9 308	942
Trykte og digitale medier	36 526	812	36 660	824	44 690	859
Dataspill	361	30	316	31	332	33
Musikk	3 841	959	4 447	1 063	3 921	1 174
Film	7 836	1 367	8 051	1 486	8 425	1 640
Arkitektur	7 936	1 330	8 606	1 403	9 073	1 494
Design	7 007	2 725	7 785	3 078	8 083	3 447
Scenekunst	2 961	227	3 127	253	2 822	281
Visuell kunst	186	233	298	276	221	305
Drift av biblioteker, arkiver, museer og annen kulturvirksomhet	3 887	464	4 520	467	4 567	476
Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet	4 562	971	5 308	1 087	3 443	1 189
Reklame og event	8 876	1 757	10 241	1 968	10 888	2 150
Undervisning	272	127	301	142	268	161
Andre områder	6 756	685	6 861	717	7 131	738
Total	99 676	12 490	105 099	13 665	113 172	14 889

8 Ifølge Menon (2020) og SNL (2015) er følgende virksomheter i offentlig sektor ikke omfattet av regnskapsdatabasen fordi de ikke er «definert som egne rettssubjekter», men er del av kommunen, fylkeskommunen eller staten: for eksempel kulturhus, bibliotek og kulturskoler eller institusjoner som tilhører kommunale etater (eksempelvis Munchmuseet i Oslo), statlige etater og virksomheter, som Den kulturelle skolesekken (DKS), KORO, Riksteatret, Nasjonalbiblioteket og Norsk filminstitutt, og statlig finansierte orkestre og institusjonsteatre. Stiftelser er derimot regnskapspliktige, så museer som har stiftelse som selskapsform er omfattet av regnskapsdatabasen.

9 Statistisk sentralbyrå 2020. *Kulturstatistikk 2019*, Oslo, Statistisk sentralbyrå.

» Tabell 2 – Driftsinntekter i millioner NOK for alle bedrifter innenfor et utvalg av SSBs kulturområder i kulturell og kreativ næring, for årene 2018–2020. Antall bedrifter (n) oppgitt for hvert år. Nederste linje («Total») gir samlet sum, både for beløp og antall bedrifter.

Felt	2018		2019		2020	
	mill. NOK	n	mill. NOK	n	mill. NOK	n
Litteratur	8 669	803	8 578	870	9 308	942
Musikk	3 841	959	4 447	1 063	3 921	1 174
Film	7 836	1 367	8 051	1 486	8 425	1 640
Scenekunst	2 961	227	3 127	253	2 822	281
Visuell kunst	186	233	298	276	221	305
Drift av biblioteker, arkiver, museer og annen kulturvirksomhet	3 887	464	4 520	467	4 567	476
Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet	4 562	971	5 308	1 087	3 443	1 189
Total	31 942	5 024	34 329	5 502	32 707	6 007

» Tabell 3 – Driftsinntekter i millioner NOK for alle bedrifter innenfor et utvalg av SSBs kulturområder i kulturell og kreativ næring, for årene 2018–2020. Antall bedrifter (n) oppgitt for hvert år. Nederste linje («Total») gir samlet sum, både for beløp og antall bedrifter.

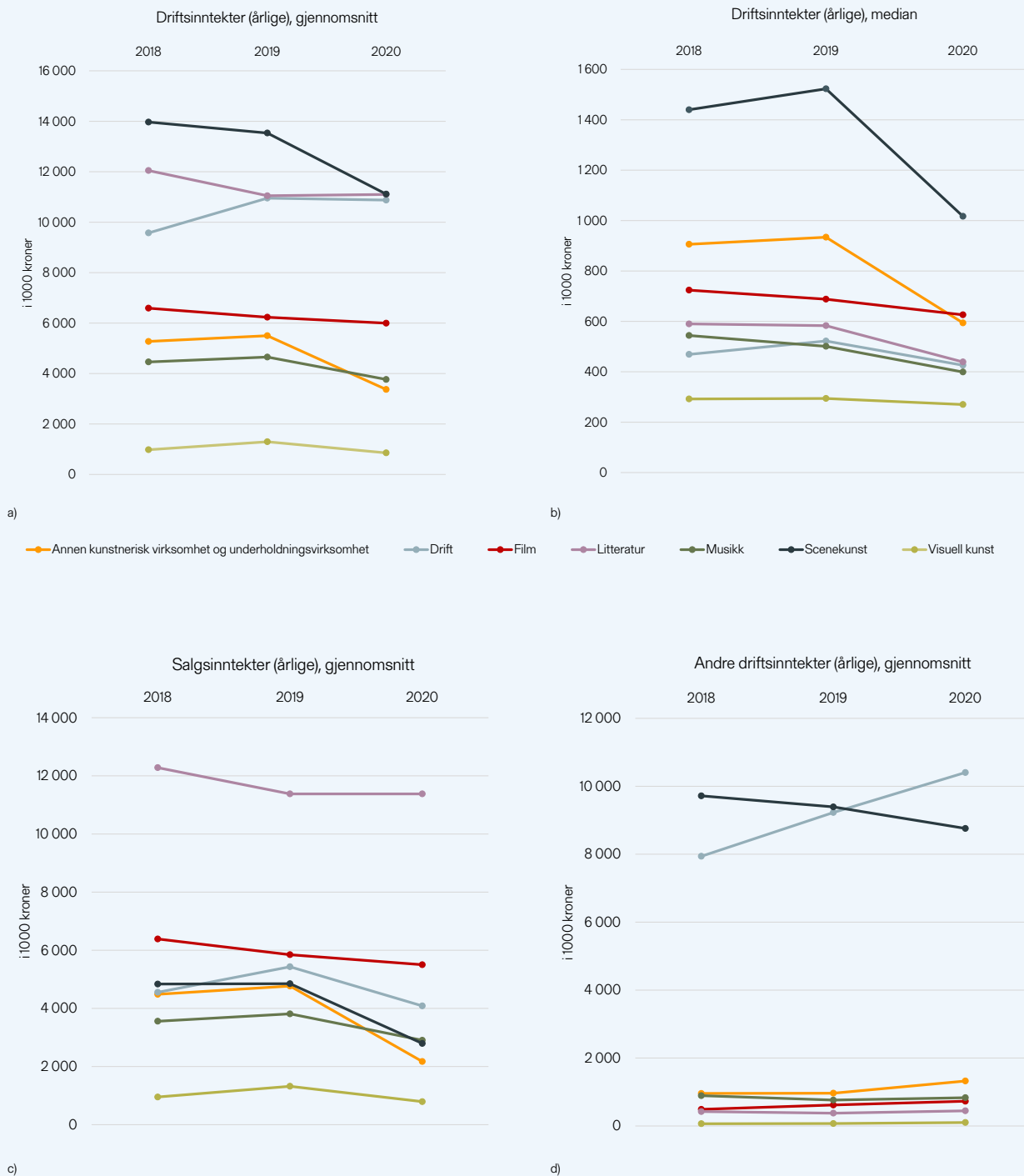
Felt	2018		2019		2020	
	mill. NOK	n	mill. NOK	n	mill. NOK	n
Trykte og digitale medier	36 526	812	36 660	824	44 690	859
Dataspill	361	30	316	31	332	33
Arkitektur	7 936	1 330	8 606	1 403	9 073	1 494
Design	7 007	2 725	7 785	3 078	8 083	3 447
Reklame og event	8 876	1 757	10 241	1 968	10 888	2 150
Undervisning	272	127	301	142	268	161
Andre områder	6 756	685	6 861	717	7 131	738
Total	67 734	7 466	70 770	8 163	80 465	8 882

I tabellene 1–3 viser vi hvordan utviklingen har vært i driftsinntekter for kultursektoren (etter SSBs definisjon) samlet og for ulike undersektorer. *Driftsinntekter* er summen av salgsinntekter og andre inntekter, og er også kjent som *omsetning*. Den samlede omsetningen til de rundt 12 500 bedriftene i kulturell og kreativ næring som leverte årsregnskap, var på rett under 100 milliarder NOK i 2018 og i overkant av 113 milliarder kroner i 2020. De fleste bransjene hadde en samlet økning fra 2019 til 2020, men for bedrifter innenfor musikk, scenekunst, visuell kunst, «Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet»¹⁰ og undervisning var det en nedgang i samlet omsetning. Samtlige bransjer hadde også et tilfang av bedrifter i løpet av perioden. Så vidt vi forstår, er de fleste av støtteordningene som bedriftene har benyttet under pandemien, deriblant kulturlivets egen kompensasjonsordning for arrangører og underleverandører i kultursektoren og stimuleringsordning for kulturlivet, ført opp som inntekter i årsregnskapet – i den grad bedrifter har mottatt støtte.

Tabell 1 viser altså at samlet sett har omsetningen i denne vide definisjonen av kulturell og kreativ næring økt også i 2020. Det er store forskjeller mellom de ulike kulturområdene, både i størrelse og i hvilken grad de er publikumsrettede. I tabell 2 og 3 har vi delt kulturområdene inn i to grupper, som beskrevet i innledningen. Av tabell 2 og 3 ser vi at denne inndelingen langt på vei følger et skille mellom hvilke kulturområder som hadde nedgang vs. vekst i samlede inntekter i 2020 sammenliknet med 2019.

10 Kategorien består av de fire næringskodene 90.019 «Utøvande kunstnarar og underhaldningsverksemd ikkje nemnt annan stad», 90.020 «Tenester i tilknytning til underhaldningsverksemd», 90.039 «Sjølvtendig kunstnarleg verksemd ikkje nemnt annan stad» og 90.040 «Drift av lokale i tilknytning til kunstnarleg verksemd». For både kompensasjonsordningen og stimuleringsordningen er denne kategorien dominert av virksomheter med næringskode 90.020 «Tenester i tilknytning til underhaldningsverksemd» (som utgjør 80 % av virksomhetene og har mottatt to tredjedeler av tildelt beløp i denne kategorien i kompensasjonsordningen). Nest største næringskode innenfor denne kategorien er 90.040 «Drift av lokale i tilknytning til kunstnarleg verksemd», med 17 % av virksomhetene og den siste tredjedelen av tildelingene gjennom kompensasjonsordningen.

» Figur 2 – Gjennomsnitt (panel a, c og d) og median (panel b) for driftsinntekter/omsetning i 1000 NOK for alle bedrifter innenfor utvalgte områder blant SSBs kulturområder i kulturell og kreativ næring, for årene 2018–2020.

I figur 2 er utviklingen også illustrert for de kulturområdene som inngår i gruppe 1, her med gjennomsnittlige driftsinntekter (panel a) og median driftsinntekter (panel b), deretter er gjennomsnittlige driftsinntekter fordelt på salgsinntekter (panel c) og andre inntekter (panel d). Figur 2 bekrefter det tabell 2 viste: For de fleste av disse områdene, og for disse områdene samlet, var det et fall i gjennomsnittlige driftsinntekter/gjennomsnittlig omsetning i 2020 relativt til 2019. Fallet i gjennomsnittlige inntekter er størst i kategoriene «Scenekunst» og «Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet». Bedrifter i kategoriene «Litteratur» og «Drift av biblioteker, arkiver, museer og annen kulturvirksomhet» hadde omtrent samme gjennomsnittlige driftsinntekter i 2020 som i 2019.

Den store forskjellen mellom gjennomsnitt og median (altså mellom panel a og b i figuren) tyder på at fordelingen av driftsinntekter er sterkt «høyreskjev», altså at det er mange lave inntekter som ligger under gjennomsnittet og noen relativt få, men også relativt høye, inntekter som drar opp gjennomsnittet. Med en så skjev fordeling blir gjennomsnittsmål ofte kritisert som et dårlig mål på hvordan midten i fordelingen ser ut, siden gjennomsnittet så lett lar seg påvirke av ekstremverdier – i dette tilfellet særlig høye inntekter. Medianverdien gjenspeiler derimot inntektsnivået til den bedriften som befinner seg nøyaktig midt i fordelingen: Akkurat halvparten av bedriftene har lavere inntekter enn medianen og akkurat halvparten har høyere inntekter enn medianen. Som vi ser, ligger gjennomsnittsinntekten langt høyere, og i praksis vil det være en langt høyere andel som har inntekter under gjennomsnittet, og en tilsvarende liten andel som har inntekter over gjennomsnittet.

Regnskapsregisteret oppgir hvor mye av driftsinntektene som er salgsinntekter. Dermed kan vi bryte driftsinntektene ned i salgsinntekter og andre driftsinntekter. Nederst i figur 2 kan vi se denne inndelingen, i henholdsvis panel c og d. Panelene viser at det er store forskjeller mellom bransjene i hvor stor andel av inntektene som utgjøres av salgsinntekter. For litteratur, film, «Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet» og visuell kunst utgjør salgsinntekter brorparten av omsetningen, mens for bedrifter innenfor de andre bransjene – scenekunst, «Drift av biblioteker, arkiver, museer og annen kulturvirksomhet» og musikk – er det et større innslag av andre driftsinntekter.

Økonomisk overskudd i kulturnæringene før og under pandemien

Inntektsfallet i bedriftene har til dels vært kompensert gjennom ulike støtteordninger, men også ved at mange bedrifter har kuttet utgifter – blant annet gjennom å si opp eller permittere ansatte eller kutte i øvrig aktivitet. I dette delkapitlet ser vi på hvordan det gikk med endelig driftsresultat blant bedriftene som har levert årsregnskap. Driftsresultatet er overskuddet, altså samlede inntekter minus samlede utgifter.¹¹

¹¹ I årsregnskapet fins tre ulike typer resultat: «Driftsresultat», «Ordinært resultat før skatt» og «Årsresultat».

» Tabell 4 – Driftskostnader i millioner NOK for alle bedrifter innenfor hvert av SSBs kulturområder i kulturell og kreativ næring, for årene 2018–2020. Antall bedrifter (n) oppgitt for hvert år. Nederste linje («Total») gir samlet sum, både for beløp og antall bedrifter.

Felt	2018		2019		2020	
	mill. NOK	n	mill. NOK	n	mill. NOK	n
Litteratur	8 517	803	8 400	870	8 740	942
Trykte og digitale medier	34 899	812	34 837	824	41 278	859
Dataspill	271	30	313	31	406	33
Musikk	2 944	959	3 344	1 063	2 870	1 174
Film	7 658	1 367	7 854	1 486	8 149	1 640
Arkitektur	7 109	1 330	7 758	1 403	8 145	1 494
Design	6 656	2 725	7 436	3 078	7 572	3 447
Scenekunst	2 916	227	3 012	253	2 691	281
Visuell kunst	177	233	433	276	191	305
Drift av biblioteker, arkiver, museer og annen kulturvirksomhet	3 802	464	4 175	467	4 120	476
Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet	4 362	971	5 043	1 087	3 082	1 189
Reklame og event	8 404	1 757	9 795	1 968	10 391	2 150
Undervisning	263	127	280	142	247	161
Andre områder	6 355	685	6 550	717	6 960	738
Total	94 333	12 490	99 230	13 665	104 842	14 889

Før vi ser på endelig resultat, viser vi først, i tabellene 4–6, utviklingen i samlede driftskostnader for bedriftene som har levert årsregnskap. Vi viser regnskapstallene samlet for alle virksomheter innen SSBs definisjon av kulturell og kreativ næring i tabell 4, deretter delt inn i de to hovedgruppene av kulturområder i tabell 5 (gruppe 1) og tabell 6 (gruppe 2). «Driftskostnader» er summen av lønnskostnader og andre kostnader. De samlede driftskostnadene økte noe fra 2019 til 2020, men langt mindre enn fra 2018 til 2019. Mønsteret i hvilke bransjer som hadde en økning/nedgang i samlede kostnader, speiler hvilke bransjer som hadde en økning/nedgang i samlede inntekter: Musikk, scenekunst, visuell kunst, «Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet» og undervisning har en nedgang i samlede driftskostnader i 2020 – dette er også de bransjene som hadde en nedgang i samlede driftsinntekter. I tillegg har «Drift av biblioteker, arkiver, museer og annen kulturvirksomhet» en nedgang i samlede driftskostnader.

» Tabell 5 – Driftskostnader i millioner NOK for alle bedrifter innenfor et utvalg av SSBs kulturområder i kulturell og kreativ næring, for årene 2018–2020. Antall bedrifter (n) oppgitt for hvert år. Nederste linje («Total») gir samlet sum, både for beløp og antall bedrifter.

Felt	2018		2019		2020	
	mill. NOK	n	mill. NOK	n	mill. NOK	n
Litteratur	8 517	803	8 400	870	8 740	942
Musikk	2 944	959	3 344	1 063	2 870	1 174
Film	7 658	1 367	7 854	1 486	8 149	1 640
Scenekunst	2 916	227	3 012	253	2 691	281
Visuell kunst	177	233	433	276	191	305
Drift av biblioteker, arkiver, museer og annen kulturvirksomhet	3 802	464	4 175	467	4 120	476
Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet	4 362	971	5 043	1 087	3 082	1 189
Total	30 376	5 024	32 261	5 502	29 843	6 007

» Tabell 6 – Driftskostnader i millioner NOK for alle bedrifter innenfor et utvalg av SSBs kulturområder i kulturell og kreativ næring, for årene 2018–2020. Antall bedrifter (n) oppgitt for hvert år. Nederste linje («Total») gir samlet sum, både for beløp og antall bedrifter.

Felt	2018		2019		2020	
	mill. NOK	n	mill. NOK	n	mill. NOK	n
Trykte og digitale medier	34 899	812	34 837	824	41 278	859
Dataspill	271	30	313	31	406	33
Arkitektur	7 109	1 330	7 758	1 403	8 145	1 494
Design	6 656	2 725	7 436	3 078	7 572	3 447
Reklame og event	8 404	1 757	9 795	1 968	10 391	2 150
Undervisning	263	127	280	142	247	161
Andre områder	6 355	685	6 550	717	6 960	738
Total	63 957	7 466	66 969	8 163	74 999	8 882

» Figur 3 – Gjennomsnitt (panel a, c og d) og median (panel b) for driftskostnader i 1000 NOK for alle bedrifter innenfor utvalgte områder blant SSBs kulturområder i kulturell og kreativ næring, for årene 2018–2020.

I figur 3 viser vi hvordan denne nedgangen i samlede driftskostnader også er reflektert i en nedgang i gjennomsnittlige driftskostnader og driftskostnader på medianen for bedrifter i kulturområdene i gruppe 1. Nedgangen skyldes i mange tilfeller et kutt i gjennomsnittlige lønnskostnader (panel c), men også et kutt i andre kostnader (panel d). Årsregnskapene inneholder ikke opplysninger om hva slags kostnader dette er, men vi kan regne med at noe vil være driftskostnader av typen leie av utstyr og lokaler. I denne sammenhengen er det verdt å merke seg at andre driftskostnader i praksis også kan innebære utgifter til arbeidskraft dersom det er snakk om innleie av arbeidskraft som ikke føres som lønnskostnader.

» Tabell 7 – Lønnskostnader i millioner NOK for alle bedrifter innenfor hvert av SSBs kulturområder i kulturell og kreativ næring, for årene 2018–2020. Antall bedrifter (n) oppgitt for hvert år. Nederste linje («Total») gir samlet sum, både for beløp og antall bedrifter.

Felt	2018		2019		2020	
	mill. NOK	n	mill. NOK	n	mill. NOK	n
Litteratur	2 330	803	2 309	870	2 713	942
Trykte og digitale medier	13 496	812	13 716	824	16 862	859
Dataspill	144	30	64	31	15	33
Musikk	1 898	959	2 155	1 063	2 049	1 174
Film	2 098	1 367	2 090	1 486	2 142	1 640
Arkitektur	5 454	1 330	5 900	1 403	6 216	1 494
Design	2 694	2 725	3 090	3 078	3 277	3 447
Scenekunst	1 783	227	1 869	253	1 748	281
Visuell kunst	74	233	90	276	95	305
Drift av biblioteker, arkiver, museer og annen kulturvirksomhet	1 963	464	2 383	467	2 375	476
Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet	1 319	971	1 471	1 087	1 247	1 189
Reklame og event	3 606	1 757	3 810	1 968	3 846	2 150
Undervisning	110	127	127	142	126	161
Andre områder	2 508	685	2 511	717	2 167	738
Total	39 477	12 490	41 585	13 665	44 878	14 889

I årsregnskapene vi har tilgang til, rapporteres altså samlede driftskostnader og lønnskostnader (som er en del av de samlede driftskostnadene). Vi ser nærmere på hvordan pandemien slår ut i sysselsettingsstatistikken fra Statistisk sentralbyrå, i delkapittel 1.3, og i tall på arbeidsledighet og permitteringer fra NAV, i delkapittel 1.4, og videre hvordan kunstnere og kulturarbeidere søkte NAVs kompensasjonsordning

for frilansere og selvstendig næringsdrivende, i delkapittel 2.3. Som et supplement til disse tallene er det interessant å se hvilken rolle lønnskostnadene spiller i bevegelsene i bedriftenes årsregnskap. I tabell 7 viser vi lønnskostnader fra årsregnskapene for de ulike underkategoriene, og for alle kategorier samlet («Total») på nederste linje. Som beskrevet for figur 6, panel c, som viste gjennomsnittlige lønnskostnader, har virksomhetene i snitt kuttet i lønnskostnader for de fleste av de publikumsrettede kulturområdene. I tabell 7 ser vi at mens samlede lønnskostnader fra de 959 musikkvirksomhetene som leverte årsregnskap for 2018, var på 1,90 milliarder kroner, økte dette beløpet til 2,16 milliarder kroner i 2019 (og antallet virksomheter økte til 1063), for deretter å falle til 2,05 milliarder kroner i 2020, mens antallet virksomheter fortsatt økte, til 1174. Det betyr at lønnskostnadene blant aksjeselskaper på musikkområdet både falt samlet sett og i gjennomsnitt mellom 2019 og 2020. Det samme mønsteret ser vi for scenekunst, «Drift av biblioteker, arkiver, museer og annen kulturvirksomhet», «Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet» og «Andre områder». Dataspill har et fall i lønnskostnader gjennom hele perioden.

Driftsresultat

↘ Tabell 8 – Driftsresultat/overskudd i millioner NOK for alle bedrifter innenfor hvert av SSBs kulturområder i kulturell og kreativ næring, for årene 2018–2020. Antall bedrifter (n) oppgitt for hvert år. Nederste linje («Total») gir samlet sum, både for beløp og antall bedrifter.

Felt	2018		2019		2020	
	mill. NOK	n	mill. NOK	n	mill. NOK	n
Litteratur	140	803	166	870	546	942
Trykte og digitale medier	1599	812	1801	824	3392	859
Dataspill	91	30	1	31	-74	33
Musikk	870	959	1097	1063	1024	1174
Film	175	1367	175	1486	218	1640
Arkitektur	766	1330	788	1403	899	1494
Design	284	2725	288	3078	434	3447
Scenekunst	49	227	113	253	131	281
Visuell kunst	3	233	-136	276	23	305
Drift av biblioteker, arkiver, museer og annen kulturvirksomhet	69	464	329	467	448	476
Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet	192	971	184	1087	299	1189
Reklame og event	402	1757	398	1968	442	2150
Undervisning	6	127	11	142	16	161
Andre områder	376	685	294	717	157	738
Total	5 022	12 490	5 509	13 665	7 955	14 889

» Tabell 9 – Driftsresultat/overskudd i millioner NOK for alle bedrifter innenfor et utvalg av SSBs kulturområder i kulturell og kreativ næring, for årene 2018–2020. Antall bedrifter (n) oppgitt for hvert år. Nederste linje («Total») gir samlet sum, både for beløp og antall bedrifter.

Felt	2018		2019		2020	
	mill. NOK	n	mill. NOK	n	mill. NOK	n
Litteratur	140	803	166	870	546	942
Musikk	870	959	1 097	1 063	1 024	1 174
Film	175	1 367	175	1 486	218	1 640
Scenekunst	49	227	113	253	131	281
Visuell kunst	3	233	-136	276	23	305
Drift av biblioteker, arkiver, museer og annen kulturvirksomhet	69	464	329	467	448	476
Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet	192	971	184	1 087	299	1 189
Total	1 498	5 024	1 928	5 502	2 689	6 007

» Tabell 10 – Driftsresultat/overskudd i millioner NOK for alle bedrifter innenfor et utvalg av SSBs kulturområder i kulturell og kreativ næring, for årene 2018–2020. Antall bedrifter (n) oppgitt for hvert år. Nederste linje («Total») gir samlet sum, både for beløp og antall bedrifter.

Felt	2018		2019		2020	
	mill. NOK	n	mill. NOK	n	mill. NOK	n
Trykte og digitale medier	1 599	812	1 801	824	3 392	859
Dataspill	91	30	1	31	-74	33
Arkitektur	766	1 330	788	1 403	899	1 494
Design	284	2 725	288	3 078	434	3 447
Reklame og event	402	1 757	398	1 968	442	2 150
Undervisning	6	127	11	142	16	161
Andre områder	376	685	294	717	157	738
Total	3 524	7 466	3 581	8 163	5 266	8 882

I tabellene 8–10 viser vi så utviklingen i det samlede driftsresultatet – altså samlede driftsinntekter minus samlede driftskostnader, også kjent som «driftsoverskudd» eller «EBITDA» – for bedriftene som har levert årsregnskap. Dette er overskudd fra driften utenom renteutgifter og renteinntekter og før skatt.

Bedriftens overskudd er bedriftseiernes – aksjonærenes i aksjeselskapenes tilfelle – avkastning det året. Mye av kritikken mot kriseordningene som ble rettet mot næringslivet under koronapandemien, har dreid seg om at de i for stor grad har gitt forsikring for kapitalinntekter og i for liten grad gitt forsikring for arbeidsinntekter, samtidig som det er forholdsvis allment akseptert innenfor samfunnsøkonomisk tankegang at det er lettere å forsikre kapitalinntekter enn arbeidsinntekter i private markeder. Aksjemarkedet er en sånn forsikring: Man sprer risikoen på flere eiere og over flere år. Det går bedre for noen bedrifter noen år enn andre år. Dette er del av en iberegnet risiko som kapitaleiere tar, og som er lettere å spre for større selskaper enn for små.

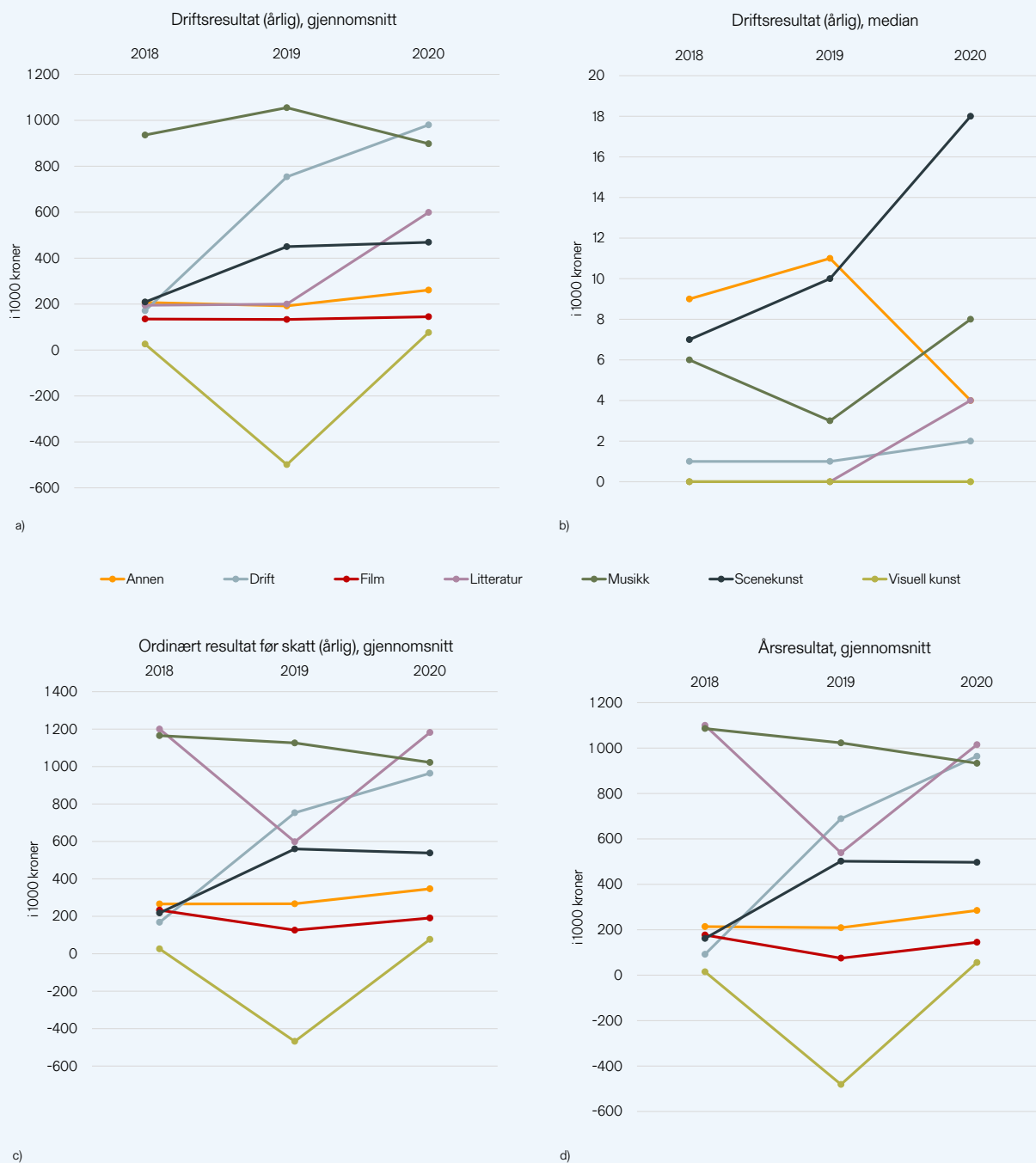
Kritikken har dreid seg om at det offentlige følgelig heller bør bidra til å sikre arbeidsplasser og til å forsikre arbeidstakeres inntekter, enn til å sikre overskudd i aksjemarkedet. Et mye diskutert unntak er små og mellomstore bedrifter, hvor skillet mellom bedriftseiere og arbeidstakere er mindre tydelig, og hvor det likevel kan være ønskelig for det offentlige å gi eierne forsikring på linje med arbeidstakerne. For kulturstøtteordningene blir dermed størrelsen på mottakerbedriftene særlig relevant dersom vi skal oversette kritikken av næringslivsordningene. Som figurene for gjennomsnitt og median viser for driftsinntekter (figur 2) og driftsoverskudd (figur 4), er kultursektoren slik vi ser på den i dette delkapitlet, kjennetegnet av mange små virksomheter som mottar forholdsvis små beløp, og færre store som mottar – til sammenlikning – svært store beløp, som trekker gjennomsnittet opp. Det avgjørende for om kritikken av næringslivsordningene er treffende også for ordningene rettet mot kultursektoren, er dermed i hvilken grad det er de store bedriftene som først og fremst har nytt godt av ordningene, sammenliknet med de små og mellomstore bedriftene (inkludert enkeltpersonforetakene). Som vi viser i delkapittel 2.1, er kulturstøtteordningene også preget av at særlig store virksomheter har mottatt store deler av den samlede økonomiske støtten. Det er dermed verdt å ta med seg kritikken av næringslivsordningene inn i en evaluering også av kulturstøtteordningene.

Vi viser driftsresultatet samlet for alle virksomheter innen SSBs definisjon av kulturell og kreativ næring i tabell 8, deretter delt inn i de to hovedgruppene av kulturområder i tabell 9 (gruppe 1) og tabell 10 (gruppe 2). Etter det vi erfarer, vil driftsinntekter – og dermed altså driftsoverskudd – inkludere støttebeløpene som er utbetalt til bedriftene gjennom de ulike kriseordningene. Vi ser nærmere på hvilken forskjell disse beløpene utgjør i total omsetning, mot slutten av kapittel 2.

Basert på våre tall fra Regnskapsregisteret ser det ut til at det samlede overskuddet i bransjene totalt sett økte med langt mer i 2020 enn året før: fra rundt 5 milliarder NOK i 2018 til 5,5 milliarder i 2019, til nesten 8 milliarder NOK i 2020. Den forholdsmessige/prosentvise økningen er størst for litteratur, som har mer enn en tredobling av det samlede overskuddet fra 2019 til 2020; «Trykte og digitale medier», som har nesten en dobling av det samlede overskuddet fra 2019 til 2020; «Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet», som har en økning i samlet overskudd på 60 %; og design og undervisning, som har rundt 50 % vekst

i samlet overskudd. Kun dataspill, musikk og «Andre områder» hadde en nedgang i det samlede driftsoverskuddet i 2020 sammenliknet med 2019, og det er bare i dataspillbransjen at det samlede driftsoverskuddet er negativt i 2020. Siden tabellen også viser at antallet bedrifter økte over perioden, ser vi i figur 4 næyere på gjennomsnitt og median for områdene som er vist i tabell 9.

» Figur 4 – Gjennomsnitt (panel a, c og d) og median (panel b) for driftsresultat/overskudd i 1000 NOK for alle bedrifter innenfor utvalgte områder blant SSBs kulturområder i kulturell og kreativ næring, for årene 2018-2020.

I figur 4 ser vi at det har vært en økning i gjennomsnittlig driftsresultat inn i pandemiåret 2020 for bedriftene som har levert årsregnskap, i de fleste av kulturområdene i gruppe 1 med unntak for musikk, hvor gjennomsnittresultatet i utgangspunktet lå langt høyere enn for de andre områdene og i 2020 endte omtrent på nivå med hvor det lå i 2018. Som de tidligere analysene viste, er dette på tross av fall i inntekter, som altså i stor grad er kompensert ved å kutte i utgifter. Også når vi ser på driftsresultatet for medianbedriften innenfor de ulike områdene i gruppe 1, er det en økning på samtlige områder unntatt «Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet». Når vi her ser at 2020 i gjennomsnitt var et bedre år enn 2019 for bedriftenes «bunnlinje» for alle kulturområdene i gruppe 1 unntatt musikk – som likevel endte med et betydelig overskudd (i gjennomsnitt) – er det likevel verdt å merke seg at vi her er begrenset til virksomheter som har levert årsregnskap. Dette er, som nevnt i innledningen til dette delkapitlet, ikke et dekkende bilde av økonomien i sektoren som helhet, som i stor grad består av enkeltpersonforetak som ikke er regnskapspliktige. Samtidig har flere av de store støtteordningene i sektoren vært rettet nettopp mot virksomheter som det er naturlig at vi finner igjen i Regnskapsregisteret: Analysene i kapittel 2 viser for eksempel at hovedgruppen av mottakere av de to store støtteordningene til kulturlivet er aksjeselskaper.

Det er også verdt å merke seg den store forskjellen i nivå på gjennomsnitt og median i figur 4: Y-aksen i panel b har en oppløsning som er 100 ganger høyere enn y-aksen i panel a, og den går fra 0 til 20 000. Dette vitner igjen om at fordelingen mellom bedriftene innad i hvert kulturområde er sterkt høyreskjev: Gjennomsnittet trekkes opp av noen relativt få bedrifter med svært høye overskudd, mens medianbedriften – altså den bedriften som ligger akkurat på midten om man stiller alle bedriftene på rekke etter hvem som har høyest overskudd – ligger langt lavere enn gjennomsnittet. Også for median-bedriften var 2020 et bedre år enn 2019, målt i bunnlinja, med unntak for «Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet», som likevel ender med positivt resultat på medianen.

I tabell 11 viser vi hvor mange bedrifter innenfor hvert kulturområde i SSBs definisjon som hadde negativt driftsresultat i hvert av de tre årene 2018–2020. Heller ikke her ser vi noen tydelige brudd i 2020 med årene før. Det er verdt å merke seg den høye andelen bedrifter som har negativt driftsresultat hvert av årene, men det får være gjenstand for fremtidige analyser å se nærmere på dette.

» Tabell 11 – Antall bedrifter med negativt driftsresultat innenfor hvert av SSBs kulturområder i kulturell og kreativ næring, for årene 2018–2020. Totalt antall bedrifter (n) i hver bransje til sammenlikning. Nederste linje («Total») gir samlet sum for hvert år.

Felt	2018		2019		2020	
	antall med negativt resultat	n	antall med negativt resultat	n	antall med negativt resultat	n
Litteratur	387	803	416	870	415	942
Trykte og digitale medier	332	812	339	824	310	859
Dataspill	12	30	16	31	22	33
Musikk	416	959	476	1 063	507	1 174
Film	667	1 367	688	1 486	740	1 640
Arkitektur	484	1 330	513	1 403	550	1 494
Design	1 294	2 725	1 456	3 078	1 598	3 447
Scenekunst	99	227	104	253	112	281
Visuell kunst	111	233	138	276	138	305
Drift av biblioteker, arkiver, museer og annen kulturvirksomhet	209	464	205	467	206	476
Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet	411	971	472	1 087	531	1 189
Reklame og event	754	1 757	897	1 968	883	2 150
Undervisning	55	127	53	142	67	161
Andre områder	258	685	299	717	290	738
Total	5 489	12 490	6 072	13 665	6 369	14 889

1.3 Statistisk sentralbyrås sysselsettingsstatistikk (2015–2021)

Statistisk sentralbyrå (SSB) utarbeider hvert år statistikk over alle sysselsatte i den norske arbeidsstyrken, delt inn etter sektoren eller bransjen hvor de har sitt hovedarbeidsforhold. Til denne rapporten har vi fått tall på sysselsatte i kultursektoren for årene 2015–2021, slik kultursektoren er definert og delt inn i undersektorer i Statistisk sentralbyrås kulturstatistikk for 2019.^{12,13} Det er viktig å understreke at vi også i denne sammenheng ser på sysselsatte i kultursektoren i stort, altså i hele kulturell og kreativ næring, og at vi ikke begrenser oss til kunstnere, som i kunstnerundersøkelsene (se for eksempel Røyseng et al., 2019).

Utvikling i sysselsettingen i kultursektoren sett under ett

Nederst i tabell 12 ser vi det samlede antallet personer i alderen 15–74 år som har sitt hovedarbeidsforhold i en av disse «kulturnæringene» for hvert år mellom 2015 og 2021. Dersom det har vært noe særskilt frafall i sysselsettingen i noen av disse næringene i løpet av pandemien, kunne vi muligens forvente å se dette reflektert i en nedgang i sysselsettingstallene for 2020 og 2021. Statistikken vil imidlertid ikke fange opp forverring i arbeidsforhold eller lavere lønn i seg selv, og den fanger heller ikke opp permitteringer på inntil tre måneder. Men den vil fange opp oppsigelser og tilfeller der personer bytter hovedarbeidsforhold på grunn av forverrede vilkår.

12 Statistisk sentralbyrå 2020. *Kulturstatistikk 2019*, Oslo, Statistisk sentralbyrå.

13 *Sysselsatte* er i denne sammenheng alle personer mellom 15 og 74 år som utførte inntektsgivende arbeid av minst én times varighet i referanseuken (uke 47 i gjeldende år), samt personer som har et slikt arbeid, men som var midlertidig fraværende pga. sykdom, ferie, lønnet permisjon e.l. «Personer som er inne til førstegangs militær- eller sivilteneste regnes som sysselsatte. Personer på sysselsettingstiltak med lønn fra arbeidsgiver klassifiseres også som sysselsatte. Dette følger anbefalingene fra den internasjonale arbeidsorganisasjonen, ILO. (...) Personer som har en permisjon eller permittering med forventet varighet på under 90 dager regnes som sysselsatt» (ssb.no). Sysselsatte omfatter både lønnstakere og selvstendig næringsdrivende. For sysselsatte med flere arbeidsforhold velges ett *hovedarbeidsforhold*. Dersom det er snakk om flere lønnstakerforhold, velges arbeidsforholdet med høyest stillingsprosent til hovedarbeidsforhold. For personer som både er selvstendig næringsdrivende og har ett eller flere lønnstakerforhold, velges det selvstendige arbeidsforholdet som hovedarbeidsforhold kun hvis ingen av lønnstakerforholdene er 100 % og næringsinntekten er høyere enn kontantlønnen. Ellers velges det lønnstakerforholdet med høyest stillingsprosent. Når hovedarbeidsforholdet er fastslått, plasseres de sysselsatte inn i ulike næringer basert på dette arbeidsforholdet.

» Tabell 12 – Antall individer med hovedarbeidsforhold i virksomheter i kulturell og kreativ næring.
Kilde: Statistisk sentralbyrås sysselsettingsstatistikk.

Kulturområde	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Litteratur	6 989	6 832	6 964	7 016	6 335	6 804	6 992
Trykte og digitale medier	16 411	15 497	14 767	15 007	14 928	14 312	14 550
Dataspill	88	100	113	151	183	213	233
Musikk	4 423	4 190	4 382	5 239	5 067	6 228	6 257
Film	5 405	5 516	5 689	5 888	5 871	5 948	6 510
Arkitektur	5 893	5 976	6 277	6 715	6 904	6 898	7 045
Design	6 699	6 628	6 902	7 730	7 769	8 667	9 193
Scenekunst	3 576	3 570	3 704	4 015	4 046	4 039	4 159
Visuell kunst	2 003	1 816	1 894	2 302	2 333	2 776	2 814
Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet	3 388	3 476	3 619	4 020	4 268	3 793	4 370
Drift av biblioteker, arkiver, museer og annen kulturvirksomhet	8 427	8 519	8 755	8 950	9 157	8 938	9 877
Reklame og event	6 531	6 201	6 486	6 927	6 590	6 300	6 606
Undervisning	4 315	4 285	4 330	4 549	4 552	4 579	4 527
Øvrige områder	6 284	6 198	6 221	6 178	6 198	5 484	5 498
I alt	80 432	78 804	80 103	84 687	84 201	84 979	88 631

Det samlede antallet sysselsatte i kulturell og kreativ næring lå på litt over 80 000 i starten av perioden, i 2015, og på rundt 85 000 mot slutten, i 2020, før den gjorde et hopp til 88 600 i siste måling for 2021. Andelen utgjør omtrent 3,2 % av alle sysselsatte i Norge i 2020. Etter denne definisjonen av kultursektoren/ kulturnæringen ser det altså ikke ut til å være noen nedgang i sysselsettingen i sektoren som helhet i 2020, og altså en oppgang i 2021.

I Statistisk sentralbyrås publisasjon *Kulturstatistikk 2020* deles sysselsatte inn i fire kategorier, etter organisasjonsformen til virksomheten der de har sitt hovedarbeidsforhold: Enkeltpersonforetak og andre personlig eide foretak; Aksjeselskap og andre foretak med avgrenset ansvar; Stiftelser, samskipnader osv.; og Offentlige virksomheter (Statistisk sentralbyrå, 2021, tabell 3.28 s. 168). I og med at sysselsettingsstatistikken ikke fanger opp andre lønns- og ansettelsesvilkår, er det interessant å se på utviklingen i andelen som er sysselsatt i den første av disse kategoriene, «Enkeltpersonforetak og andre personlig eide foretak», fordi dette kan regnes som et mål på andelen som er selvstendig næringsdrivende eller frilansere og dermed har svakere tilgang på sosiale velferdsordninger enn sysselsatte som er ansatt som lønnstakere. Det har ikke lyktes oss å få tak i en slik inndeling av tallene til arbeidet med dette notatet, så vi baserer oss her på publisasjonen for 2020. Det innebærer at vi ikke har disse tallene for 2021, og heller ikke for 2015 og 2016.

Basert på tallene i tabell 3.28 i *Kulturstatistikk 2020* ser utviklingen i andelen sysselsatte i de fire kategoriene ut slik som i tabell 13. Det er nokså jevne andeler i de fire kategoriene gjennom årene 2017–2019, men i 2020 øker andelen sysselsatte i «Enkeltpersonforetak og andre personlig eide foretak» med 4,4 prosentpoeng fra 18,8 % til 23,2 % – i seg selv en økning på 25 % – mens andelen gikk ned i alle de andre kategoriene, men tydeligst i andelen sysselsatte i «Aksjeselskap og andre foretak med avgrenset ansvar».

Dette kan muligens være et svært tydelig utslag av pandemien, som riktig nok må undersøkes videre med oppdaterte tall for 2021. I delkapittel 1.3 så vi tegn til at mange bedrifter kompenserte nedgangen i inntekter i 2020 ved å kutte i driftskostnader, deriblant lønnskostnader. Sysselsettingsstatistikken viser ingen direkte nedgang i *antall* sysselsatte, men den viser tegn til et potensielt viktig skifte i hva slags ansettelsesform de sysselsatte har. Med mange sysselsatte som er selvstendig næringsdrivende, flyttes mye av risikoen i arbeidsmarkedet over på enkeltindividet, all den tid de kollektive forsikringsordningene i arbeidslivet først og fremst er ment å gi forsikring for dem som er ansatt hos en arbeidsgiver. Dermed blir det enda viktigere å være bevisst hvilke former for risiko man ønsker å forsikre gjennom støtteordninger i en krise, og hvilken vekt man vil tillegge de ulike gruppene: næringsliv/bedriftseiere vs. arbeidstakere i ansettelsesforhold vs. arbeidstakere uten ansettelse.

▸ Tabell 13 – Andel sysselsatte i virksomheter med ulike organisasjonsformer.
Kilde: *Kulturstatistikk 2020*, Statistisk sentralbyrå.

År	Andel ENK o.a.	Andel AS o.a.	Andel STI o.a.	Andel off. virksomheter
2017	16,7 %	64,4 %	6,0 %	12,9 %
2018	19,4 %	62,4 %	5,7 %	12,5 %
2019	18,8 %	62,6 %	5,8 %	12,8 %
2020	23,2 %	59,0 %	5,5 %	12,3 %

Videre analyser av tallene i tabell 3.28 i *Kulturstatistikk 2020* (vist i tabell 14, særlig siste kolonne) viser at veksten i sysselsatte med hovedarbeidsforhold i «Enkeltpersonforetak og andre personlig eide foretak», altså det vi antar i hovedsak er selvstendig næringsdrivende, er størst innenfor musikk og «Drift av biblioteker, arkiver, museer og annen kulturvirksomhet» (en økning på 36 %), undervisning og scenekunst (33 %), men økningen ligger på rundt 20 % for de fleste andre kulturområder også, med unntak av «Trykte og digitale medier», hvor andelen sysselsatte i enkeltpersonforetak gikk ned.

» Tabell 14 – Antall sysselsatte i enkeltpersonforetak og andre personlig eide foretak, etter kulturområde. 2017–2020. Kilde: *Kulturstatistikk 2020*, Statistisk sentralbyrå.

	2017	2018	2019	2020	2019–2020
I alt	13 361	16 461	15 844	19 756	24,7 %
Litteratur	1 616	1 909	1 781	2 211	24,1 %
Trykte og digitale medier	104	117	109	103	-5,5 %
Dataspill	0	0	0		
Musikk	2 788	3 724	3 510	4 793	36,6 %
Film	796	994	975	1 147	17,6 %
Arkitektur	467	522	476		
Design	2 710	3 239	3 123	3 725	19,3 %
Scenekunst	680	910	849	1 125	32,5 %
Visuell kunst	1 583	1 991	2 012	2 450	21,8 %
Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet	933	1 052	1 045	1 282	22,7 %
Drift av biblioteker, arkiver, museer og annen kulturvirksomhet	7	12	14	19	35,7 %
Reklame og event	503	614	620	740	19,4 %
Undervisning	379	484	455	607	33,4 %
Øvrige områder	795	893	875	1 039	18,7 %

Underveis i pandemien har en undersøkelse gjennomført av Bransjeforeningen for sceneteknisk produksjon (BFSP) fra april 2021 blitt vist mye oppmerksomhet i mediene, der 24 av foreningens 37 medlemsbedrifter har deltatt og i gjennomsnitt oppga å ha mistet 19 % av sine ansatte siden nedstengingen 12. mars 2020. Også i Menons spørreundersøkelse til kunst- og kulturarbeidere oppga 20 % at de hadde endret yrkesstatus mellom mars og september 2020, og litt over halvparten av disse (12 %) hadde endret yrkesstatus til et yrke helt utenfor kunst og kultur (Grünfeld et al., 2020b). I Telemarksforskings inntektsundersøkelse blant kunstnere (Kleppe og Askvik, 2021) har kunstnerne også svart på i hvor stor grad de frykter ikke å kunne jobbe med kunst etter pandemien. For nesten alle kunstretningene er det færre enn 20 % som har svart «i svært stor grad» eller «i stor grad».

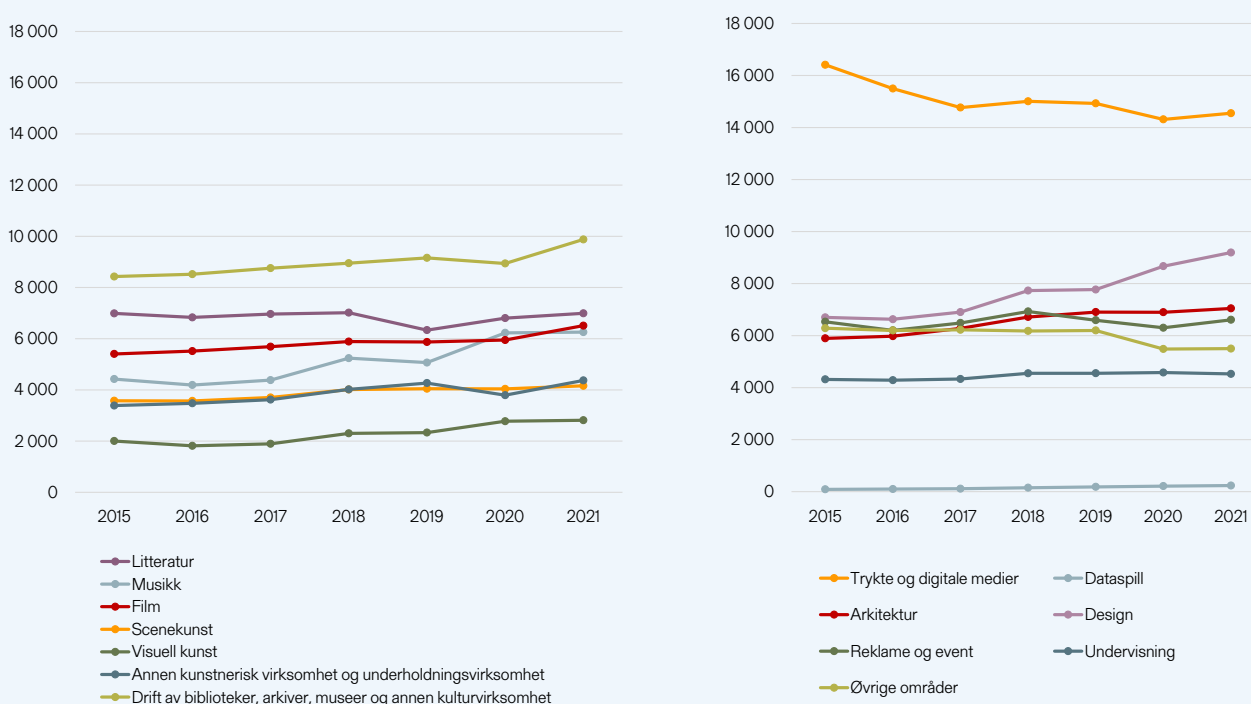
Det disse tre kildene har til felles, er at de alle tar utgangspunkt i dem som allerede befinner seg i yrkeskategorien, og så fokuserer de på frafall. Altså er det bare mulig å måle dem som drar, eller dem som blir, ikke dem som kommer til. Ergo må det bli et netto tap så sant det er noen bevegelse: Med én gang det er noe utskifting i en bransje, vil det fremstå som frafall med denne metoden. Dersom du kun spør dem som allerede er i bransjen, om hvor mange som vil forlate bransjen, vil du per definisjon få et tall på de gjenværende som er lavere enn 100 % – selv i situasjoner

der frafallet kompenseres av mennesker som kommer til. Metoden gir altså en helt ren måleskjevhet – en bias – i retning frafall. Sysselsettingsstatistikken til SSB har ikke dette problemet. Den er netto strømminger både inn og ut. Den måler riktig nok verken frafall eller tilførsel på individnivå, men den måler det endelige resultatet uten slik måleskjevhet: Hvor mange er her nå. Vi mener derfor at den er et riktigere mål på bevegelser i sysselsettingen – om enn grovkornet i sin nåværende form. Det er derfor viktig for fremtidige analyser å gå mer detaljert til verks i denne statistikken.

Utvikling i sysselsettingen innenfor ulike kulturområder

Tabell 12 viser imidlertid at det er variasjon mellom de ulike kulturområdene. I figur 5 viser vi de samme tallene som vi tabell 12, delt inn i to hovedgrupper av kulturområder. Til venstre i figur 5 viser vi utviklingen i sysselsettingstallene for de syv kulturområdene i SSBs definisjon som vi vier særlig interesse i denne rapporten (altså gruppe 1 nevnt i innledningen): litteratur, musikk, film, scenekunst, visuell kunst og drift av biblioteker, arkiv og museum (kalt «Museum og kulturarv» i Menon (2020)). Vi følger stadig SSBs definisjon og avgrensning av virksomheter som inngår i kultursektoren. I tillegg viser vi utviklingen for kulturområdet «Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet», som etter musikk er det kulturområdet i SSBs definisjon som mottok mest støtte gjennom Kulturrådets kompensasjonsordning for arrangører og underleverandører i kultursektoren – da i all hovedsak på grunn av virksomheter med næringskode 90.020 «Tjenester tilknyttet underholdningsvirksomhet», som utgjorde 92 % av mottakerne i denne kategorien og mottok 85 % av tildelt beløp.

» Figur 5 – Antall individer med hovedarbeidsforhold i virksomheter i kulturell og kreativ næring, etter kulturområde, 2015–2021. Kilde: Statistisk sentralbyrås sysselsettingsstatistikk.

Figur 5 viser at det ikke er tegn til at pandemien har ført til nedgang i sysselsettingen innenfor de fleste av disse kulturområdene. Det var derimot en forholdsvis stor økning i sysselsettingen innen musikk og visuell kunst i 2020 sammenliknet med tidligere år, og sysselsettingen holdt seg stabil i 2021. Det er verdt å undersøke nærmere hva denne oppgangen skyldes. Vi vet fra tabell 14 at hele økningen i sysselsatte innen både musikk og scenekunst i 2020 dreier seg om enkeltpersonforetak, altså selvstendig næringsdrivende, mens sysselsettingen innen de andre selskapsformene var svakt dalende. Økningen i antall musikere også før pandemien kan ses i sammenheng med pandemiens konsekvenser for denne gruppen. Tilveksten i antallet musikere speiler formodentlig en vekst i markedet, og støtteordningene på musikkområdet har også vokst, men det rapporteres også om blant annet et stort press på kunstnerstipendene. For de utøvende musikerne er det et gjennomgangstema at antallet ansettelser i orkestre og ved institusjoner har gått ned eller i beste fall ligget stille, mens antallet frilansarbeidende har gått opp. I tillegg er det rimelig å anta at noe av økningen i sysselsatte på musikkområdet dreier seg om andre former for «profesjonalisering» av bransjen, blant annet gjennom Kulturløftet, hvor man har styrket omlandet og organisasjonsapparatet, som f.eks. management. Det vil være interessant å se videre på om det under pandemien har vært en bevegelse fra ansettelser og over til selvstendig næringsdrivende også for dem som driver i dette omlandet.

For «Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet» er det imidlertid en tydelig knekk i kurven i 2020 – fra 4268 sysselsatte i 2019 til 3793 i 2020. Fallet er på 11 % og representerer et tydelig brudd med årene før, da det var en forholdsvis jevn vekst på rundt 6,5 % årlig. Bak disse tallene ligger også et enda større fall i (det vi antar er) ansettelser på 22 %: Antall sysselsatte i andre selskapsformer enn enkeltpersonforetak gikk ned fra 3223 til 2511 mellom 2019 og 2020, mens det var en liten vekst i sysselsatte i enkeltpersonforetak, fra 1045 til 1282. De samlede sysselsettingstallene for 2021 er tilbake på samme nivå som 2019, men her har vi ennå ikke fått tall som viser fordelingen etter ansettelsesform.

Fokuserer vi på aksjeselskaper og andre foretak med avgrenset ansvar, er nedgangen i sysselsatte mellom 2019 og 2020 i kategorien «Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet» på 30 %. Vi vet fra delkapittel 1.2 at disse virksomhetene (som har stor grad av overlapp med virksomheter som leverte årsregnskap) også kompenserte fallet i inntekter med å kutte i driftskostnader. I delkapittel 2.1 kommer vi til å se at store deler av kultursektorens støtteordninger likevel har gått til å kompensere disse virksomhetene for tapene deres. Det blir et spørsmål for fremtidige evalueringer av ordningene i hvilken grad de lyktes i å kompensere tap i ulike deler av sektoren – både på tvers av små og store bedrifter og innad i bedriftene: mellom eiere og arbeidstakere.

For de øvrige områdene i kulturell og kreativ næring, vist til høyre i figur 5, er det få åpenbart dramatiske utfall av pandemien på sysselsettingen. Det er en fortsatt nedgang i sysselsettingen i trykte og digitale medier og en fortsatt oppgang i sysselsettingen i design. Kategorien «Øvrige områder», som inneholder næringskodene 18.12 «Trykking elles», 18.13 «Ferdiggjøring før trykking og publisering» og 74.300 «Omsetjings- og tolkeverksemd» har en tydelig knekk på kurven i 2020 og den forblir nede også i 2021.

Geografisk fordeling blant de sysselsatte

Særlig i forbindelse med kriser er det interessant å se om det skjer noen endringer i sammensetningen av arbeidsstyrken: Er det noen systematikk i hvem som forsvinner ut, og hvem som blir?

Samtidig er det nyttig å se sysselsettingsstatistikk for kultursektoren presentert som en tidsserie på denne måten: brutt ned i undersektorer og etter kjennetegn ved de sysselsatte. Det er derfor også interessant å se på utviklingen over hele perioden slik den presenteres her.

» Tabell 15 – Fordeling av sysselsatte i kulturell og kreativ næring etter bosted.
Kilde: Statistisk sentralbyrås sysselsettingsstatistikk.

Fylke	2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021	
	antall	(%)	antall	(%)	antall	(%)	antall	(%)	antall	(%)	antall	(%)	antall	(%)
Viken	16 678	(20,7)	16 448	(20,9)	16 619	(20,7)	17 503	(20,7)	17 338	(20,6)	17 701	(20,8)	18 541	(20,9)
Oslo	24 725	(30,7)	24 316	(30,9)	25 021	(31,2)	26 761	(31,6)	26 999	(32,1)	27 449	(32,3)	28 714	(32,4)
Innlandet	4 115	(5,1)	3 987	(5,1)	3 947	(4,9)	4 150	(4,9)	4 106	(4,9)	3 952	(4,7)	3 951	(4,5)
Vestfold og Telemark	4 473	(5,6)	4 328	(5,5)	4 474	(5,6)	4 622	(5,5)	4 506	(5,4)	4 527	(5,3)	4 760	(5,4)
Agder	3 297	(4,1)	3 192	(4,1)	3 244	(4,0)	3 426	(4,0)	3 445	(4,1)	3 355	(3,9)	3 576	(4,0)
Rogaland	5 172	(6,4)	5 048	(6,4)	5 084	(6,3)	5 253	(6,2)	5 172	(6,1)	5 160	(6,1)	5 371	(6,1)
Vestland	8 152	(10,1)	8 004	(10,2)	8 181	(10,2)	8 593	(10,1)	8 659	(10,3)	8 662	(10,2)	9 060	(10,2)
Møre og Romsdal	2 401	(3,0)	2 282	(2,9)	2 267	(2,8)	2 401	(2,8)	2 278	(2,7)	2 474	(2,9)	2 644	(3,0)
Trøndelag	5 881	(7,3)	5 850	(7,4)	5 908	(7,4)	6 249	(7,4)	6 118	(7,3)	6 338	(7,5)	6 541	(7,4)
Nordland	2 730	(3,4)	2 644	(3,4)	2 701	(3,4)	2 801	(3,3)	2 746	(3,3)	2 494	(2,9)	2 552	(2,9)
Troms og Finnmark	2 808	(3,5)	2 705	(3,4)	2 657	(3,3)	2 928	(3,5)	2 834	(3,4)	2 867	(3,4)	2 921	(3,3)
I alt	80 432	(100,0)	78 804	(100,0)	80 103	(100,0)	84 687	(100,0)	84 201	(100,0)	84 979	(100,0)	88 631	(100,0)

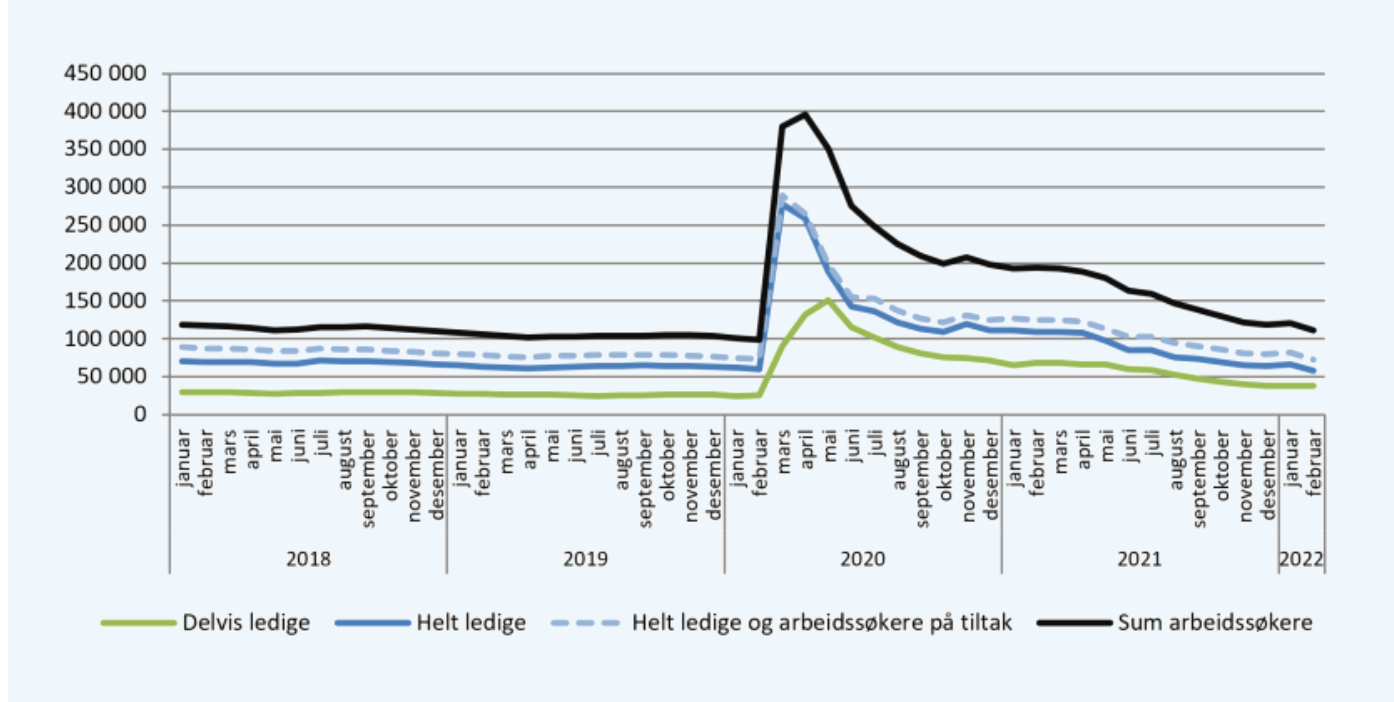
I tabell 15 viser vi hvordan fordelingen av de sysselsatte i kulturell og kreativ næring sett under ett fordeler seg på de ulike fylkene over perioden. For å ha sammenliknbare tall over hele perioden har vi brukt fylkene slik de ser ut etter fylkessammenslåingene i 2018 og 2020. Tabellen viser både absolutte tall og prosentandeler (i parentes). Av tabellen er det tydelig at sysselsettingen i løpet av perioden 2015–2021 har økt mest i Oslo, både i absolutte tall og som andel av totalt antall sysselsatte. I underkant av 25 000 personer var sysselsatt i kulturell og kreativ næring og bosatt i Oslo i 2015, mens i 2020 var tallet steget til like under 27 500. Andelen sysselsatte som

var bosatt i Oslo, økte jevnt (om enn ikke særlig drastisk) over perioden, fra 30,7 % i 2015 til 32,4 % i 2021. Det er ingen synlige utslag av pandemien i den geografiske fordelingen av de sysselsatte på dette overordnede nivået; andelen bosatt i Oslo er ganske stabil fra 2019 og gjennom 2020 til 2021. For de andre fylkene var andelen blant de sysselsatte bosatt i Viken, Vestland, Møre og Romsdal, Trøndelag og Troms og Finnmark stabile over perioden, mens det var en liten nedgang i andelen bosatt i Vestfold og Telemark, Agder og Rogaland, og en litt større nedgang – men fortsatt moderat – i Innlandet og i Nordland.

1.4 Tall på arbeidsledighet og permitteringer fra NAV

I mars 2020 steg arbeidsledigheten i Norge fra 106 000 til 433 000 personer på noen uker. Men allerede etter et halvt år var to av tre «koronaledige» (67 %) tilbake i jobb. Pandemien og smitteverntiltak har truffet bransjer og landsdeler ulikt, men NAV ser likevel en klar tendens til at de som vanligvis er utsatte på arbeidsmarkedet, har blitt hardest rammet. Hele syv av ti havner i gruppen som raskt var tilbake i jobb og ble værende i jobb, mens til sammen 13 % havner i gruppene «vekslende arbeidstilknytning», «langvarig permittering» og «langvarig arbeidsledighet». Justert for sesongvariasjoner er antallet helt ledige pr. mars 2022 lavere enn før pandemien, nær to år etter den store nedstengningen 12. mars 2020. Vi må faktisk helt tilbake til før finanskrisen i 2008 for å finne et lavere nivå.¹⁴

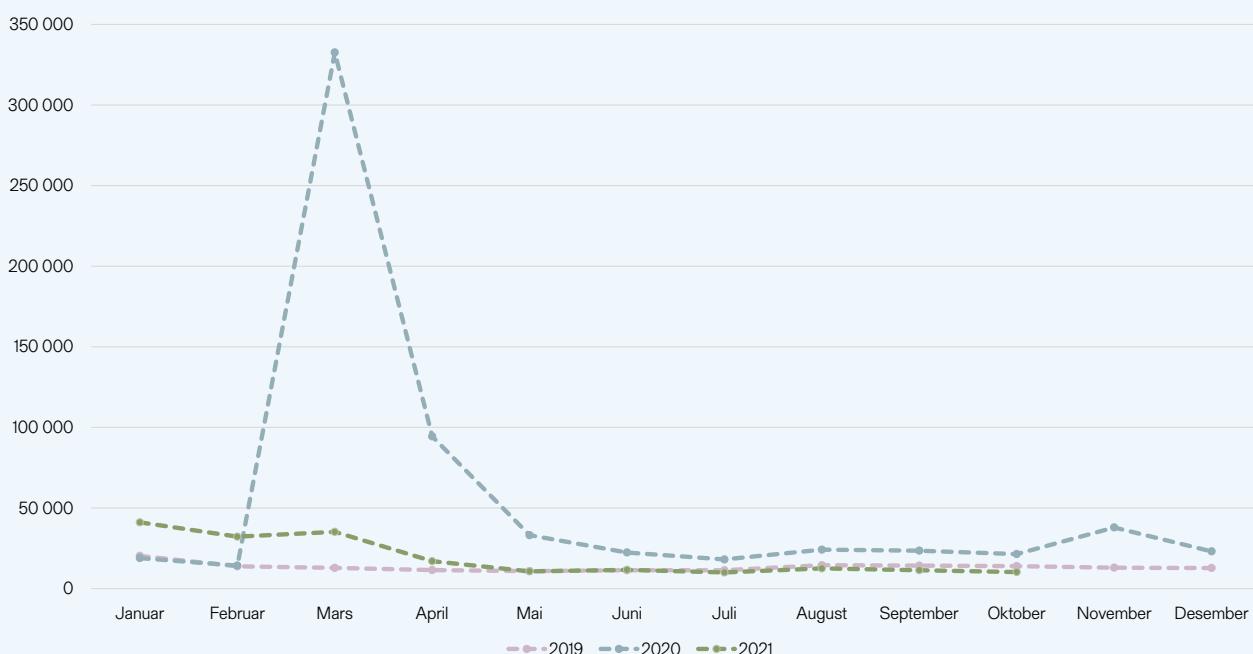
» Figur 6 – Utvikling i antall helt ledige, delvis ledige, summen av helt ledige og arbeidssøkere på tiltak, samt antall arbeidssøkere i alt per måned. Sesong- og bruddjusterte tall.
Kilde: NAV <https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/statistikk/arbeidssokere-og-stillinger-statistikk/nyheter/9-500-faerre-arbeidssokere-i-februar>

¹⁴ <https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/statistikk/arbeidssokere-og-stillinger-statistikk/nyheter/9-500-faerre-arbeidssokere-i-februar>

I figur 6 viser vi utviklingen i antall arbeidsledige meldt inn til NAV. Dette er den generelle arbeidsledighetsstatistikken. Ikke alle arbeidsledige har krav på dagpenger. For å ha krav på dagpenger må man oppfylle visse krav til bortfall av inntekt og arbeidstid. I figur 7 viser vi antall dagpengesøknader til NAV fra alle arbeidstakere som har søkt, både fra helt ledige og fra de som ble permittert. Figur 7 viser at antall dagpengesøknader har fulgt samme mønster som arbeidsledighetsstatistikken (i figur 6), med en sterk økning i mars 2020 for deretter å falle tilbake de neste månedene.

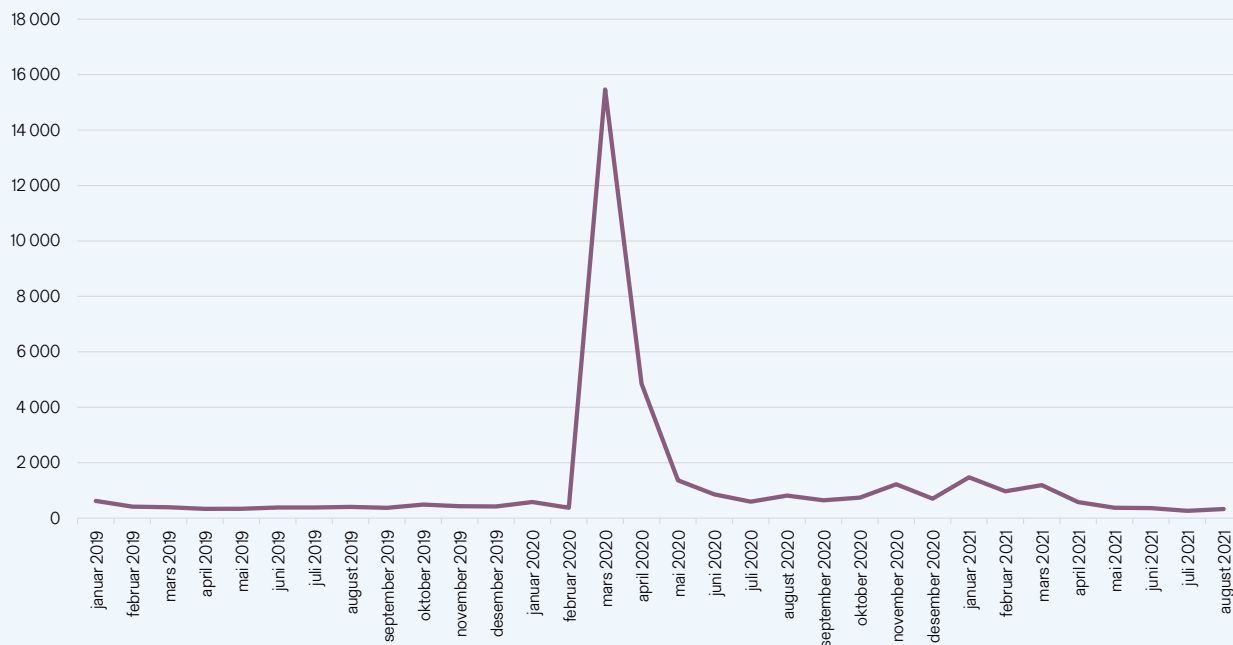
» Figur 7 – Antall dagpengesøknader til NAV, hele befolkningen. Kilde: NAV.

I mars 2020 søkte 332 558 personer dagpenger fra NAV. Av disse var 296 840 søknader om dagpenger under permittering, og 35 718 var søknader om ordinære dagpenger.

I figur 8 viser vi antall søknader om dagpenger fra ansatte i kultursektoren, og vi ser ganske lik utvikling som for resten av samfunnet. Det ble en sterk økning i mars/april 2020, og det gikk relativt raskt tilbake til normalen.

» Figur 8 – Antall dagpengesøknader fra ansatte i kultursektoren. Kilde: NAV, egne uttrekk sendt til Kulturrådet.

2. Kriseordninger av betydning for kultursektoren

I dette kapitlet tar vi for oss noen av de viktigste kriseordningene som ble tatt i bruk av kultursektoren under pandemien. Først ser vi svært kort på fordelingen av økonomiske krisebevilgninger mellom eksisterende kulturpolitiske virkemidler – som Statens kunstnerstipend og ordninger i Norsk kulturfond – og egne, nyopprettede krisetiltak for kultursektoren. Hovedtyngden av kapitlet ligger i beskrivelsen av de to største kulturordningene, kompensasjonsordning for arrangører og underleverandører i kultursektoren og stimuleringsordning for kulturlivet, som ble lagt i Kulturrådets administrative linje. Vi beskriver hvordan midlene i disse to ordningene ble fordelt på sektorens aktører. Til slutt i kapitlet viser vi tall fra NAVs kompensasjonsordning for frilansere og selvstendig næringsdrivende og den generelle kompensasjonsordningen for næringslivet.

Stortinget har for årene 2020–2022 bevilget til sammen 10,4 milliarder kroner til midlertidige støtteordninger for kultursektoren, frivilligheten og idretten over Kultur- og likestillingsdepartementets budsjett¹⁵, og av disse 10,4 har nesten 6 milliarder kroner gått til ordninger på kulturområdet. I tabell 16 viser vi hvordan bevilgningene er fordelt på de ulike tiltakene.¹⁶

I kolonnen «Andel» i tabell 16 viser vi andelen av den totale summen på 5994 millioner kroner som har gått til de ulike tiltakene. Til sammen 80 % – henholdsvis 36 % og 44 % – av midlene ble tildelt de nyopprettede kulturordningene stimuleringsordningen og kompensasjonsordningen, som vi tar for oss i delkapittel 2.2. Eksisterende ordninger under Norsk kulturråd (samt forvaltningskostnader) ble tildelt 7 % av midlene – 435 millioner kroner. Eksisterende ordninger under Norsk filminstitutt (samt forvaltningskostnader) ble tildelt 4 % av midlene – 255 millioner kroner.

¹⁵ Kapittel 325, post 77 Stimuleringsmidler til kultur, frivillighet og idrett i forbindelse med covid-19.

¹⁶ Stortinget bevilget i samme periode ytterligere 761,6 millioner kroner til kulturformål over andre kapitler og poster som er relatert til covid-19-utbruddet (deriblant 450 millioner kroner til museer og til musikk- og scenekunstinstitusjoner).

» Tabell 16 – Fordelingen av stimuleringsmidler i forbindelse med covid-19-pandemien i statsbudsjettets kapittel 325, post 77 (Allmenne kulturformål), eksklusive frivillighet og idrett, for 2020, 2021 og 2022 samlet. Alle beløp i kroner. Kilde: Kultur- og likestillingsdepartementet.

Tiltak	Totalt 2020–2022	Andel
Kompensasjonsordningen kultur	2 639 000 000	44 %
Stimuleringsordningen kultur	2 167 624 000	36 %
Norsk kulturråd - eksisterende ordninger (Norsk kulturfond, Fond for lyd bilde, Statens kunstnerstipend og forvaltningskostnader)	435 200 000	7 %
Norsk filminstitutt - eksisterende ordninger (Internasjonalt Samisk filminstitutt, tilskudd til promotering av norsk film i utlandet og forvaltningskostnader)	254 800 000	4 %
Musikk- og scenekunstinstitusjoner og museer	103 200 000	2 %
Museer med under 60 pst. offentlig støtte 2 (inkl. samiske institusjoner)	52 500 000	1 %
Skværriggerne	10 000 000	0 %
Innkjøp av kunst ved museer	90 000 000	2 %
Kunsthaller og kunstsentrene i Norge	8 000 000	0 %
Kunst i offentlige rom (KORO) - eksisterende ordninger	22 000 000	0 %
Norwegian Arts Abroad-nettverket (Music Norway og Danse- og teatersentrum)	19 000 000	0 %
Kompensasjon for vederlagsbortfall (TONO, Gramo og Dramatikerforbundet)	92 200 000	2 %
Fond for utøvende kunstnere (FFUK)	30 000 000	1 %
Kulturrom (musikkutstyrsordningen)	10 000 000	0 %
Klagenemndssekretariatet	11 900 000	0 %
Udisponerte midler per 1. april 2022	48 576 000	1 %
Sum, kulturordningene	5 994 000 000	100 %

2.1 Ekstraordinære utlysninger gjennom Statens kunstnerstipend, Norsk kulturfond og Fond for lyd og bilde

Som følge av koronasituasjonen lyste Kulturrådet ut 70 millioner kroner i stipender til kunstnere i en ekstraordinær utlysning i 2020 (med søknadsfrist 5. august). Stipendene var på 100 000 kroner. Det kom inn 3697 søknader, og til sammen ble det delt ut 679 stipender. I 2020 tildelte altså utvalget for Statens kunstnerstipend 679 ekstraordinære stipender på kr 100 000 hver, til sammen på 67 900 000 kroner.

I 2021 tildelte utvalget for Statens kunstnerstipend 309 ekstraordinære ettårige arbeidsstipender på 283 210 kroner hver, til sammen 100 millioner kroner. I 2022 tildeler utvalget for Statens kunstnerstipend 100 ekstraordinære ettårige

arbeidsstipender på 290 570 kroner hver, til sammen på kr 33,2 millioner kroner. Fordelingen av de ekstraordinære stipendene i 2020 og de ekstraordinære ettårige arbeidsstipendene i 2021 var basert på søkersjans, mens de ekstraordinære ettårige arbeidsstipendene i 2022 fordeles med hensyn til særlige konsekvenser av koronapandemien.

I denne situasjonen lyser rådet ut en ekstraordinær, tverrgående tilskuddsordning med kortere saksbehandlingstid enn hva som er vanlig. Ordningen skal bidra til produksjon og formidling innenfor og på tvers av områdene visuell kunst, musikk, scenekunst, litteratur, kulturvern og tidsskrift og kritikk.

Like etter at samfunnet stengte ned i mars 2020 omdisponerte rådet for Norsk kulturfond 30 millioner kroner fra andre ordninger og lyste dem ut i en ekstraordinær, tverrgående tilskuddsordning med søknadsfrist 5. mai 2020. Det kom inn 1400 søknader med et samlet søknadsbeløp på 266 millioner kroner, både fra etablerte aktører og miljøer og kunstnere som ikke hadde søkt ordninger i Norsk kulturfond før. De 30 millionene i denne ekstraordinære utlysningen ble fordelt til 294 tiltak.

Gjennom stortingsvedtak ble også Norsk kulturfond tilført til sammen 90 millioner kroner i 2020 og 90 millioner kroner 2021, i ekstraordinære stimuleringsmidler i forbindelse med pandemien. Disse midlene ble fordelt gjennom fondets eksisterende ordninger. For 2022 er det vedtatt ekstraordinære stimuleringsmidler til Norsk kulturfond på til sammen 60 millioner kroner. 30 millioner av disse har rådet for Norsk kulturfond selv fordelt på sine ordninger, mens for de resterende 30 millioner er fordelingen politisk bestemt, med 25 millioner kroner til arrangørstøtteordningen for musikk og 5 millioner kroner til arrangørstøtteordningen for scenekunst. Til sammen har Norsk kulturfond per 1. april 2022 fått tilført 240 millioner kroner i stimuleringsmidler for årene 2020–2022.

Fond for lyd og bilde ble tilført 40 millioner kroner i 2021 og 40 millioner kroner i 2022. Alle midlene har vært fordelt gjennom eksisterende ordninger, og stort sett etter samme prinsipp. I 2021 vedtok styret i Fond for lyd og bilde et forslag der stimuleringsmidlene i hovedsak ble fordelt etter søknadssum i de ulike eksisterende ordningene. I 2022 ble Fond for lyd og bilde først tildelt 30 millioner kroner i februar, som styret selv fordelte, basert på samlet søknadsbeløp i mottatte søknader ved søknadsfristen 2. februar. I mars 2022 ble Fond for lyd og bilde tildelt ytterligere 10 millioner kroner, med en oppfordring om å fordele midlene på grunnlag av kunst- og kulturfaglig skjønn og samtidig særlig ivareta populærmusikkfeltet. Oppfordringen kom med en henvisning til at musikk- og scenekunstfeltet har hatt størst omsetningsfall som følge av pandemien. Styret foreslo dermed å fordele de 10 millioner kronene på ordningene for musikk og scenekunst, igjen etter andel av samlet søknadsbeløp i mottatte søknader ved fristen 2. februar.

2.2 Kriseordninger i administrativ linje: Gjennomgang av kompensasjonsordning for arrangører og underleverandører i kultursektoren og stimuleringsordning for kulturlivet

Dette kapitlet redegjør for søknader og tildelinger for Kulturrådets kompensasjonsordning for arrangører og underleverandører i kultursektoren og

stimuleringsordning for kulturlivet. Vi redegjør først for formål med ordningene og de vesentligste forskriftsendringene som regulerer ordningene. Deretter redegjør vi for søknader og tildelinger under hver ordning samt hva som kjennetegner søkere og mottakere når det gjelder organisasjonsform, næringskode og geografi. Gjennomgangen baserer seg på data fra Kulturrådets saksbehandlingssystem og Brønnøysundregisterets enhetsregister.

Teksten og tallmaterialet i dette delkapitlet er i all hovedsak en oppdatert utgave av det som ble presentert i *Gjenoppbygging av kultursektoren. Delrapport juni 2021* (Bekeng-Flemmen, 2021, s. 48–69).

Innledende om ordningene

Som følge av covid-19-pandemien ble samfunnet i mars 2020 stengt ned, og med det ble de fleste kulturarrangementer med publikum avlyst på kort varsel. For å bøte på den krisen pandemien medførte for samfunnet og for kultursektoren, vedtok Stortinget å iverksette en rekke tiltak som skulle kompensere for tapte inntekter og merutgifter. Forslaget fra regjeringen om å opprette en egen kompensasjonsordning for kulturlivet ble lagt frem for Stortinget 27. mars 2020, og 3. april forelå den første forskriften for ordningen. I Prop. 67 S (2019–2020) omtales både målene for ordningen og hvordan ordningen skulle innrettes.

Ordningen skulle være søknadsbasert og

- gi kompensasjon for netto tapte billettinntekter eller deltakeravgifter ved avlysning eller stengning av kultur-, frivillighets- eller idrettsarrangement.
- gi kompensasjon for eventuelle merutgifter i forbindelse med at et kultur-, frivillighets- eller idrettsarrangement ble avlyst, stengt eller utsatt.

Søkere skulle

- på forespørsel dokumentere tapene som søktes dekket som følge av pålegg eller råd fra myndighetene i forbindelse med koronaviruset, blant annet ved å legge frem budsjett som viste planlagte inntekter og utgifter for arrangementet, regnskap for tidligere års sammenliknbare arrangementer, avtaler, intensjonsavtaler og annen relevant dokumentasjon, samt at tapet ikke ville bli dekket på annen måte.
- på forespørsel også kunne dokumentere merutgifter som følge av at arrangementet ble avlyst, stengt eller utsatt, og tapte billettinntekter eller deltakeravgifter og merutgifter for arrangør måtte i den gjeldende perioden totalt ha utgjort minimum 25 000 kroner.

Avgrensning:

- Arrangører som får hoveddel av inntektene fra offentlige tilskudd, skulle ikke omfattes av ordningen.

De første månedene etter pandemien var tiltakene som rettet seg mot kultursektoren, i all hovedsak ment å kompensere for avlyste arrangementer. Gjennom sommeren og tidlig høst 2020 ble innretningen endret, og tiltakene rettet seg gradvis mer mot å kompensere for tap i forbindelse med gjennomførte arrangementer. I tilråding fra Finansdepartementet 21. september 2020, Prop. 142 S (2019–2020) ble det tatt

til orde for å dreie støtten bort fra å kompensere for tapte inntekter til å stimulere til aktivitet. Det ble foreslått å utfase kompensasjonsordningen utover høsten og samtidig opprette en *stimuleringsordning for kultursektoren*. Regjeringen foreslo følgende rammer for stimuleringsordningen:

- Ordningen skal bidra til å nå kulturpolitiske mål. Ved tildeling av støtte skal det legges vekt på arrangementets geografiske nedslagsfelt, mangfold i uttrykk og publikum, tilgjengelighet og relevans.
- Det kan gis tilskudd til gjennomføring av offentlige kulturarrangementer der ordinært billettsalg og andre inntekter fra arrangementet som følge av publikumsbegrensninger ikke vil gi et tilstrekkelig inntektsgrunnlag for gjennomføring av arrangementet.
- Det legges til grunn samme avgrensning av begrepet «kulturarrangement» som i gjeldende kompensasjonsordning for arrangører i kultursektoren. Det forutsettes at søker/arrangør honorerer involverte underleverandører og rettighetshavere i samsvar med ordinære inngåtte avtaler.
- Arrangementene skal være tilpasset den til enhver tid aktuelle situasjon når det gjelder publikumsantall, avstandskrav og muligheter for gjennomføring.
- Aktører som er registrert i Frivillighetsregisteret, aktører som har mottatt midler fra en av Kultur- og likestillingsdepartementets andre kompensasjonsordninger til det aktuelle arrangementet, og aktører som mottar mer enn 60 prosent av sine inntekter fra det offentlige, vil ikke kunne motta tilskudd fra ordningen.
- Kommunale kulturhus og kinoer skal kunne søke selv om de er organisert som en del av kommunen.
- Ordningen skal raskt kunne nedskaleres og avvikles, dersom smittesituasjonen endrer seg og gjeldende smittevernrestriksjoner oppheves.

Ordningen ble regulert i forskrift av 19. oktober 2020 (nr. 2070 om midlertidig tilskudd til kulturarrangementer som følge av covid-19). Forvaltningen av ordningen ble lagt til Kulturrådet. I den videre teksten omtaler vi de to ordningene som henholdsvis *kompensasjonsordningen* og *stimuleringsordningen*.

Kompensasjonsordningen for arrangører og underleverandører i kultursektoren april 2020–februar 2021

Formålet med kompensasjonsordningen, slik det er formulert i formålsparagrafene i forskriftene, har endret seg gjennom de forskjellige periodene. Tabell 17 redegjør for de vesentligste endringene:

» Tabell 17 – De vesentligste endringene i kompensasjonsordningen for arrangører og underleverandører i kultursektoren.

	Hva ble kompensert?	I hvilke tilfeller?	Under hvilke forutsetninger?	Hvem kunne få?
Mars–april 2020	tap av billettinntekter, deltakeravgifter og merutgifter	avlysning, stenging eller utsettelse av kulturarrangementer	pålegg eller råd gitt av myndighetene	arrangører
Mai–august 2020	tap og merutgifter	utsettelse, hel/delvis avlysning eller stenging av kulturarrangementer	pålegg gitt av statlige myndigheter	arrangører og underleverandører
September 2020	tap og merutgifter	utsettelse, hel/delvis avlysning eller stenging av kulturarrangementer	pålegg gitt av offentlige myndigheter	arrangører og underleverandører
Oktober–desember 2020	tap og merutgifter	avlysning eller stenging av kulturarrangementer	pålegg gitt av offentlige myndigheter	arrangører og underleverandører
Januar–juni 2021	tap	avlyste, stengte eller nedskalerte kulturarrangementer	råd eller pålegg gitt av offentlige myndigheter	arrangører og underleverandører
Juli 2021–oktober 2021	tap	avlyste, stengte eller nedskalerte kulturarrangementer	råd eller pålegg gitt av offentlige myndigheter	arrangører og underleverandører
November 2021–februar 2022	tap	avlyste, stengte eller nedskalerte kulturarrangementer	råd eller pålegg gitt av offentlige myndigheter	arrangører og underleverandører

Som det fremgår av tabell 17, var første utlysning kun rettet mot arrangører.

Arrangørene måtte ha sin hovedvirksomhet i Norge, være registrert i Enhetsregisteret før 5. mars 2020, ikke være under konkursbehandling og ikke motta 60 % eller mer av sine inntekter fra offentlige tilskudd.

Fra og med runde 2 (mai–august 2020) ble ordningen endret til også å omfatte underleverandører, etter følgende definisjon:

- aktører innenfor lys, lyd, bilde og rigg,
- aktører som leier ut lokaler der det skal gjennomføres et kulturarrangement, herunder litteraturhus, konserthus og privatteatre,
- artister, management, booking og filmdistributører som leverer innhold til et kulturarrangement.

Forskriftenes modeller for utregning av kompensasjon, avkortning og søknadstak har likeledes endret seg, i enkelte henseender vesentlig, fra søknadsrunde til søknadsrunde gjennom året. I første runde ble det eksempelvis kompensert opp til budsjettert overskudd, mens for følgende runder i 2020 var det inntektstap opp til tidligere års gjennomsnittlige inntekter som ble kompensert, samt merutgifter. Fra 2021 av får arrangørene kompensert kun faktiske kostnader (dvs. uunngåelige økonomiske forpliktelser).

Til og med oktober 2021 ble ordningen forvaltet av Kulturrådet. Fra november 2021 ble ordningen forvaltet av Lotteri- og stiftelsestilsynet.

Stimuleringsordning for kulturlivet

Første søknadsrunde til stimuleringsordningen var for perioden 1. oktober til 31. desember 2020. Ordningen ble bestemt videreført første halvår 2021 og ble så forlenget til og med oktober 2021. Ordningen ble gjeninnført for perioden 8. desember 2021 til 31. mars 2022.

Følgende forskriftsendringer er foretatt siden 2020:

- Forskriften for perioden 1. januar til 20. juni 2021 ble endret til at kun arrangøren som har «hovedansvar for å gjennomføre et arrangement» (jf. §3), kan søke ordningen. Tidligere kunne flere aktører søke om tilskudd til samme arrangement.
- Videre ble forskriften for samme periode endret til å inkludere et tak for honorarer for avlyste arrangementer på 45 000 kr per enkeltarrangement per enkelt artist eller utøver, jf. § 11 tredje ledd.
- Forskriften ble endret for perioden 1. juli–31. oktober 2021 til også å inkludere en honorargrense på 50 000 kr per enkeltartist eller utøver per enkeltarrangement, jf. § 9 andre ledd.
- Forskriften for perioden 1. juli–31. oktober 2021 ble endret til at § 8 også la vekt på hvordan arrangementet var planlagt for å øke egeninntjeningen: «Videre skal det legges vekt på om planene for arrangementet fremstår som urealistiske sett i lys av blant annet smittevernsituasjonen, herunder om arrangøren har planlagt for å kunne nedskalere arrangementet, eller oppskalere det for å øke egeninntjeningen.»

Stimuleringsordningen har siden den ble etablert, vært søknadsbasert, og Kulturrådet skal ifølge forskriftens § 8 fastsette «tilskuddsvedtak etter en helhetsvurdering. I vurderingen skal det legges vekt på formålet med tilskuddsordningen, med særlig vekt på god geografisk spredning, mangfold av kulturuttrykk, og at kulturtilbudet oppleves som tilgjengelig og relevant for publikum. Det skal også legges vekt på om søkeren har brutt vilkårene for en tidligere tildeling etter forskriften, og om planene for arrangementet fremstår som urealistiske sett i lys av blant annet smittevernsituasjonen. Tilskuddet skal avkortes dersom nettokostnaden framstår som uforholdsmessig, for eksempel på bakgrunn av arrangementets størrelse, markedspriser og det alminnelige kostnadsnivået på feltet».

Under behandlingen av stimuleringsordningen i 2020 var søknadssummen under budsjettrammen. Det var dermed mindre behov for å prioritere mellom søknader, og søknadene ble i liten grad vurdert ut fra dimensjoner som mangfold av kulturuttrykk og god geografisk spredning. I første halvår 2021, da budsjettammen ble fordelt på fire søknadsrunder, var søknadsmengden i flere av rundene over budsjettammen. I disse senere søknadsrundene ble dermed § 8 benyttet i større grad enn i 2020 til å avkorte ut fra mer generelle hensyn, for å sikre god geografisk spredning og et mangfold av kulturuttrykk blant tilskuddene.

Søk i Kulturrådets saksbehandlingssystem tyder på at om lag 60 % av de som hadde søkt på Stimuleringsordningen i juni 2021, og 80 % av søkerne på kompensasjonsordningen ikke hadde søkt Kulturrådet om støtte i årene 2015–2020.

Kompensasjonsordningen i tall

Tabell 18 viser de 2200 søkerne som hadde fått søknader behandlet per 6. desember 2021, og hvordan de fordeler seg i antall og samlet tildelt sum på fire grupper (som vi senere vil kalle *beløpskategorier*): først søkere som ikke har mottatt noen støtte, deretter søkere som er tildelt inntil 100 000 kroner totalt gjennom kompensasjonsordningen, deretter søkere som er tildelt mellom 100 000 kroner og en million kroner til sammen, og til sist søkere hvor samlet tildelt sum gjennom ordningen er på million kroner eller mer. Tildelinger gjennom kompensasjonsordningens første runde, for perioden mars–april 2020, ble utbetalt av Lotteri- og stiftelsestilsynet, og de er derfor ikke med i tallgrunnlaget vårt. Det dreier seg anslagsvis om 262 millioner kroner.

↘ Tabell 18 – Antall søkere og tildelt beløp gjennom Kulturrådets kompensasjonsordning for arrangører og underleverandører i kultursektoren, fordelt i grupper etter størrelsen på tildelt beløp («beløpskategorier»). Kilde: Kulturrådets saksbehandlingssystem.

Beløpskategori	Antall søkere	Andel søkere	Tildelt sum	Andel tildelt sum
Søkere som ikke ble tildelt støtte	267	12,1 %	0	0,0 %
Mottakere av inntil 100 000 kroner	664	30,2 %	34 033 845	1,9 %
Mottakere av 100 000 – 1 million kroner	968	44,0 %	333 943 099	19,0 %
Mottakere av mer enn 1 million kroner	301	13,7 %	1 386 785 737	79,0 %
Alle søkere totalt	2 200	100,0 %	1 754 762 681	100,0 %

Tabell 18 viser også at 267 av de 2 200 søkerne på ordningen, altså 12 %, ikke har blitt tildelt midler. De øvrige 88 % av søkerne fordeler seg på de tre beløpskategoriene, med flest i midten (44 %). Litt mer enn en tredjedel av mottakerne befinner seg i gruppen som til sammen har mottatt under 100 000 kroner hver. Tildelingene til denne gruppen utgjør til sammen 34 millioner kroner – 1,9 % av de samlede tildelingene i kompensasjonsordningen. I snitt har hver virksomhet i den nederste beløpskategorien mottatt i overkant av 51 000 kroner fra ordningen.¹⁷

De 968 mottakerne som befinner seg i den midterste gruppen, utgjør omtrent halvparten av dem som har blitt tildelt midler gjennom ordningen, og deres samlede tildelinger på 334 millioner kroner utgjør 19 % (omtrent en femtedel) av alle tildelinger. Den gjennomsnittlige tildelingen per mottaker i denne gruppen er på 345 000 kroner. Til slutt er det 301 mottakere – 14 % av alle søkerne – som har tildelinger på til sammen 1 million kroner eller mer hver. Tildelingene til denne gruppen er på 1387 millioner kroner – 79 % av det samlede beløpet tildelt gjennom kompensasjonsordningen. Den gjennomsnittlige tildelingen per mottaker i denne gruppen er på ca. 4,6 millioner kroner.

¹⁷ Vi skiller ikke mellom hvor mange søknader hver virksomhet har sendt inn. Hver søker kan ha sendt inn flere søknader og fått tildelinger på noen eller alle. Vi ser kun på samlede tildelinger til hver søker.

Hva kjennetegner mottakerne i kompensasjonsordningen?

Slik vi også gjorde i prosjektets delrapport (Bekeng-Flemmen, 2021), vil vi i det følgende benytte informasjon fra Brønnøysundregisterets enhetsregister for å beskrive mottakerne av støtte gjennom Kulturrådets kompensasjonsordning. De aller fleste mottakerne av midler i kompensasjonsordningen er virksomheter man kan finne igjen i Enhetsregisteret.¹⁸ I Enhetsregisteret står blant annet informasjon om virksomhetens organisasjonsform og næringskode. I denne delen av rapporten dokumenterer vi først og fremst hvordan tildelinger gjennom kompensasjonsordningen fordeler seg mellom virksomheter etter hvilken organisasjonsform og hvilke næringskoder de har. Vi legger vekt på at beregningene vi gjør, skal være transparente og etterprøvbare.¹⁹

Vi bruker samme inndeling i beløpskategorier som i tabell 18 over, men vi konsentrerer oss heretter kun om de som har mottatt støtte. Virksomheter som ikke har blitt tildelt støtte på noen søknader til kompensasjonsordningen, altså de som befinner seg i den første kategorien i tabell 18, er utelatt fra analysene.

Organisasjonsform

De aller fleste virksomhetene som har søkt støtte gjennom kompensasjonsordningen, er enten enkeltpersonforetak (ENK) eller aksjeselskaper (AS). Rundt 200 av søkerne har andre organisasjonsformer. For enkelhets skyld følger vi Grünfeld et al. (2020b), som i rapporten *Et halvt år med koronakrise i kultursektoren* grupperer alle andre organisasjonsformer enn enkeltpersonforetak i samlekategorien «AS o.a.». I rapporten beskrives inndelingen slik: «I et verdikjedeperspektiv representerer ENK primært skapere og utøvere, mens AS o.a. primært representerer produksjon og distribusjon, samt støttefunksjoner til disse» (Grünfeld et al., 2020b, s. 15).

I tabell 19 viser vi hvordan virksomhetene som har mottatt støtte gjennom Kulturrådets kompensasjonsordning, fordeler seg i disse to hovedkategoriene – «Enkeltpersonforetak» og «AS o.a.» – og videre hvordan denne fordelingen ser ut blant virksomheter i de ulike beløpskategoriene.

18 De virksomhetene som ikke fins igjen i Brønnøysundregisteret/Enhetsregisteret, er typisk kommunale eller statlige virksomheter, som ikke er egne juridiske enheter.

19 Dataene som ligger til grunn for beregningene, vil senere gjøres tilgjengelig via prosjektets hjemmeside.

» Tabell 19 – Antall mottakere av støtte gjennom Kulturrådets kompensasjonsordning for arrangører og underleverandører i kultursektoren, fordelt etter organisasjonsform og i ulike beløpskategorier. Kilde: Kulturrådets saksbehandlingssystem og Brønnøysundregisterets enhetsregister.

Organisasjonsform	Mottakere av inntil 100 000 kroner		Mottakere av 100 000 – 1 million kroner		Mottakere av mer enn 1 million kroner		Totalt antall mottakere	
	Antall	(%)	Antall	(%)	Antall	(%)	Antall	(%)
AS og andre	222	(33,4)	622	(64,3)	283	(94,0)	1127	(58,3)
Enkeltpersonforetak	437	(65,8)	329	(34,0)	7	(2,3)	773	(40,0)
Virksomheter som ikke står i Enhetsregisteret	5	(0,8)	17	(1,8)	11	(3,7)	33	(1,7)
Alle virksomheter totalt	664	(100,0)	968	(100,0)	301	(100,0)	1933	(100,0)

Av de i alt 1 933 virksomhetene som har mottatt støtte gjennom kompensasjonsordningen er 1 127 (58 %) klassifisert som «AS o.a.», mens 773 (40 %) er enkeltpersonforetak.²⁰ I alt 33 virksomheter som har mottatt støtte gjennom kompensasjonsordningen, står ikke i Enhetsregisteret. For disse virksomhetene kjenner vi dermed ikke organisasjonsformen. Tabell 19 viser videre at fordelingen av virksomheter mellom enkeltpersonforetak på den ene siden og «AS o.a.» på den andre siden varierer betydelig ettersom hvilken beløpskategori vi ser på. Enkeltpersonforetak utgjør nesten to tredjedeler av virksomhetene i den laveste beløpskategorien, altså de som har mottatt inntil 100 000 kroner i støtte, mens den siste tredjedelen er «AS o.a.». Blant virksomhetene som har mottatt mellom 100 000 og 1 million kroner i støtte, er dette forholdet snudd. Blant de 283 virksomhetene som har mottatt 1 million kroner eller mer i støtte, er det syv enkeltpersonforetak (2,3 %), mens 94 % av virksomhetene er «AS o.a.».

Den 6. desember 2021 var det fattet vedtak om tildeling gjennom Kulturrådets kompensasjonsordning tilsvarende 1,75 milliarder kroner. 1,6 milliarder kroner (92 %) av disse midlene er tildelt virksomheter i kategorien «AS o.a.», mens 110 millioner kroner (6 %) er tildelt enkeltpersonforetak. Enkeltpersonforetak har størst andel av tildelingene blant virksomheter som har mottatt inntil 100 000 kroner i støtte, men i de høyere beløpskategoriene ser vi at enkeltpersonforetak gjennomgående er tildelt mindre beløp i snitt enn de andre selskapsformene. Dette er tydeligst blant virksomheter som har mottatt mer enn 1 million kroner, hvor de 2,3 % virksomhetene som er enkeltpersonforetak, er tildelt 0,9 % av det samlede beløpet. Den gjennomsnittlige tildelingen til virksomheter i kategorien «AS o.a.» er på 1,424 millioner kroner, mens den gjennomsnittlige tildelingen til enkeltpersonforetak er på 142 600 – altså omtrent en tiendedel.

²⁰ Denne fordelingen er omtrent den samme som den vi presenterte i delrapporten for sommeren: Da var 63 % av mottakende virksomheter i gruppen «AS o.a.», mens 37 % var enkeltpersonforetak.

» Tabell 20 – Vedtatt beløp tildelt gjennom Kulturrådets kompensasjonsordning for arrangører og underleverandører i kultursektoren, fordelt etter virksomhetens organisasjonsform og i ulike beløpskategorier. Kilde: Kulturrådets saksbehandlingssystem og Brønnøysundregisterets enhetsregister.

Organisasjonsform	Mottakere av inntil 100 000 kroner		Mottakere av 100 000 – 1 million kroner		Mottakere av mer enn 1 million kroner		Totalt antall mottakere	
	Samlede tildelinger (i kroner)	(%)	Samlede tildelinger (i kroner)	(%)	Samlede tildelinger (i kroner)	(%)	Samlede tildelinger (i kroner)	(%)
AS og andre	12 056 767	(35,4)	251 803 964	(75,4)	1 341 711 983	(96,7)	1 605 572 714	(91,5)
Enkeltpersonforetak	21 675 870	(63,7)	76 584 019	(22,9)	12 022 465	(0,9)	110 282 354	(6,3)
Virksomheter som ikke står i Enhetsregisteret	301 208	(0,9)	5 555 116	(1,7)	33 051 289	(2,4)	38 907 613	(2,2)
Alle virksomheter totalt	34 033 845	(100,0)	333 943 099	(100,0)	1 386 785 737	(100,0)	1 754 762 681	(100,0)

Inndeling i undersektorer basert på næringskode

Når vi skal beskrive hvilke typer virksomheter som har mottatt støtte gjennom kompensasjonsordningen, er måten virksomhetene klassifiseres på, avgjørende. Dette gjelder både for organisasjonsform, slik vi så over, og for plassering innenfor og utenfor kultursektoren basert på næringskode.²¹ For eksempel vil fordelingen av midler mellom virksomheter innenfor og utenfor kultursektoren avhenge av hvilke virksomheter man regner som tilhørende kultursektoren. Dette er noe vi har diskutert flere ganger tidligere i dette notatet, men i dette kapitlet har vi en grundigere diskusjon og en sammenlikning av to ulike måter å avgrense kulturell og kreativ næring på.

I nasjonalregnskapet er kultur gruppert sammen med underholdning og «annen tjenesteyting». Alle virksomheter som har en næringskode som begynner med 90–92, er automatisk gruppert sammen; her inngår blant annet lotteri, spill og sportsaktiviteter. En slik avgrensning av sektoren blir for vid for vårt formål. Samtidig kan det være ønskelig å inkludere virksomheter som ellers tilhører andre hovedgrupper i statistikk over kulturnæringen.

I kulturstatistikken for 2019 opererer derfor Statistisk sentralbyrå med en klassifisering av 53 næringsgrupper som inngår i «kulturell og kreativ næring», som bare har delvis overlapp med næringskoder som begynner med 90–92. Det er denne klassifiseringen, eller avgrensningen, vi stort sett har brukt og referert til i

²¹ I Enhetsregisteret står virksomheter registrert med en næringskode (også kalt NACE-kode), som skal vise virksomhetens hovedaktivitet. Koden bestemmes i det en virksomhet først registreres, og den kan endres hvis virksomheten melder ny aktivitet eller bransje – men den oppdateres ikke automatisk. Næringskodene fastsettes etter en standard for næringsgruppering kalt SN2007, som bygger på EUs næringsstandard NACE Rev. 2, og som etter sigende skal gjøre det «mulig å sammenlikne og analysere statistiske opplysninger både nasjonalt og internasjonalt, og over tid» (<https://www.brreg.no/bedrift/næringskoder/>).

denne rapporten som «SSBs definisjon av kulturell og kreativ næring». Andre miljøer for kulturstatistikk (som for eksempel BI:CCI/Menon og Samfunnsøkonomisk analyse) opererer med sin egen klassifisering som til dels ligger nokså langt unna den Statistisk sentralbyrå benytter i kulturstatistikken.²²

Vårt anliggende her er å gjøre et forsøk på å beskrive virksomhetene som har mottatt støtte gjennom Kulturrådets kompensasjonsordning, ved å vise hvilke kulturområder de tilhører. Dette kan være interessant både fordi den økonomiske strukturen i de ulike kulturområdene er forskjellig i utgangspunktet, og fordi den økonomiske krisen som følge av pandemien har rammet de ulike områdene ulikt (Grünfeld et al., 2020b).

I det følgende bruker vi to ulike avgrensinger av virksomheter og næringskoder for kultursektoren. Den første er den samme som Statistisk sentralbyrå bruker for å avgrense «kulturell og kreativ næring» i *Kulturstatistikk 2019*.²³ Den andre er et forsøk på å gjenskape avgrensingen av virksomheter i kultursektoren som BI:CCI/Menon har benyttet i sine rapporter for Kulturrådet og Norsk filminstitutt om koronakrisens virkninger (Grünfeld et al., 2020b; Gaustad et al., 2020). Til tross for en viss overlapp er det noen betydelige forskjeller mellom de to tilnærmingene. Statistisk sentralbyrå sin avgrensing er bredere, samtidig som den deler inn næringen i flere underordnede kulturområder enn hva BI:CCI/Menon gjør i sine rapporter. En viktigere forskjell for denne rapportens del er at mens Statistisk sentralbyrås avgrensing enkelt kan gjenskapes basert på tilgjengelig informasjon, gjelder dette bare delvis for BI:CCI/Menons avgrensing. Dette skyldes at BI:CCI/Menons klassifisering i betydelig grad baserer seg på en skjønsmessig plassering av virksomheter i næringen. I Statistisk sentralbyrås klassifisering av kulturell og kreativ næring er det virksomhetens næringskode som alene bestemmer denne plasseringen, og alle virksomheter med samme næringskode plasseres automatisk samme sted. BI:CCI/Menons definisjon bygger bare delvis på et slikt én-til-én-forhold mellom næringskode og plassering i kultursektoren.²⁴ For noen næringskoder plasseres alle virksomheter automatisk i en gitt undersektor, mens for mange næringskoder håndplukkes noen virksomheter og plasseres i riktig undersektor basert på skjønn. Dette gjør det vanskelig for andre å bruke samme avgrensning og inndeling i undersektorer som BI:CCI/Menon har benyttet i sine rapporter for Kulturrådet og NFI. Det gjør det også vanskelig å komme frem til sammenliknbare resultater. Vårt forsøk på å gjenskape deres definisjon er gjengitt i vedlegg B i *Gjenoppbygging av kultursektoren. Delrapport juni 2021* (Bekeng-Flemmen, 2021).

I tabell 21 viser vi hvordan antall mottakerne av støtte gjennom Kulturrådets kompensasjonsordning, samt tildelt beløp, fordeler seg på de ulike kulturområdene slik de er definert i SSBs kulturstatistikk for 2019.²⁵ Komplette tabeller som viser antall virksomheter og tildelt beløp målt i kroner for de ulike kulturområdene og beløpskategoriene, er i vedlegg B i Bekeng-Flemmen (2021).²⁶ Totalt er det snakk

22 Se Grünfeld et al. (2020a; b) og Røtnes et al. (2021).

23 Listen over kodene og tilordningen til undersektorer etter SSBs definisjon står i vedlegg A i Bekeng-Flemmen (2021)

24 Klassifiseringen er nærmere beskrevet i vedlegg B i Grünfeld et al. (2020b, s. 80–82) og i tabell 2-1 i Gaustad et al. (2020, s. 10). Begrepsbruken blir beskrevet i tabell 2-2 (Grünfeld et al., 2020b, s. 15).

25 Statistisk sentralbyrå 2020. *Kulturstatistikk 2019*, Oslo, Statistisk sentralbyrå.

26 Noen søkere står oppført i Enhetsregisteret med flere virksomheter som har samme navn, men ulik næringskode. Vi håndterer dette som følger: Dersom søkeren har minst én virksomhet med næringskode som faller inn under definisjonen av kultursektoren, ser vi bort fra dem av søkerens andre virksomheter som har næringskoder som ikke faller inn under kultursektoren. Dersom søkeren kun har virksomheter som faller utenfor definisjonen, plasseres søkeren i «Ikke SSB kultur»-kategorien. Dersom søkeren har flere virksomheter som faller innenfor definisjonen, deler vi både søkeren og beløpet mellom disse ulike virksomhetenes næringskoder. Dette er grunnen til at noen av tallene i tabellene ikke er hele tall.

om 1933 virksomheter som er tildelt støtte gjennom kompensasjonsordningen, og tildelingene utgjør til sammen nærmere 1 755 millioner kroner.

Etter Statistisk sentralbyrås avgrensning er musikk det kulturområdet som har flest enkeltvirksomheter som har mottatt støtte gjennom kompensasjonsordningen – en tredjedel (34 %) av alle mottakerne. Til sammen har disse virksomhetene blitt tildelt 12 % av de samlede tildelingene. Denne relative skjevfordelingen gjenspeiles i hvordan virksomhetene som tilhører musikkområdet, fordeler seg på de ulike beløpskategoriene: Mens disse virksomhetene utgjør over 40 % av virksomhetene som har mottatt under 100 000 kroner i samlet beløp, og har en omtrent like stor andel av de totale tildelingene for denne kategorien, faller disse andelenes for de høyere beløpskategoriene, og de faller raskere når det gjelder tildelt beløp enn andelen av virksomhetene. Blant mottakere av tildelinger på 100 000 kroner til 1 000 000 kroner er musikkområdet fortsatt størst blant SSBs kulturområder (med 31 % av virksomhetene og 26 % av tildelingene). Blant mottakerne av tildelinger på 1 million kroner eller mer tilhører 14 % musikkområdet, og de har mottatt 8 % av tildelingene. Det er altså to komponenter som bidrar til at virksomheter på musikkområdet utgjør en relativt større andel av alle mottakere enn deres samlede tildelinger tilsier: For det første er de oftere å finne igjen i gruppene som har mottatt relativt lavere beløp, og for det andre har virksomhetene på musikkområdet som befinner seg i den øverste beløpskategorien – de som har mottatt 1 million kroner eller mer – blitt tildelt mindre beløp enn gjennomsnittet av virksomheter i denne kategorien.

» Tabell 21 – Fordelingen av antall mottakere og tildelt beløp gjennom Kulturrådets kompensasjonsordning for arrangører og underleverandører i kultursektoren etter SSBs næringsgruppeklassifisering for kulturell og kreativ næring og inndelt i ulike beløpskategorier. Kilde: Kulturrådets saksbehandlingssystem og Brønnøysundregisterets enhetsregister.

Kulturområde (SSBs avgrensing)	Mottakere av inntil 100 000 kroner		Mottakere av 100 000 – 1 million kroner		Mottakere av mer enn 1 million kroner		Totalt antall mottakere	
	andel blant mottakere	andel tildelt beløp	andel blant mottakere	andel tildelt beløp	andel blant mottakere	andel tildelt beløp	andel blant mottakere	andel tildelt beløp
Litteratur	2,3 %	2,0 %	1,4 %	1,5 %	0,7 %	0,2 %	1,6 %	0,5 %
Trykte og digitale medier	0,2 %	0,2 %	-	-	-	-	0,1 %	0,0 %
Musikk	45,3 %	42,0 %	31,4 %	25,6 %	14,3 %	8,0 %	33,5 %	12,0 %
Film	1,8 %	1,9 %	2,8 %	3,5 %	6,0 %	13,2 %	2,9 %	11,1 %
Design	1,1 %	1,3 %	0,4 %	0,2 %	0,3 %	0,1 %	0,6 %	0,1 %
Scenekunst	6,6 %	6,9 %	5,2 %	4,2 %	3,7 %	3,6 %	5,5 %	3,8 %
Visuell kunst	2,6 %	2,5 %	1,4 %	1,3 %	1,0 %	0,3 %	1,8 %	0,5 %
Drift av biblioteker, arkiver, museer og annen kulturvirksomhet	0,2 %	0,2 %	0,3 %	0,3 %	3,3 %	3,1 %	0,7 %	2,5 %
Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet	16,0 %	16,8 %	19,7 %	22,4 %	29,6 %	36,9 %	20,0 %	33,8 %
Reklame og event	0,3 %	0,3 %	0,2 %	0,2 %	-	-	0,2 %	0,0 %
Undervisning	3,2 %	3,4 %	2,5 %	1,5 %	0,3 %	0,1 %	2,4 %	0,4 %
Andre områder	0,3 %	0,2 %	-	-	-	-	0,1 %	0,0 %
Virksomheter med andre næringskoder	19,4 %	21,4 %	32,9 %	37,7 %	37,2 %	32,2 %	28,9 %	33,0 %
Virksomheter som ikke står i Enhetsregisteret	0,8 %	0,9 %	1,8 %	1,7 %	3,7 %	2,4 %	1,7 %	2,2 %
Alle virksomheter totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Det nest største kulturområdet målt i antall virksomheter (20%), og det største målt i samlede tildelinger (34%), er det som i SSBs definisjon heter «Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet».²⁷ For kompensasjonsordningen sin del er denne kategorien dominert av virksomheter med næringskode 90.020 «Tjenester

²⁷ Denne kategorien består av de fire næringskodene 90.019 («Utøvande kunstnarar og underhaldningsverksemd ikkje nemnt annan stad»), 90.020 («Tenester i tilknytning til underhaldningsverksemd»), 90.039 («Sjølvtstendig kunstnarleg verksemd ikkje nemnt annan stad») og 90.040 («Drift av lokale i tilknytning til kunstnarleg verksemd»). Fordelingen av de 369 mottakerne av tildelinger gjennom kompensasjonsordningen på disse fire er henholdsvis 17 virksomheter (2% av tildelt beløp), 339 virksomheter (85% av tildelt beløp), 4 virksomheter (0,2% av tildelt beløp) og 36 virksomheter (13% av tildelt beløp). Disse kodene er i all hovedsak plassert i kategorien «Utøvande» i BI:CCI/Menons definisjon (også omtalt som «Scenekunst» i rapporten (ref.)), men unntak av noen virksomheter (utenom enkeltpersonforetak) med koden 90.020, som kan være flyttet til kategorien «Musikk».

tilknyttet underholdningsvirksomhet», som utgjør 92 % av virksomhetene og har mottatt 85 % av tildelt beløp i denne kategorien.

Deretter utgjør virksomheter fra kulturområdet scenekunst 5,5 % av virksomhetene, og de har mottatt en nesten tilsvarende andel (3,8 %) av tildelingene. Disse virksomhetene fordeler seg på de ulike beløpskategoriene omtrent som musikk: De er relativt sett sterkere representert og er tildelt en relativt større andel av tildelingene i de lavere beløpskategoriene. Film, som er et område kjennetegnet av relativt få og store aktører, har 3 % av virksomhetene og har blitt tildelt 11 % av det samlede beløpet. Disse virksomhetene fordeler seg på motsatt vis sammenliknet med musikk og scenekunst: De er relativt sett underrepresentert i de lavere beløpskategoriene, og i den høyeste beløpskategorien – virksomheter som har mottatt 1 million kroner eller mer – er hver virksomhet tildelt omtrent dobbelt så høye beløp som gjennomsnittet.

Nesten en tredjedel (29 %) av alle virksomhetene som er tildelt midler gjennom kompensasjonsordningen, har næringskoder som plasserer dem utenfor SSBs avgrensning av kulturell og kreativ næring, og en tredjedel av det samlede beløpet (33 %) er tildelt disse virksomhetene. Dette kan på den ene siden tyde på at kompensasjonsordningen har truffet en del virksomheter som tradisjonelt ikke har vært å regne til kultursektoren, heller ikke i den videre definisjonen av kulturell og kreativ næring som SSB bruker. På den andre siden kan det også tyde på at SSBs definisjon ikke alltid klarer å avgrense næringen like godt: Blant disse mottakerne av støtte som ikke fanges opp av SSBs definisjon, har 17 % næringskoden 74.903 «Impresariovirksomhet». Denne næringskoden – som har mottatt 40 % av tildelingene til denne mottakergruppen – er på sin side delvis inkludert i BI:CCI/Menons definisjon av kultursektoren, som vi har lagt til grunn i klassifiseringen i tabell 22.²⁸

▸ Tabell 22 – Fordelingen av antall mottakere og tildelt beløp gjennom Kulturrådets kompensasjonsordning for arrangører og underleverandører i kultursektoren etter en gjenskaping av BI:CCI/Menons næringsgruppeklassifisering for kultursektoren og inndelt i ulike beløpskategorier.
Kilde: Kulturrådets saksbehandlingssystem og Brønnøysundregisterets enhetsregister.

Kulturområde (BI:CCI/Menons definisjon)	Mottakere av inntil 100 000 kroner		Mottakere av 100 000 – 1 million kroner		Mottakere av mer enn 1 million kroner		Totalt antall mottakere	
	andel blant mottakere	andel tildelt beløp	andel blant mottakere	andel tildelt beløp	andel blant mottakere	andel tildelt beløp	andel blant mottakere	andel tildelt beløp
Litteratur	2,3 %	2,0 %	1,4 %	1,5 %	0,7 %	0,2 %	1,6 %	0,5 %
Musikk	54,1 %	51,3 %	49,1 %	48,8 %	51,8 %	52,8 %	51,2 %	52,0 %
Utøvende	16,3 %	17,1 %	14,0 %	11,7 %	9,6 %	12,0 %	14,1 %	12,0 %
Visuell	3,2 %	3,3 %	1,5 %	1,3 %	1,3 %	0,4 %	2,1 %	0,6 %
Museum	0,2 %	0,2 %	0,3 %	0,3 %	3,3 %	3,1 %	0,7 %	2,5 %
Film	1,8 %	1,9 %	2,5 %	3,2 %	6,0 %	13,2 %	2,8 %	11,1 %
Andre næringskoder BI:CCI/ Menon har håndplukket fra	3,2 %	3,5 %	6,1 %	7,2 %	6,0 %	3,6 %	5,1 %	4,3 %
Virksomheter med andre næringskoder	18,2 %	19,8 %	23,2 %	24,3 %	17,6 %	12,4 %	20,6 %	14,8 %
Virksomheter som ikke står i Enhetsregisteret	0,8 %	0,9 %	1,8 %	1,7 %	3,7 %	2,4 %	1,7 %	2,2 %
Alle virksomheter totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

28 Hele tilnærmingen er beskrevet i vedlegg C i Bekeng-Flemmen (2021).

Det er noen store forskjeller mellom klassifiseringen av kultursektoren etter de to ulike avgrensningene til henholdsvis SSB og BI:CCI/Menon, noe som også avspeiler seg i fordelingen i tabell 22. Dette gjelder særlig kategoriene for Musikk og det som hos BI:CCI/Menon kalles «Utøvende» (også kalt «Scenekunst»). Som vi ser av tabellen, utgjør musikk en langt større andel – både av antall virksomheter og av samlede tildelinger – i BI:CCI/Menons klassifisering, enn det som var tilfelle med SSBs klassifisering (tabell 21). Denne forskjellen utgjøres hovedsakelig av to næringskoder. For det første er hovedregelen hos BI:CCI/Menon at virksomheter med næringskode 90.020 «Tjenester tilknyttet underholdningsvirksomhet» som ikke er enkeltpersonforetak (altså «AS o.a.»), klassifiseres som «Musikk». Enkeltvirksomheter er riktig nok «håndplukket» og flyttet til kategorien «Utøvende»/«Scenekunst», men informasjonen om hvilke er ikke åpent tilgjengelig. I SSBs definisjon tilordnes disse virksomhetene «Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet». Det er 239 virksomheter i våre data som slik bytter kategori mellom disse to definisjonene, og de står for halvparten av det tildelte beløpet til musikkområdet i BI:CCI/Menons definisjon – til sammen nesten 370 millioner kroner og mer enn en fjerdedel av de samlede tildelingene gjennom kompensasjonsordningen. Den andre næringskoden som gjør en forskjell mellom definisjonene av musikkområdet, er 74.903 «Impresariovirksomhet». Fra denne næringskoden har BI:CCI/Menon håndplukket enkelte virksomheter og tilordnet dem musikkområdet²⁹, men informasjonen om nøyaktig hvilke dette gjelder, er ikke åpent tilgjengelig. I vårt forsøk på å tilnærme oss deres definisjon er disse virksomhetene derfor inkludert. Det er snakk om 110 virksomheter (6 %) med denne næringskoden, som er tildelt 185 millioner kroner gjennom kompensasjonsordningen – nesten 14 % av samlede tildelinger gjennom ordningen. Etter SSBs definisjon regnes de ikke som del av kulturell og kreativ næring.

Gitt BI:CCI/Menons langt videre definisjon av musikkområdet viser tabell 227 at en drøy halvpart både av virksomhetene som har mottatt støtte, og av samlede tildelinger gjennom kompensasjonsordningen har gått til denne kategorien. I motsetning til SSBs snevrere definisjon er det her større balanse mellom andelen blant virksomhetene og andelen av tildelt beløp, noe som også speiler seg ved at andelen som har gått til musikk, ligger ganske jevnt rundt 50 % for samtlige beløpskategorier. Det er altså langt flere av de virksomhetene som mottok tildelinger over gjennomsnittet, som befinner seg i denne kategorien enn i SSBs musikk-kategori.

Det nest største kulturområdet etter BI:CCI/Menons definisjon, målt i antall virksomheter som har mottatt støtte gjennom kompensasjonsordningen, er det som kalles «Utøvende» i studien om kreativ næring (Gran et al., 2015). men som kalles «Scenekunst» i Grünfeld et al. (2020a; b). Denne kategorien er langt på vei en kombinasjon av SSBs kategori for scenekunst og de virksomhetene i SSBs kategori «Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet» som ikke er plassert i musikkområdet av BI:CCI/Menon. For å unngå begrepsforvirring kaller vi det «Utøvende» i tabell 22.

For å illustrere vanskeligheten med å sammenlikne disse to ulike kategoriseringene: Til sammen har områdene «Musikk» og «Utøvende» etter BI:CCI/Menons definisjon

29 Alle enkeltpersonforetak med denne koden er tilordnet musikkområdet; håndplukkingen gjelder kun andre selskapsformer enn enkeltpersonforetak (altså «AS o.a.»).

65 % av mottakerne og 64 % av tildelingene gjennom kompensasjonsordningen, noe som tilsvares av områdene «Musikk», «Scenekunst» og «Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet» hos SSB, som har 59 % av virksomhetene og 50 % av tildelingene. Dersom vi legger til «Impresariovirksomhet» (som hos SSB er utelatt), blir det 65 % av virksomhetene og 65 % av tildelingene. Summene stemmer, men fordelingen på tvers av kulturområder er forskjellig. Unntakene er særlig film og til en viss grad visuell kunst, som har likere definisjoner på tvers av kilder (og i mindre grad er gjenstand for «håndplukking» av virksomheter fra BI:CCI/Menons side).

21 % av mottakerne er virksomheter som ikke er klassifisert i kultursektoren av BI:CCI/Menon – denne andelen er 30 % etter SSBs definisjon. Forskjellen utgjøres av nevnte impresariovirksomheter og av næringskode 79.903 «Opplevelses-, arrangements- og aktivitetsarrangørvirksomhet», som ikke er inkludert i SSBs definisjon, men som BI:CCI/Menon «håndplukker enkelte virksomheter» fra til kategoriene «Musikk» og «Utøvende» (hvilke er ikke spesifisert).

Geografisk fordeling

Tabell 23 viser fordeling av tildelingene gjennom kompensasjonsordningen, fordelt etter i hvilket fylke virksomheten har sin registrerte adresse.³⁰ De avlyste arrangementene som har gitt disse arrangørene og underleverandørene tildelinger fra kompensasjonsordningen, kan ha vært planlagt gjennomført andre steder. For eksempel kan et lydfirma som er registrert i Oslo, ha mottatt kompensasjonsmidler på grunn av en avlyst festival i Telemark.

» Tabell 23 – Tildelinger gjennom Kulturrådets kompensasjonsordning for arrangører og underleverandører i kultursektoren per 9. desember 2021, fordelt etter hvilket fylke virksomheten står registrert i.
Kilde: Kulturrådets saksbehandlingssystem.

Fylke	Tildelt sum	Tildelt sum i prosent
Agder	88 263 389	5 %
Innlandet	72 791 440	4 %
Møre og Romsdal	53 315 693	3 %
Nordland	58 452 727	3 %
Oslo	875 737 564	47 %
Rogaland	100 990 365	5 %
Troms og Finnmark	50 096 988	3 %
Trøndelag	110 158 190	6 %
Vestfold og Telemark	105 508 717	6 %
Vestland	121 469 224	7 %
Viken	222 345 714	12 %
Utlandet	5 769 655	0 %
I alt	1 865 703 999	100 %

³⁰ Tabell 23 baserer seg på et litt senere uttrekk fra Kulturrådets saksbehandlingssystem, og den totale summen i tabellen er derfor noe høyere enn summen av tildelingene som er brukt andre steder.

Stimuleringsordningen i tall

I tabell 24 viser vi de 1605 virksomhetene som hadde fått søknader til stimuleringsordningen behandlet per 6. desember 2021. Tabell 24 viser også hvordan de fordeler seg i antall, og samlet tildelt beløp på de ulike beløpskategoriene: søkere som ikke har mottatt noen støtte, søkere som er tildelt inntil 100 000 kroner totalt gjennom stimuleringsordningen, søkere som er tildelt mellom 100 000 kroner og en million kroner til sammen, og til sist søkere hvor samlet tildelt sum gjennom ordningen er på én million kroner eller mer.

▸ Tabell 24 – Antall søkere og tildelt beløp gjennom stimuleringsordning for kulturlivet, fordelt i grupper etter størrelsen på tildelt beløp («beløpskategorier»). Kilde: Kulturrådets saksbehandlingssystem.

Beløpskategori	Antall søkere	Andel søkere	Tildelt sum	Andel tildelt sum
Søkere som ikke ble tildelt støtte	273	17,0 %	0	0,0 %
Mottakere av inntil 100 000 kroner	454	28,3 %	21 381 190	1,2 %
Mottakere av 100 000 – 1 million kroner	560	34,9 %	210 141 763	11,3 %
Mottakere av mer enn 1 million kroner	318	19,8 %	1 623 113 645	87,5 %
Alle søkere totalt	1 605	100,0 %	1 854 636 598	100,0 %

Tabell 24 viser også at 273 av søkerne på ordningen (17 %) ikke har blitt tildelt midler. De øvrige 83 % av søkerne fordeler seg på de tre beløpskategoriene med flest i midten (35 %) og litt færre (28 %) i gruppen av virksomheter som til sammen har mottatt under 100 000 kroner hver. Tildelingene til virksomhetene som har mottatt under 100 000 kroner hver, er til sammen på drøye 21 millioner kroner – 1,2 % av de samlede tildelingene gjennom stimuleringsordningen. Virksomhetene i denne gruppen har i snitt mottatt 47 000 kroner hver. I den midterste kategorien av mottakere fins 560 virksomheter, som har mottatt 210 millioner kroner til sammen – omtrent 375 000 hver.

318 virksomheter – 20 % av alle søkerne – har tildelinger på til sammen 1 million kroner eller mer. Tildelingene til denne gruppen er på 1,62 milliarder kroner – 88 % av det samlede beløpet tildelt gjennom stimuleringsordningen. Den gjennomsnittlige tildelingen per mottaker i denne gruppen er på 5,1 millioner kroner.

Tilsvarende inndeling for kompensasjonsordningen ble vist i tabell 21 (s. 37). En sammenlikning av de to tabellene viser at det er en relativt høyere andel av søkerne som ikke har blitt tildelt noen støtte gjennom stimuleringsordningen, og at blant dem som har fått, befinner en relativt større andel av søkerne seg i den øverste beløpskategorien. Det er også en relativt høyere andel av de samlede tildelingene gjennom stimuleringsordningen som har gått til virksomheter i den øverste

beløpskategorien. Kort oppsummert har stimuleringsordningen altså flere store, og i snitt større, tildelinger enn kompensasjonsordningen.

Hva kjennetegner mottakerne i stimuleringsordningen?

I det følgende vil vi benytte den samme informasjonen fra Brønnøysundregisterets enhetsregister for å beskrive mottakerne av støtte gjennom Kulturrådets stimuleringsordning som vi gjorde for å beskrive mottakerne av støtte gjennom kompensasjonsordningen.

Også her konsentrerer vi oss kun om de virksomhetene som har blitt tildelt støtte gjennom ordningen, og vi bruker inndelingen i beløpskategorier etter om virksomheten til sammen har mottatt støtte på henholdsvis inntil 100 000 kroner, mellom 100 000 kroner og 1 million kroner, og 1 million kroner eller mer.

Organisasjonsform

Vi holder oss til inndelingen av virksomheter i to hovedkategorier av organisasjonsform – etter modell av Grünfeld et al. (2020a; b). I tabell 25 viser vi hvordan virksomhetene som har mottatt støtte gjennom stimuleringsordningen, fordeler seg i disse to hovedkategoriene – «Enkeltpersonforetak» og «AS o.a.» – og videre hvordan denne fordelingen ser ut innad i de ulike beløpskategoriene.

» Tabell 25 – Antall mottakere av støtte gjennom stimuleringsordning for kulturlivet, fordelt etter organisasjonsform og i ulike beløpskategorier. Kilde: Kulturrådets saksbehandlingssystem og Brønnøysundregisterets enhetsregister.

Organisasjonsform	Mottakere av inntil 100 000 kroner		Mottakere av 100 000 – 1 million kroner		Mottakere av mer enn 1 million kroner		Totalt antall mottakere	
	Antall	(%)	Antall	(%)	Antall	(%)	Antall	(%)
AS og andre	275	(60,6)	370	(66,1)	281	(88,4)	926	(69,5)
Enkeltpersonforetak	164	(36,1)	144	(25,7)	18	(5,7)	326	(24,5)
Virksomheter som ikke står i Enhetsregisteret	15	(3,3)	46	(8,2)	19	(6,0)	80	(6,0)
Alle virksomheter totalt	454	(100,0)	560	(100,0)	318	(100,0)	1332	(100,0)

Tabell 25 viser at av de i alt 1332 virksomhetene som har mottatt støtte gjennom kompensasjonsordningen, er 926 (70 %) klassifisert som «AS o.a.», mens 326 (25 %) er enkeltpersonforetak. Sammenliknet med kompensasjonsordningen er dette er en høyere andel «AS o.a.» og en lavere andel enkeltpersonforetak. I motsetning til kompensasjonsordningen er «AS o.a.» i flertall blant mottakerne i alle beløpskategoriene, og selv om de også her utgjør relativt høyere andeler i de høyere beløpskategoriene, er ikke tendensen like sterk her som for kompensasjonsordningen.

Disse forholdene gjenspeiles også i fordelingen av tildelte beløp, som vises i tabell 26. Den 6. desember 2021 var det fattet vedtak om tildelinger gjennom stimuleringsordningen tilsvarende drøye 1,85 milliarder kroner. 1,69 milliarder kroner (91 %) av disse midlene er tildelt virksomheter i kategorien «AS o.a.», mens 94 millioner kroner (5 %) er tildelt enkeltpersonforetak. De resterende 4 % er tildelt virksomheter som ikke står i Enhetsregisteret. Mens virksomheter i kategorien «AS o.a.» mottok 1,424 millioner kroner hver i snitt gjennom kompensasjonsordningen og enkeltpersonforetak 142 600 (altså en tiendedel), er dette forholdstallet litt lavere for stimuleringsordningen, hvor virksomheter i kategorien «AS o.a.» har mottatt 1,82 millioner kroner hver i snitt og enkeltpersonforetak 288 000 (altså nærmere en sjettedel i snitt).

» Tabell 26 – Vedtatt beløp tildelt gjennom stimuleringsordning for kulturlivet, fordelt etter virksomhetens organisasjonsform og i ulike beløpskategorier. Kilde: Kulturrådets saksbehandlingssystem og Brønnøysundregisterets enhetsregister.

Organisasjonsform	Mottakere av inntil 100 000 kroner		Mottakere av 100 000 – 1 million kroner		Mottakere av mer enn 1 million kroner		Totalt antall mottakere	
	Samlede tildelinger	(%)	Samlede tildelinger	(%)	Samlede tildelinger	(%)	Samlede tildelinger	(%)
AS og andre	12 733 907	(59,6)	146 926 352	(69,9)	1 525 682 646	(94,0)	1 685 342 905	(90,9)
Enkeltpersonforetak	7 712 555	(36,1)	43 908 266	(20,9)	42 142 085	(2,6)	93 762 906	(5,1)
Virksomheter som ikke står i Enhetsregisteret	934 728	(4,4)	19 307 145	(9,2)	55 288 914	(3,4)	75 530 787	(4,1)
Alle virksomheter totalt	21 381 190	(100,0)	210 141 763	(100,0)	1 623 113 645	(100,0)	1 854 636 598	(100,0)

Inndeling i undersektor basert på næringskode

I det følgende bruker vi de samme to klassifiseringene av virksomheter og næringskoder for kultursektoren som vi gjorde for kompensasjonsordningen: Den første er den samme som Statistisk sentralbyrå bruker for å avgrense «kulturell og kreativ næring» i kulturstatistikken for 2019. Den andre er et forsøk på å gjenskape klassifiseringen av virksomheter i kultursektoren som BI:CCI/Menon har benyttet i sine rapporter for Kulturrådet og Norsk filminstitutt om koronakrisens virkninger.³¹

I tabell 27 viser vi hvordan antall mottakerne av støtte gjennom Kulturrådets stimuleringsordning, samt tildelt beløp, fordeler seg på de ulike kulturområdene slik de er definert i SSBs kulturstatistikk for 2019.³² Komplette tabeller som viser antall virksomheter og tildelt beløp målt i kroner for de ulike kulturområdene og beløpskategoriene, er i vedlegg C i *Gjenoppbygging av kultursektoren. Delrapport juni 2021* (Bekeng-Flemmen, 2021).³³ Som det også fremgår av tabellene

31 Se delkapitlet om kompensasjonsordningen for en videre redegjørelse for og diskusjon av inndelingene. Definisjoner fins i vedlegg A og B Bekeng-Flemmen (2021)

32 Statistisk sentralbyrå 2020. *Kulturstatistikk 2019*, Oslo, Statistisk sentralbyrå.

33 Noen søkere står oppført i Enhetsregisteret med flere virksomheter som har samme navn, men ulik næringskode. Vi håndterer dette som følger: Dersom søkeren har minst én virksomhet med næringskode som faller inn under definisjonen av kultursektoren, ser vi bort fra dem av søkerens andre virksomheter som har næringskoder som ikke faller inn under kultursektoren. Dersom søkeren kun har virksomheter som faller utenfor definisjonen, plasseres søkeren i «Ikke SSB kultur»-kategorien. Dersom søkeren har flere virksomheter som faller innenfor definisjonen, deler vi både søkeren og beløpet mellom disse ulike virksomhetenes næringskoder. Dette er grunnen til at noen av tallene i tabellene ikke er hele tall.

24–26 er det totalt snakk om 1 155 virksomheter som er tildelt støtte gjennom stimuleringsordningen, og tildelingene utgjør (slik de så ut per 6. desember 2021) til sammen mer enn 1,85 milliarder kroner.

» Tabell 27 – Fordelingen av antall mottakere og tildelt beløp gjennom stimuleringsordning for kulturlivet etter SSBs næringsgruppeklassifisering for kulturell og kreativ næring og inndelt i ulike beløpskategorier. Kilde: Kulturrådets saksbehandlingssystem og Brønnøysundregisterets enhetsregister.

Kulturområde (SSBs avgrensning)	Mottakere av inntil 100 000 kroner		Mottakere av 100 000 – 1 million kroner		Mottakere av mer enn 1 million kroner		Totalt antall mottakere	
	andel blant mottakere	andel tildelt beløp	andel blant mottakere	andel tildelt beløp	andel blant mottakere	andel tildelt beløp	andel blant mottakere	andel tildelt beløp
Litteratur	0,9 %	0,9 %	0,7 %	0,5 %	0,6 %	0,3 %	0,8 %	0,4 %
Trykte og digitale medier	–	–	0,4 %	0,5 %	–	–	0,2 %	0,1 %
Musikk	42,6 %	39,7 %	27,0 %	21,5 %	10,1 %	10,8 %	28,3 %	12,3 %
Film	1,0 %	1,1 %	3,4 %	4,8 %	10,1 %	18,8 %	4,2 %	17,0 %
Design	0,6 %	0,5 %	–	–	–	–	0,2 %	0,0 %
Scenekunst	3,5 %	3,8 %	7,1 %	6,3 %	6,9 %	6,1 %	5,9 %	6,1 %
Visuell kunst	1,1 %	1,7 %	0,7 %	0,6 %	0,9 %	0,7 %	0,9 %	0,7 %
Drift av biblioteker, arkiver, museer og annen kulturvirksomhet	0,4 %	0,3 %	0,2 %	0,1 %	0,3 %	0,1 %	0,3 %	0,1 %
Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet	6,3 %	7,4 %	13,0 %	14,9 %	27,7 %	25,4 %	14,2 %	24,0 %
Reklame og event	0,2 %	0,2 %	0,4 %	0,4 %	–	–	0,2 %	0,1 %
Undervisning	2,0 %	2,5 %	1,4 %	0,9 %	0,3 %	0,1 %	1,4 %	0,2 %
Virksomheter med andre næringskoder	37,9 %	37,3 %	37,1 %	39,8 %	36,8 %	34,2 %	37,3 %	34,9 %
Virksomheter som ikke står i Enhetsregisteret	3,5 %	4,6 %	8,6 %	9,6 %	6,3 %	3,5 %	6,3 %	4,2 %
Alle virksomheter totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

I all hovedsak er fordelingen av virksomheter og tildelinger på de ulike kulturområdene etter SSBs definisjon ganske lik for stimuleringsordningen som den var for kompensasjonsordningen. Etter Statistisk sentralbyrås definisjon er musikk det kulturområdet som har flest enkeltvirksomheter som har mottatt støtte gjennom stimuleringsordningen – 28 % av alle mottakerne. Til sammen har disse virksomheten blitt tildelt 12 % av de samlede tildelingene. Som for kompensasjonsordningen gjenspeiles denne relative skjevfordelingen i hvordan virksomhetene som tilhører

musikkområdet, fordeler seg på de ulike beløpskategoriene: Musikkvirksomhetene utgjør over 43 % av virksomhetene som har mottatt under 100 000 kroner i samlet beløp, og har en omtrent like stor andel (40 %) av de totale tildelingene for denne kategorien. Begge andelene faller for de høyere beløpskategoriene, men i motsetning til for kompensasjonsordningen faller de nokså likt, og andelen av mottakere er ganske lik andelen av tildelt beløp. Dette tyder på at virksomheter i musikkområdet etter denne definisjonen i snitt mottar tildelinger som er forholdsvis like gjennomsnittet i den gjeldende beløpskategorien.

Som for kompensasjonsordningen er det kulturområdet som i SSBs definisjon heter «Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet», det nest største kulturområdet målt i antall virksomheter (14 %) som har fått tildelinger gjennom stimuleringsordningen, og det største målt i samlede tildelinger (24 %).³⁴ Som for kompensasjonsordningen er denne kategorien også for stimuleringsordningen dominert av virksomheter med næringskode 90.020 «Tenester i tilknytning til underholdningsverksemd», som utgjør 80 % av virksomhetene og har mottatt to tredjedeler av tildelt beløp i denne kategorien. Nest største næringskode innenfor denne kategorien er 90.040 «Drift av lokale i tilknytning til kunstnarleg verksemd», med 17 % av virksomhetene og den siste tredjedelen av tildelingene.

Videre er det verdt å merke seg at nest største kategori målt i andelen av samlede tildelinger er film. Filmområdet, som forøvrig er definert nesten likt hos SSB og BI:CCI/Menon, har mottatt 17 % av tildelingene gjennom stimuleringsordningen, og gjennomsnittlig tildeling per virksomhet er litt mer enn fire ganger så høy som gjennomsnittet for alle virksomheter. Virksomheter fra kulturområdet scenekunst utgjør 5,9 % av virksomhetene, og de har mottatt omtrent samme andel (6,1 %) av tildelingene.

Godt over en tredjedel (37 %) av alle virksomhetene som er tildelt midler gjennom stimuleringsordningen, har næringskoder som plasserer dem utenfor SSBs definisjon av kulturell og kreativ næring, og litt mer enn en tredjedel (35 %) av det samlede beløpet er tildelt disse virksomhetene. Som diskutert i delkapitlet om kompensasjonsordningen kan dette tyde på både at stimuleringsordningen har truffet en del virksomheter som tradisjonelt ikke har vært å regne til kultursektoren (heller ikke i den videre definisjonen av kulturell og kreativ næring som SSB bruker), og at SSBs definisjon ikke alltid klarer å avgrense næringen like godt: Blant mottakerne av støtte gjennom stimuleringsordningen som ikke fanges opp av SSBs definisjon, har 16 % næringskoden 74.903 «Impresariovirksomhet». Over halvparten av tildelingene til virksomheter utenfor SSBs definisjon er tildelt denne næringskoden – som i snitt har mottatt over tre ganger så mye som gjennomsnittet blant alle virksomheter. Impresariovirksomhet er delvis inkludert i BI:CCI/Menons definisjon av kultursektoren, som vi har lagt til grunn i klassifiseringen i tabell 28.³⁵

34 Kategorien består av de fire næringskodene 90.019 «Utøvande kunstnarar og underholdningsverksemd ikkje nemnt annan stad», 90.020 «Tenester i tilknytning til underholdningsverksemd», 90.039 «Sjølvstendig kunstnarleg verksemd ikkje nemnt annan stad» og 90.040 «Drift av lokale i tilknytning til kunstnarleg verksemd». Disse kodene er i all hovedsak plassert i kategorien «Utøvande» i BI:CCI/Menons definisjon (også omtalt som «Scenekunst» i kreativ næring-kategoriseringen fra 2015 (Gran et al., 2015)), men unntak av noen virksomheter (utenom enkeltpersonforetak) med koden 90.020, som kan være flyttet til kategorien «Musikk».

35 Hele tilnærmingen er beskrevet i vedlegg C i Bekeng-Flemmen (2021).

» Tabell 28 – Fordelingen av antall mottakere og tildelt beløp gjennom stimuleringsordning for kulturlivet etter en gjenskaping av BI:CCI/Menons næringsgruppeklassifisering for kultursektoren og inndelt i ulike beløpskategorier. Kilde: Kulturrådets saksbehandlingssystem og Brønnøysundregisterets enhetsregister.

Kulturområde (BI:CCI/Menons definisjon)	Mottakere av inntil 100 000 kroner		Mottakere av 100 000 – 1 million kroner		Mottakere av mer enn 1 million kroner		Totalt antall mottakere	
	andel blant mottakere	andel tildelt beløp	andel blant mottakere	andel tildelt beløp	andel blant mottakere	andel tildelt beløp	andel blant mottakere	andel tildelt beløp
Litteratur	0,9 %	0,9 %	0,7 %	0,5 %	0,6 %	0,3 %	0,8 %	0,4 %
Musikk	47,9 %	46,1 %	42,9 %	40,3 %	44,7 %	46,6 %	45,0 %	45,9 %
Utøvende	5,9 %	6,4 %	10,9 %	10,1 %	16,0 %	15,9 %	10,4 %	15,1 %
Visuell	1,5 %	2,0 %	0,7 %	0,6 %	0,9 %	0,7 %	1,1 %	0,7 %
Museum	0,4 %	0,3 %	0,2 %	0,1 %	0,3 %	0,1 %	0,3 %	0,1 %
Film	1,0 %	1,1 %	3,4 %	4,8 %	10,1 %	18,8 %	4,2 %	17,0 %
Andre næringskoder BI:CCI/ Menon har håndplukket fra	11,5 %	11,0 %	9,3 %	10,6 %	6,6 %	4,5 %	9,4 %	5,3 %
Virksomheter med andre næringskoder	27,3 %	27,5 %	23,4 %	23,5 %	14,5 %	9,6 %	22,6 %	11,4 %
Virksomheter som ikke står i Enhetsregisteret	3,5 %	4,6 %	8,6 %	9,6 %	6,3 %	3,5 %	6,3 %	4,2 %
Alle virksomheter totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

For en lengre diskusjon av forskjellene mellom klassifiseringen av kultursektoren etter de to ulike definisjonene til henholdsvis SSB og BI:CCI/Menon viser vi til teksten lenger opp om kompensasjonsordningen. Disse forskjellene spiller seg ut også i tabell 28.

Fordelingen av tildelinger gjennom stimuleringsordningen til de ulike kulturområdene i BI:CCI/Menons definisjon er først og fremst ganske lik den tilsvarende fordelingen av tildelingene gjennom kompensasjonsordningen etter samme definisjon.

Musikkområdet er relativt sett noe mindre, målt både i antall virksomheter og tildelte beløp, i stimuleringsordningen enn i kompensasjonsordningen – men det er like fullt det største området, med nesten halvparten av både virksomheter og tildelinger.

Det nest største kulturområdet etter BI:CCI/Menons definisjon, målt i antall virksomheter som har mottatt støtte gjennom stimuleringsordningen, er det som kalles «Utøvende» (dette området har også vært kalt «Scenekunst» i andre rapporter fra samme miljø, og er langt på vei en kombinasjon av SSBs kategori for scenekunst og de virksomhetene i SSBs kategori «Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet» som ikke er plassert i musikkområdet av BI:CCI/Menon).

23 % av mottakerne gjennom stimuleringsordningen (mot 21 % av mottakerne gjennom kompensasjonsordningen) er virksomheter som ikke er klassifisert i kultursektoren av BI:CCI/Menon – den tilsvarende andelen er 37 % etter SSBs definisjon. Som for kompensasjonsordningen utgjøres forskjellen av

impresariovirksomheter og av næringskode 79.903 «Opplevelses-, arrangements- og aktivitetsarrangørvirksomhet», som ikke er inkludert i SSBs definisjon, men som BI:CCI/Menon «håndplukker enkelte virksomheter» fra til kategoriene «Musikk» og «Utøvende» (hvilke er ikke spesifisert).

Geografisk fordeling

Tabell 29 viser tildelingene gjennom stimuleringsordningen fordelt etter fylke.³⁶

Denne fordelingen er basert på arrangørens registrerte adresse, men arrangementene som har fått støtte, kan ha en annen fordeling, f.eks. ved at en arrangør med adresse i Oslo har arrangert konserter i andre fylker.

▸ Tabell 29 – Fylkesvis fordeling av tildelinger gjennom stimuleringsordning for kulturlivet.
Kilde: Kulturrådets saksbehandlingssystem.

Fylke	Tildelt sum	Tildelt sum i prosent
Agder	76 585 820	4 %
Innlandet	82 026 274	4 %
Møre og Romsdal	36 590 886	2 %
Nordland	37 743 412	2 %
Oslo	833 897 167	43 %
Rogaland	110 855 120	6 %
Svalbard	0	0 %
Troms og Finnmark	49 094 213	3 %
Trøndelag	132 304 427	7 %
Vestfold og Telemark	87 449 795	5 %
Vestland	314 579 114	16 %
Viken	164 446 865	9 %
Alle fylker totalt	1 925 573 093	100 %

Arrangører som har fått tildelinger fra stimuleringsordningen, rapporterer på gjennomførte arrangementer etter at disse faktisk er gjennomført. Per mars 2022 har Kulturrådet mottatt rapporter for gjennomførte arrangementer i 2020–2021. For denne perioden ga Kulturrådet 3 783 tildelinger, og vi har mottatt rapporter på 13 046 arrangementer (et arrangement kan bestå av flere forestillinger, konserter eller liknende).

Tabell 30 viser hvor arrangementene faktisk ble gjennomført. Det ble arrangert flest arrangementer i Oslo, Viken og i Vestland, mens det var færrest arrangementer i Agder og i Troms og Finnmark. Disse tallene baserer seg på rapporteringene fra arrangørene. Et arrangement kan bestå av flere forestillinger, og Kulturrådet har ikke en samlet oversikt utover de rapporterte arrangementene.

³⁶ Tabell 4.14 baserer seg på et litt senere uttrekk fra Kulturrådets saksbehandlingssystem, og den totale summen i tabellen er derfor noe høyere (omtrent 80 millioner kroner) enn summen av tildelingene som er brukt andre steder.

» Tabell 30 – Antall arrangementer som er gjennomført med tildelinger gjennom stimuleringsordning for kulturlivet, fordelt etter i hvilket fylke de fant sted. Et arrangement kan bestå av flere forestillinger. Kilde: Kulturrådets saksbehandlingssystem.

Fylke	Antall arrangementer
Agder	667
Innlandet	959
Møre og Romsdal	683
Nordland	629
Oslo	2160
Rogaland	1089
Troms og Finnmark	610
Trøndelag	1225
Vestfold og Telemark	1198
Vestland	1643
Viken	1863
Sted ikke spesifisert	320
Totalt	13 046

De to kriseordningene sett i sammenheng

Per 6. desember 2021 var det til sammen 1933 mottakere i kompensasjonsordningen og 1332 mottakere i stimuleringsordningen. 434 virksomheter mottok støtte gjennom begge ordninger. Dermed var det i alt 2831 unike mottakere av støtte gjennom de to ordningene til sammen. 2397 virksomheter mottok støtte kun gjennom én av ordningene. Blant de 434 som mottok støtte gjennom begge ordninger, var 71 % aksjeselskaper og 16 % enkeltpersonforetak, mens de øvrige har ulike andre organisasjonsformer.

» Tabell 31 – Oversikt over virksomheter som har mottatt støtte gjennom Kulturrådets kompensasjonsordning for arrangører og underleverandører i kultursektoren og/eller stimuleringsordningen for kulturlivet.

Mottakergruppe	Antall mottakere	Tildeling (gjennomsnitt)	Standardavvik	Min.verdi	25. persentil	Median	75. persentil	Maks.verdi
Tildelinger gjennom kompensasjonsordningen	1933	907 025	3 181 756	5 350	67 006	176 825	541 605	51 088 498
Tildelinger gjennom stimuleringsordningen	1332	1 392 128	4 932 000	480	64 300	228 180	945 395	86 834 620
Tildelinger gjennom kompensasjonsordningen blant mottakere av begge ordninger	434	1 934 418	5 497 878	7 500	145 281	441 477	1 247 365	51 088 498
Tildelinger gjennom stimuleringsordningen blant mottakere begge ordninger	434	3 210 180	8 167 028	1 481	248 321	890 473	2 996 098	86 834 620
Tildelinger gjennom begge ordninger blant mottakere av begge ordninger	434	5 144 598	12 408 962	35 695	532 249	1 560 495	4 468 236	135 919 225
Tildelinger begge ordninger	2 831	1 274 359	5 369 857	480	63 339	187 125	677 092	135 919 225

I tabell 31 viser vi deskriptiv statistikk for virksomhetene som mottok tildelinger gjennom en eller begge de to kriseordningene. Øverst ser vi at det er til sammen 2831 virksomheter som har mottatt økonomisk støtte gjennom en eller begge ordninger. I snitt har disse virksomhetene mottatt 1 274 000 kroner fra de to ordningene til sammen (de aller fleste har altså mottatt dette beløpet fra kun én av ordningene).

Videre viser vi gjennomsnittlige tildelinger for mottakerne av støtte gjennom henholdsvis kompensasjonsordningen og stimuleringsordningen, hver for seg. Der ser vi at den gjennomsnittlige tildelingen gjennom kompensasjonsordningen, blant alle mottakere på tvers av organisasjonsform og kulturområde, er på ca. 900 000 kroner. Tilsvarende er den gjennomsnittlige tildelingen gjennom stimuleringsordningen på tvers av samtlige mottakere på nesten 1,4 millioner kroner. Medianbeløpet for begge ordninger ligger imidlertid langt lavere enn gjennomsnittsverdiene: Det er på 177 000 for kompensasjonsordningen og 228 000 for stimuleringsordningen. Det betyr at halvparten av mottakerne av støtte gjennom disse ordningene – når man ser dem hver for seg – har mottatt støtte under disse beløpene. Den andre halvparten har mottatt støtte over disse beløpene. At medianen ligger så langt under gjennomsnittsverdien, tyder på det som vi har diskutert tidligere i gjennomgangen av ordningene: at de er preget av en såkalt høyreskjev fordeling, hvor det er mange forholdsvis lave beløp og færre forholdsvis høye beløp som trekker gjennomsnittet opp. Hvis vi ser videre på tabell 32 så viser den at selv 75. persentil ligger langt under gjennomsnittet for begge de to ordningene. Det betyr at 75 % av mottakerne av støtte gjennom ordningene har mottatt beløp som ligger et godt stykke under gjennomsnittet. Fordelingen er altså ikke bare litt høyreskjev, men må kunne karakteriseres som svært skjev.

I de tre siste radene av tabell 31 ser vi på de 434 mottakerne som har blitt tildelt midler gjennom begge ordninger. Dette er en gruppe som i gjennomsnitt har blitt tildelt langt høyere beløp gjennom begge ordninger: Både gjennomsnitt og median er mer enn dobbelt så høye for tildelingene gjennom begge ordninger i denne gruppen. Og når man ser på denne gruppens samlede tildelinger gjennom begge ordninger, ligger gjennomsnittet på 5,1 millioner kroner og medianverdien på 1,6 millioner kroner. Det maksimale beløpet som er utbetalt til én enkeltmottaker gjennom begge ordningene er på 136 millioner kroner. I tabell 32 viser vi en oversikt over de 15 mottakerne som har mottatt de høyeste beløpene til sammen gjennom begge ordningene. Av tabellen fremgår det at det er Nordisk Film Kino AS som er mottakeren av det høyeste beløpet til sammen, og også av den høyeste tildelingen gjennom stimuleringsordningen. All Things Live Norway AS er mottaker av høyeste enkelttildeling gjennom kompensasjonsordningen.

▾ Tabell 32 – Oversikt over de 15 mottakerne som til sammen har mottatt høyest beløp sammenlagt gjennom kompensasjons- og stimuleringsordningene til Kulturrådet. Kilde: Kulturrådets saksbehandlingssystem.

Mottaker	Tildeling kompensasjonsordningen	Tildeling stimuleringsordningen	Tildeling sammenlagt
NORDISK FILM KINO AS	49 084 605	86 834 620	135 919 225
SCENEKVELDER AS	16 216 704	73 980 980	90 197 684
AUDITORIUM AS	44 488 416	37 307 300	81 795 716
ODEON KINO AS	33 356 363	40 148 148	73 504 511
ALL THINGS LIVE NORWAY AS	51 088 498	18 321 673	69 410 171
STAND UP NORGE AS	15 188 207	45 498 351	60 686 558
NORDISK FILM DISTRIBUTJON AS	4 804 741	55 042 880	59 847 621
LIVE NATION NORWAY AS	47 016 662	12 119 726	59 136 388
STAGEWAY TALENT AS	7 241 235	50 930 682	58 171 917
SF NORGE AS	15 959 345	32 105 665	48 065 010
TARAN AS	6 572 827	33 877 745	40 450 572
BERGEN LIVE AS	11 302 416	28 475 927	39 778 343
TONS OF ROCK FESTIVAL AS	39 677 459		39 677 459
TRONDHEIM KINO AS	12 326 922	23 565 296	35 892 218
UNITED STAGE ARTIST NORGE AS	7 701 862	25 275 482	32 977 344
Totalt	362 026 262	563 484 475	925 510 737
Andel av samlede tildelinger	21 %	30 %	26 %

De 15 mottakerne i tabell 32 hadde til sammen mottatt nærmere 926 millioner kroner, altså litt mer enn en fjerdedel (26 %) av de samlede tildelingene som var vedtatt gjennom de to ordningene per 6. desember 2021: 20 % av tildelingene gjennom kompensasjonsordningen og 29 % av tildelingene gjennom stimuleringsordningen.

Vi gjør oppmerksom på at tildelinger fra første runde av kompensasjonsordningen (i mars–april 2020) ikke er med i tallgrunnet for tabell 32, og at de endelige tildelingene til aktørene gjennom ordningene derfor kan være høyere. I tillegg er det,

som nevnt innledningsvis, fortsatt klagesaker til behandling som kan få følger for endelig tildelt beløp.

▸ Tabell 33 – Virksomheter i Brønnøysundregisterets enhetsregister med næringskoder som faller inn under definisjonen av kulturell og kreativ næring i Statistisk sentralbyrås kulturstatistikk for 2019, delt inn etter organisasjonsform.

Organisasjonsform – beskrivelse	Antall	Prosentandel
Aksjeselskap	14 613	13 %
Allmennaksjeselskap	5	0 %
Annen juridisk person	8	0 %
Ansvarlig selskap med delt ansvar	2 015	2 %
Ansvarlig selskap med solidarisk ansvar	759	1 %
Den norske kirke	1	0 %
Enkeltpersonforetak	81 533	75 %
Forening/lag/innretning	7 844	7 %
Interkommunalt selskap	24	0 %
Kommunalt foretak	17	0 %
Konkursbo	205	0 %
Norskregistrert utenlandsk foretak	932	1 %
Organisasjonsledd	49	0 %
Særskilt oppdelt enhet (jf. merverdiavgiftsloven § 2-2)	8	0 %
Samvirkeforetak	221	0 %
Selskap med begrenset ansvar	59	0 %
Stiftelse	655	1 %
Tingsrettslig sameie	1	0 %
I alt	108 949	100 %

Det var altså til sammen 2831 mottakere av støtte gjennom kompensasjonsordningen eller stimuleringsordningen (eller begge) – de to store støtteordningene til næringsvirksomheter i kultursektoren under koronapandemien. Hvor mange virksomheter fins i kultursektoren, til sammenlikning? I tabell 33 viser vi alle virksomheter som står oppført i Brønnøysundregisterets enhetsregister med en næringskode som sorterer inn under SSBs definisjon av kulturell og kreativ næring, og som er registrert før 2021. Det fins i alt 108 949 slike virksomheter i Enhetsregisteret. 75 % av disse er enkeltpersonforetak, det vil si 81 533 enkeltpersonforetak i alt. Nesten 8000, 7 %, er i kategorien «Forening/lag/innretning».³⁷

13 % er aksjeselskap, det vil si i underkant av 15 000 virksomheter. 13 700 av disse har levert årsregnskap for 2020. I tabell 34 viser vi hvordan disse aksjeselskapene fordeler seg på de ulike kulturområdene i SSBs klassifisering. Deretter viser vi hvor mange av dem som var blant mottakerne av støtte gjennom en av de to

³⁷ Lotteri- og stiftelsestilsynets har hatt egne tilskuddsordninger til frivilligheten under koronapandemien.

støtteordningene for virksomheter i kultursektoren. Den siste kolonnen viser hvor stor andel blant alle aksjeselskaper innenfor et gitt kulturområde som mottok støtte gjennom en av ordningene, som vi i tabellen har valgt å kalle «dekningsgrad».

» Tabell 34 – En sammenlikning av antall aksjeselskaper i SSBs kulturell og kreativ næring som har levert årsregnskap i 2020, fordelt på kulturområder, og antall aksjeselskaper blant mottakerne av de to støtteordningene for kultursektoren.

Kulturområde	Aktive aksjeselskaper i kultursektoren		Aksjeselskaper blant mottakere av komp/stimuli		Andel mottakere blant alle AS
	antall	prosentandel	antall	prosentandel	gjennomsnittlig andel – «dekningsgrad»
Litteratur	908	7 %	14	1 %	2 %
Trykte og digitale medier	810	6 %	0	0 %	0 %
Dataspill	32	0 %			0 %
Musikk	1 059	8 %	181	19 %	17 %
Film	1 597	12 %	44	5 %	3 %
Arkitektur	1 466	11 %			0 %
Design	3 304	24 %	4	0 %	0 %
Scenekunst	248	2 %	34	4 %	14 %
Visuell kunst	263	2 %	10	1 %	4 %
Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet	1 067	8 %	237	25 %	22 %
Drift av biblioteker, arkiver, museer og annen kulturvirksomhet	84	1 %	4	0 %	5 %
Reklame og event	2 013	15 %	2	0 %	0 %
Undervisning	134	1 %	21	2 %	16 %
Andre områder	723	5 %	0	0 %	0 %
Virksomheter med andre næringskoder			398	42 %	
Virksomheter uten næringskode i Enhetsregisteret			0	0 %	
I alt	13 708	100 %	949	100 %	7 %

Tabellen viser at en fjerdedel av alle aksjeselskapene fins i kulturområdet design, som ikke er et publikumsrettet område, og som heller ikke har vært i fokus for støtteordningene til Kulturrådet eller Norsk filminstitutt, verken før eller under pandemien. Det samme gjelder det nest største området, «Reklame og event», med 2013 aksjeselskaper (15 % av aksjeselskapene i sektoren).

Blant de mer publikumsrettede kulturområdene har film høyest andel aksjeselskaper (12 %). Av de 1597 er det 44 som har mottatt støtte fra de to kulturordningene, noe som gir en dekningsgrad på 3 %. Filmfeltet er på sin side det området hvor mange av mottakerne av de største enkelttildelingene befinner seg.

Deretter følger musikk og «Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet» med størst andeler av aksjeselskapene – begge har 8 %, ca. 1060, hver. Dette er også de to kulturområdene med høyest dekningsgrad: 181 av aksjeselskapene innen musikk har mottatt støtte – 17 % av alle registrerte og aktive aksjeselskaper på dette kulturområdet. 237 av aksjeselskapene innen «Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet» har mottatt støtte – 22 % av alle registrerte og aktive aksjeselskaper på dette kulturområdet.

» Tabell 35 – En sammenlikning av antall aksjeselskaper blant et utvalg kulturområder i SSBs kulturell og kreativ næring som har levert årsregnskap i 2020, fordelt på kulturområder, og antall aksjeselskaper blant mottakerne av de to støtteordningene for kultursektoren.

Kulturområde	Aktive aksjeselskaper i kultursektoren		Aksjeselskaper blant mottakere av komp/stimuli		Andel mottakere blant alle AS
	antall	prosentandel (av hele SSBs kultursektor)	antall	prosentandel (av hele SSBs kultursektor)	gjennomsnittlig andel – «dekningsgrad»
Litteratur	908	7 %	14	1 %	2 %
Musikk	1 059	8 %	181	19 %	17 %
Film	1 597	12 %	44	5 %	3 %
Scenekunst	248	2 %	34	4 %	14 %
Visuell kunst	263	2 %	10	1 %	4 %
Annan	1 067	8 %	237	25 %	22 %
Drift av biblioteker, arkiver, museer og annen kulturvirksomhet	84	1 %	4	0 %	5 %
I alt	5 226	38 %	524	55 %	10 %

I tabell 35 viser vi tilsvarende statistikk som i tabell 34, kun for kulturområdene vi er spesielt interessert i (gruppe 1). Samlet sett utgjør aksjeselskapene innenfor disse områdene 38 % av aksjeselskapene i SSBs brede definisjon av kulturell og kreativ næring. Uten «Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet» utgjør aksjeselskapene innenfor disse kulturområdene 30 % av alle aksjeselskaper i sektoren.

Blant disse utvalgte områdene i tabell 35 er film området med høyest andel aksjeselskap: 1597 selskaper, 12 % av alle aksjeselskaper i sektoren. Disse selskapene utgjorde 5 % av mottakerne gjennom ordningene. Det var 44 selskaper

i kategorien film som mottok støtte, av totalt 1597 aktive aksjeselskaper³⁸, altså var andelen blant aksjeselskaper på filmområdet som mottok støtte gjennom disse ordningene, på 3 %.

I kategorien «Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet» fantes 1067 aksjeselskaper som leverte årsregnskap i 2020, 8 % av alle aksjeselskaper i SSBs definisjon av kulturell og kreativ næring.³⁹ 237 av disse selskapene mottok støtte gjennom en av de to støtteordningene. Det utgjør 25 % av alle aksjeselskaper som mottok støtte totalt sett, og er den enkeltkategorien med flest mottakere av støtte og høyest dekningsgrad – på 22 %. Altså har 22 % av alle aksjeselskaper med næringskoder i denne kategorien mottatt støtte gjennom en av de to ordningene for kultursektoren. Det er nesten like mange aksjeselskaper i kategorien musikk: 1 059, også 8 % av alle aksjeselskaper i SSBs definisjon av kulturell og kreativ næring. 181 av disse selskapene mottok støtte gjennom en av eller begge ordningene, og musikk-selskapene utgjør 19 % av alle mottakerne blant aksjeselskapene. Andelen aksjeselskaper innenfor musikk som har mottatt støtte gjennom ordningene («dekningsgraden»), er 17 %.

▸ Tabell 36 – En sammenlikning av antall aksjeselskaper blant et utvalg kulturområder i SSBs kulturell og kreativ næring som har levert årsregnskap i 2020, fordelt på kulturområder, og antall aksjeselskaper blant mottakerne av de to støtteordningene for kultursektoren.

Kulturområde	Aktive aksjeselskaper i kultursektoren		Aksjeselskaper blant mottakere av komp/stimuli		Andel mottakere blant alle AS
	antall	prosentandel (av hele SSBs kultursektor)	antall	prosentandel (av hele SSBs kultursektor)	gjennomsnittlig andel – «dekningsgrad»
Trykte og digitale medier	810	6 %	0	0 %	0 %
Dataspill	32	0 %			
Arkitektur	1466	11 %			
Design	3 304	24 %	4	0 %	0 %
Reklame og event	2 013	15 %	2	0 %	0 %
Undervisning	134	1 %	21	2 %	16 %
Andre områder	723	5 %	0	0 %	0 %
Virksomheter med andre næringskoder			398	42 %	
I alt	8 482	62 %	425	45 %	5 %

38 Definisjonen her på «aktivt» aksjeselskap er å ha levert årsregnskap for 2020.

39 Helt presist er det snakk om 1067 virksomheter som er registrert i Enhetsregisteret med organisasjonsform aksjeselskap og registreringsdato før 2021, som vi også finner i regnskapsdatabasen med levert årsregnskap for 2020.

I tabell 36 viser vi tilsvarende inndeling for de øvrige kulturområdene (altså gruppe 2) fra tabell 34. Det er 398 aksjeselskaper som har næringskoder som ikke faller innenfor noen av områdene som er definert i SSBs kulturelle og kreative næring. Det er altså på 42 % av mottakerne blant aksjeselskapene. Som diskutert tidligere i kapitlet er dette en sammensatt gruppe, hvor blant annet næringskoden for impresariovirksomhet er med, som inngår i BI:CCI/Menons definisjon av kultursektoren, og som man kan diskutere om skulle vært inkludert også i SSBs definisjon. Denne næringskoden utgjør 17 % blant mottakerne av kompensasjonsordningen som faller utenfor SSBs klassifisering.

Oppsummert fins det altså rundt 2831 mottakere av støtte gjennom kompensasjonsordningen eller stimuleringsordningen (eller begge), og 949 av disse er aksjeselskap. Til sammenlikning fins det i alt 108 949 virksomheter registrert før 2021 i Enhetsregisteret med næringskoder som faller innenfor SSBs avgrensning av kulturell og kreativ næring (75 % av disse er enkeltpersonforetak). 13 700 av disse er aksjeselskaper som har levert årsregnskap for 2020. Vi vet ikke hvor mange av de over 100 000 kulturvirksomhetene i Enhetsregisteret som ville vært støtteberettiget. Det kan likevel se ut som de to store støtteordningene ikke bare har hatt en svært skjev fordeling blant mottakerne av tildeling gjennom ordningene, men også at en forholdsvis liten andel av virksomhetene har søkt og mottatt støtte.

Til sammen 949 aksjeselskaper mottok støtte gjennom de to støtteordningene for kulturnæringen. Til sammenlikning er det nesten 14 000 mottakere gjennom kompensasjonsordningen for næringslivet.

Omsetning og driftsoverskudd blant mottakerne av kulturlivets kriseordninger som har levert årsregnskap

For å si noe om hvem som mottok støtte gjennom koronaordningene, er det greit å ha en meningsfull gruppe å sammenlikne dem med. For aksjeselskapenes del er en naturlig sammenlikning å se på omsetning og overskudd blant selskaper i kulturnæringene som mottok støtte, på den ene siden og selskaper som ikke mottok støtte, på den andre siden. Sammenlikningen er deskriptiv og sier ikke noe om hvorfor noen mottok støtte og andre ikke, men den sier like fullt noe om hvordan mottakerne av støtten ser ut i sammenlikning med sektoren for øvrig.

Som vi viser i tabell 33, er andelen enkeltpersonforetak blant alle virksomheter som var registrert i Enhetsregisteret før 2021, og som har næringskoder som inngår i SSBs definisjon av kulturell og kreativ næring, på 75 %. Kun 89 av enkeltpersonforetakene har levert årsregnskap siden 2018. Vi vil derfor holde enkeltpersonforetak utenfor når vi ser på årsregnskap blant mottakerne av støtte gjennom kompensasjons- og stimuleringsordningene.

Blant de 949 aksjeselskapene som mottok støtte gjennom de to ordningene, er det altså 398 som ikke har næringskoder innenfor SSBs definisjon av kultursektoren, så vi sitter igjen med drøyt 550 mottakere. Dette er altså i seg selv ikke mange virksomheter – det er omtrent 4 % av alle aktive aksjeselskaper i sektoren. Selv om vi inkluderer aksjeselskaper med næringskoder utenfor SSBs definisjon, er det tydelig at det er snakk om et forholdsvis lite antall bedrifter som har mottatt støtte gjennom disse to ordningene, sammenliknet med det totale antallet.

» Tabell 37 – Driftsinntekter for alle aksjeselskaper som har levert årsregnskap i 2020, som har næringskoder i SSBs definisjon av kulturell og kreativ næring, og for alle aksjeselskaper blant disse som har mottatt støtte gjennom kompensasjons- eller stimuleringsordningene for kultursektoren. Gjennomsnitt og median.

Kulturområde		Driftsinntekter/omsetning (i 1000 NOK) blant alle aktive aksjeselskaper som ikke mottok støtte			Driftsinntekter/omsetning (i 1000 NOK) blant aktive aksjeselskaper som mottok støtte			Mottatt støtte (i 1000 NOK)
		2018	2019	2020	2018	2019	2020	2020
Litteratur	gjennomsnitt	12 845	11 707	11 568	2 893	2 572	2 368	770
	median	590	574	424	2 748	2 456	1 746	420
	antall AS	736	804	888	13	14	14	
Musikk	gjennomsnitt	2 672	2 635	2 456	3 888	4 544	2 506	1 062
	median	402	332	240	1 651	1 686	1 191	360
	antall AS	682	770	889	150	169	177	
Film	gjennomsnitt	5 256	5 283	5 249	43 040	31 007	28 106	10 452
	median	650	659	598	7 805	5 255	6 114	1 395
	antall AS	1 254	1 374	1 560	43	43	44	
Scenekunst	gjennomsnitt	16 821	16 136	13 214	9 338	8 976	6 204	3 501
	median	1 276	1 181	826	2 723	2 988	2 158	710
	antall AS	166	185	212	27	33	34	
Visuell kunst	gjennomsnitt	815	848	757	3 436	3 442	2 219	1 795
	median	292	294	256	1 566	2 012	1 786	386
	antall AS	179	220	256	8	9	9	
Drift av biblioteker, arkiver, museer og annen kulturvirksomhet	gjennomsnitt	12 042	12 633	12 190	26 464	28 930	20 040	1 258
	median	1 013	1 735	1 280	23 054	28 240	13 362	1 372
	antall AS	71	73	78	4	4	4	
Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet	gjennomsnitt	2 276	2 246	1 608	12 376	13 561	7 438	3 650
	median	531	566	328	3 933	4 436	2 194	1 090
	antall AS	648	745	846	202	219	235	

I tabell 37 og 38 kan vi se hvordan gjennomsnittlige driftsinntekter ser ut i nivå, og hvordan de har utviklet seg over tid for gruppen av aksjeselskaper som ikke mottok støtte, sammenliknet med gruppen aksjeselskaper som mottok støtte gjennom kompensasjons- og/eller stimuleringsordningen. Tabellene viser også median-verdiene.

I tabell 37 er det kun i kategoriene musikk, film, scenekunst og «Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet» at antallet virksomheter som har mottatt støtte, er stort nok til at det gir mening å kommentere sammenlikningen – og selv her er antallet for film og scenekunst, på henholdsvis 44 og 34 aksjeselskaper som leverte årsregnskap i 2020 og mottok støtte gjennom en av ordningene, forholdsvis lavt.

På musikkområdet hadde mottakerne av støtte gjennom en av ordningene langt høyere driftsinntekter i 2018 og 2019 enn aksjeselskapene som ikke mottok støtte, både i gjennomsnitt og median. Men i 2020 var gjennomsnittlige driftsinntekter blant støttemottakerne nesten det samme som for aksjeselskapene som ikke mottok støtte (nedgangen i medianinntekt skilte seg mindre ut). Med andre ord var nedgangen i gjennomsnittsinntekter spesielt stor i denne gruppen.

På filmområdet skiller aksjeselskapene som mottok støtte gjennom ordningene, seg tydelig fra de øvrige filmselskapene i størrelse: Gjennomsnittlige driftsinntekter blant støttemottakerne var 8 ganger så høye som for alle AS i 2018, og medianinntektene var 12 ganger så høye. Gjennomsnittsinntektene falt med mer enn en fjerdedel mellom 2018 og 2019 i denne gruppen, mens de holdt seg stabile i de øvrige aksjeselskapene. Fallet i gjennomsnittsinntekter mellom 2019 og 2020 var til sammenlikning langt mindre, mens medianinntektene økte.

For scenekunst ser det litt annerledes ut. De drøyt 30 aksjeselskapene som har mottatt støtte, har lavere gjennomsnittsinntekter enn gjennomsnittsinntektene for de øvrige aksjeselskapene på scenekunstmrådet, både i årene før pandemien og under pandemien, mens medianinntekten ligger høyere i gruppen av aksjeselskaper som har mottatt støtte, enn blant de øvrige. Både blant aksjeselskaper som mottok støtte, og blant de øvrige aksjeselskapene på scenekunstmrådet var det et fall i gjennomsnitts- og medianinntekter i 2020 relativt til årene før.

I kategorien «Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet» gir inndelingen et bilde som er nokså likt det vi så for filmområdet: Aksjeselskapene som har mottatt støtte gjennom ordningene, har i snitt langt høyere omsetning både før og under pandemien enn de øvrige aksjeselskapene i kategorien, og de har også hatt et prosentvis større fall i gjennomsnittsinntekter (selv om det også her var betydelige fall i gjennomsnittsinntekter også blant aksjeselskaper som ikke mottok støtte).

» Tabell 38 – Driftsinntekter for alle aksjeselskaper som har levert årsregnskap i 2020, som har næringskoder i SSBs definisjon av kulturell og kreativ næring, og for alle aksjeselskaper blant disse som har mottatt støtte gjennom kompensasjons- eller stimuleringsordningene for kultursektoren. Gjennomsnitt og median.

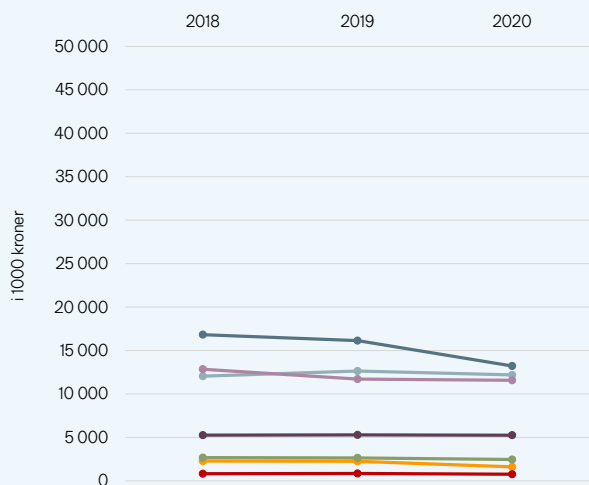
Kulturområde		Driftsinntekter/omsetning (i 1000 NOK)			Driftsinntekter/omsetning (i 1000 NOK)		
		blant alle aktive aksjeselskaper			blant aktive aksjeselskaper som mottok støtte		
		2018	2019	2020	2018	2019	2020
Trykte og digitale medier	gjennomsnitt	53 914	53 193	49 329			
	median	3 908	3 905	3 458			
	antall AS	741	755	803			
Dataspill	gjennomsnitt	13 993	10 827	11 478			
	median	934	360	862			
	antall AS	29	30	33			
Arkitektur	gjennomsnitt	6 772	7 045	6 914			
	median	1 560	1 504	1 280			
	antall AS	1 281	1 363	1 475			
Design	gjennomsnitt	3 027	2 993	2 789	1 543	1 760	1 374
	median	672	678	552	1 648	1 728	1 054
	antall AS	2 597	2 949	3 363	4	4	4
Reklame og event	gjennomsnitt	6 283	6 216	5 575	14 188	13 140	9 705
	median	1 095	964	856	14 188	13 140	9 705
	antall AS	1 594	1 819	2 050	2	2	2
Undervisning	gjennomsnitt	1 933	1 936	1 620	3 872	4 234	3 390
	median	922	869	657	2 876	3 149	2 145
	antall AS	103	117	138	19	19	21
Andre områder	gjennomsnitt	11 044	11 033	9 573			
	median	2 148	1 982	1 667			
	antall AS	655	689	717			

Gjennomsnittsverdiene fra tabell 37 er illustrert i figur 10, hvor vi også har trukket fra støttebeløpene fra driftsinntektene i panelet til høyre for å lage et hypotetisk anslag. Det er viktig å påpeke at dette kun er et anslag, siden bedrifter hele tiden tilpasser seg og vi ikke uten videre kan anta at øvrige inntekter og utgifter ville vært de samme uavhengig av den økonomiske støtten. En av flere kritiske innvendinger mot næringslivsordningen var for eksempel at den i for liten grad tvang eierne av næringslokaler til å ta sin del av byrden ved krisen gjennom å redusere husleia for kriserammede bedrifter. Uten støtten er det ikke åpenbart at gårdeieren ville vært tjent med å la bedriften som leide næringslokalet, gå konkurs, i og med at det ikke nødvendigvis sto andre leietakere klare – andre bedrifter opererte jo under de samme markedsbetingelsene med nedstenging og andre restriksjoner, som ga reduserte inntekter i utgangspunktet. De hypotetiske linjene i figur 5 må derfor

heller tolkes som en illustrasjon av størrelsesordenen på støtten enn et scenario for hvordan verden nødvendigvis ville sett ut uten støtten. Og til illustrasjonen av denne størrelsesordenen hører det altså med at det er litt over 500 aksjeselskaper som danner tallgrunnlaget for støttemottakerne til høyre i figur 5, og litt over 4700 aksjeselskaper som danner tallgrunnlaget for de som ikke mottok støtte, til venstre i figur 5.

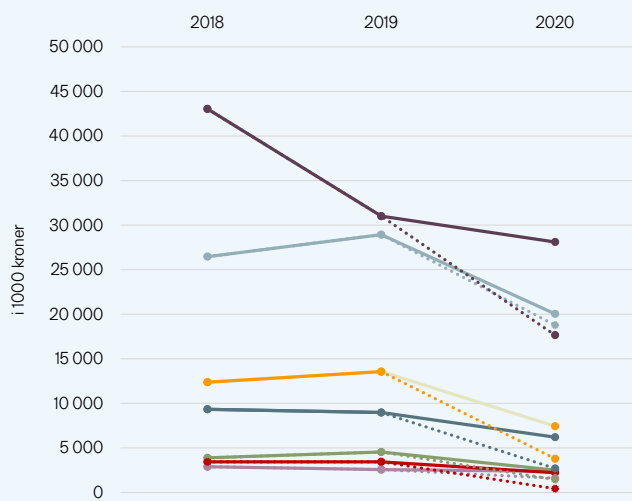
» Figur 10 – Gjennomsnittlige driftsinntekter i 1000 NOK for aksjeselskaper som har levert årsregnskap i 2020, innenfor utvalgte områder i SSBs definisjon av kulturell og kreativ næring. Mottakere av støtte gjennom kompensasjons- og/eller stimuleringsordningene for kultursektoren til høyre, alle andre aksjeselskaper til venstre. Skraverte linjer i panelet til høyre viser gjennomsnittlige driftsinntekter i 2020 dersom vi trekker fra bedriftenes gjennomsnittlige støttebeløp.

Driftsinntekter (årlige) blant virksomheter som ikke mottok støtte, gjennomsnitt

a)

Driftsinntekter (årlige) blant virksomheter som mottok støtte, gjennomsnitt

b)

— Annen — Drift — Film — Litteratur — Musikk — Scenekunst — Visuell kunst

2.3 NAVs kompensasjonsordning for frilansere og selvstendig næringsdrivende

Fra mai 2020 ble det innført en kompensasjonsordning for frilansere og selvstendige, som ble administrert av NAV. Ordningen skulle treffe grupper som hadde mistet inntekt, men som ikke kunne søke dagpenger da dette er en ytelse for arbeidstakere med lønnsinntekt. Tall fra NAV (vist i figur 11) viser at næringsdrivende innen kultursektoren utgjør om lag 1 av 3 mottakere frem til høsten 2021. Ordningen er besluttet videreført i første kvartal 2022 som følge av ny nedstenging av kultursektoren.

» Figur 11 – Kompensasjonsordningen for frilansere og selvstendige næringsdrivende.

2.4 Kompensasjonsordning for næringslivet (september 2020–oktober 2021)

» Tabell 39 – Oversikt over virksomheter som har mottatt støtte gjennom kompensasjonsordningen for næringslivet, og som enten også er å finne blant mottakerne av støtteordningene rettet spesielt mot arrangører og næringsvirksomheter i kultursektoren (kompensasjonsordningen og stimuleringsordningen), eller har en næringskode som gjør at de faller innenfor SSBs definisjon av kulturell og kreativ næring.

Mottakere	Antall mottakere	Gj.snittlig tildeling (NOK)	Standardavvik (NOK)	Min.verdi (NOK)	25. persentil (NOK)	Median (NOK)	75. persentil (NOK)	Maks.verdi (NOK)
Tildelinger gjennom kulturordningene, mottakere av både kultur- og næringslivsordninger.	291	3 384 927	9 257 313	7 823	334 540	834 838	2 523 613	81 795 716
Tildelinger gjennom kompensasjonsordningen for næringslivet, mottakere av både kultur- og næringslivsordninger.	291	599 993	1 365 158	5 299	64 550	175 752	497 972	10 557 109
Tildelinger gjennom kompensasjonsordningen for næringslivet, mottakere innen SSBs definisjon av kulturell og kreativ næring	778	280 907	954 152	5 299	27 895	66 738	187 217	16 282 949
Tildelinger gjennom kompensasjonsordningen for næringslivet, alle mottakere	13 812	555 986	6 388 998	5 000	30 081	82 554	254 552	323 893 873

Samtidig som det ble iverksatt en generell kompensasjonsordning for næringslivet, ble det opprettet først en egen kompensasjonsordning for arrangører og underleverandører i kultursektoren og deretter en stimuleringsordning for kulturlivet, som er beskrevet i kapittel 2. I alt 2831 virksomheter mottok støtte gjennom en av eller begge disse ordningene.

Flere kulturvirksomheter søkte og mottok også støtte gjennom den generelle kompensasjonsordningen for næringslivet. I tabell 39 viser vi en oversikt over disse. Først ser vi på virksomheter som både mottok støtte gjennom en eller begge av kulturordningene og gjennom næringslivsordningen. Det er 291 virksomheter blant mottakerne av kulturordningene – altså litt over en tidel – som også mottok kompensasjon gjennom næringslivsordningen. I tabell 39 viser vi først hvor mye disse virksomhetene mottok i støtte gjennom kulturordningene, deretter i kompensasjon gjennom næringslivsordningen.

Virksomhetene som mottok støtte gjennom både kulturordningene og næringslivsordningene, mottok i snitt 3,4 millioner kroner hver fra kulturordningene. Det er omtrent dobbelt så mye som snittet for mottakerne av kulturstøtteordningene (jf. tabell 31), noe som kan tyde på at de er blant de store virksomhetene på kulturfeltet. Medianverdien i mottatt støtte gjennom kulturordningene er på 835 000 kroner, mer enn fire ganger høyere enn medianen blant alle mottakere av disse ordningene. Om vi til sammenlikning ser på hva disse 291 virksomhetene har mottatt i støtte gjennom næringslivsordningen, ligger imidlertid gjennomsnittlig tildeling på 600 000 kroner – med en medianverdi på 176 000. For disse virksomhetene har støtten gjennom kulturordningene i snitt vært 5,6 ganger så generøs.

I nederste rad i tabell 39 viser vi hvordan tildelingene gjennom kompensasjonsordningen for næringslivet ser ut for alle virksomheter som har næringskoder som sorterer inn under kultursektoren slik den er definert og delt inn i undersektorer i Statistisk sentralbyrås kulturstatistikk for 2019.⁴⁰ Det er 778 slike virksomheter i kulturell og kreativ næring som har mottatt støtte gjennom kompensasjonsordningen for næringslivet, og de har i gjennomsnitt mottatt 281 000 kroner i støtte – medianverdien er 67 000 kroner.

I løpet av 2021 hadde 13 812 virksomheter fått innvilget til sammen 7 679 278 632 kroner i tilskudd. Det utgjør et gjennomsnittlig tilskudd på 556 000 for alle virksomheter i hele ordningen sett under ett. Om vi skal plassere kultursektorens virksomheter og kultursektorens ordninger i en enkel sammenlikning med denne ordningen, har kultursektorens virksomheter sett under ett tildelinger gjennom den generelle næringslivsordningen som ligger et godt stykke under gjennomsnittet – men de virksomhetene som også har mottatt støtte gjennom de særegne støtteordningene for kultursektoren, har derimot mottatt tilskudd gjennom næringslivsordningen som ligger litt over gjennomsnittet. Videre har kultursektorens egne tilskuddsordninger høyere gjennomsnittlige tildelinger per mottaker enn næringslivsordningen; kompensasjonsordningen for arrangører og underleverandører i kultursektoren har en gjennomsnittlig tildeling per mottaker på rundt 900 000 kroner og stimuleringsordningen for kulturlivet en gjennomsnittlig tildeling per mottaker på 1,4 millioner kroner.

40 Statistisk sentralbyrå 2020. *Kulturstatistikk 2019*, Oslo, Statistisk sentralbyrå.

Oppsummering

Beregninger fra nasjonalregnskapet viser at kultursektoren både hadde et langt større fall i produktivitet enn økonomien for øvrig, og at sektoren i stort – målt i bruttoprodukt – var tilbake på et noenlunde normalt nivå ved utgangen av 2021.

Tall fra Regnskapsregisteret – som omfatter en snevrere og muligens den mest næringsrettede delen av kultursektoren, med overvekt av aksjeselskaper og større virksomheter – tyder på at det var et fall i omsetning (altså driftsinntekter) blant virksomhetene i de mest publikumsrettede kulturområdene etter Statistisk sentralbyrås inndeling (musikk, scenekunst, visuell kunst og samlekategori «Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet»), men at det ikke var et fall i omsetning for alle kulturnæringene samlet. Det samlede overskuddet i kulturnæringene (igjen etter SSBs avgrensning og for dette utvalget av virksomheter som er omfattet av Regnskapsregisteret) økte i 2020 sammenliknet med 2019 og 2018. For områdene som hadde et fall i omsetning, var det bare på musikkområdet at det samlede driftsoverskuddet gikk ned, men for alle disse områdene (musikk, scenekunst, visuell kunst og samlekategori «Annen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet») tyder regnskapstallene på at virksomhetene har kompensert inntektsfallet ved å kutte i driftskostnadene (deriblant lønnskostnader), som samlet sett var lavere i 2020 enn i 2019. I snitt endte de regnskapspliktige bedriftene innenfor alle de publikumsrettede områdene unntatt musikk med et høyere driftsoverskudd i 2020 enn i 2019.

Statistisk sentralbyrås sysselsetningsstatistikk viser hvor mange som har sitt hovedarbeidsforhold innenfor en av kulturnæringene. Tall for 2015 – 2021 tyder på en svak økning over perioden, fra 80 000 sysselsatte i 2015 til 85 000 sysselsatte i 2020, med en antydning til et hopp i 2021, hvor det var 88 600 sysselsatte til sammen i kulturnæringene. Pandemien har altså ikke gitt seg utslag i færre sysselsatte i kulturnæringene. Imidlertid viser tall for 2017 – 2020 at andelen av de sysselsatte som hadde sitt hovedarbeidsforhold i et enkeltpersonforetak og dermed må antas å være selvstendig næringsdrivende, i motsetning til å være ansatt, økte med 25% fra 2019 til 2020.

Av Stortingets bevilgninger for årene 2020 – 2022 til midlertidige støtteordninger over Kultur- og likestillingsdepartementets budsjett har nesten 6 milliarder kroner gått til ordninger på kulturområdet. Til sammen 80 % av midlene ble tildelt de nyopprettede kulturordningene stimuleringsordningen og kompensasjonsordningen. Eksisterende ordninger under Norsk kulturråd og Norsk filminstitutt ble tildelt henholdsvis 7 % og 4 % av midlene, mens de resterende 9 % ble fordelt på øvrige ordninger.

Fordelingen etter selskapsform viser at over 90 % av tildelingene gjennom både kompensasjonsordningen og stimuleringsordningen gikk til andre selskapsformer enn enkeltpersonforetak, hovedsakelig aksjeselskaper. Enkeltpersonforetak utgjorde 40 % av mottakerne i kompensasjonsordningen og mottok til sammen 6 % av tildelt beløp, mens de utgjorde 25 % av mottakerne i stimuleringsordningen og mottok til sammen 5 % av tildelt beløp.

Den gjennomsnittlige tildelingen gjennom kompensasjonsordningen, blant alle mottakere på tvers av organisasjonsform og kulturområde, er på ca. 900 000 kroner. Den gjennomsnittlige tildelingen gjennom stimuleringsordningen på tvers av samtlige mottakere er på nesten 1,4 millioner kroner. Medianbeløpet for begge ordninger ligger langt lavere enn gjennomsnittsverdiene, på 177 000 kroner for kompensasjonsordningen og på 228 000 kroner for stimuleringsordningen. Også 75. persentil ligger langt under gjennomsnittet for begge de to ordningene, altså har 75 % av mottakerne av støtte gjennom ordningene mottatt beløp som ligger et godt stykke under gjennomsnittet. Fordelingen er altså ikke bare litt høyreskjev, men må kunne karakteriseres som svært skjev.

434 mottakere har blitt tildelt midler gjennom begge ordninger. Dette er en gruppe som i gjennomsnitt har blitt tildelt langt høyere beløp gjennom begge ordninger: Både gjennomsnitt og median er mer enn dobbelt så høye for tildelingene gjennom begge ordninger i denne gruppen. De 15 mottakerne som har mottatt mest støtte gjennom de to ordningene, har til sammen mottatt 26 % av de samlede tildelingene som var vedtatt gjennom de to ordningene per 6. desember 2021; 20 % av tildelingene gjennom kompensasjonsordningen og 29% av tildelingene gjennom stimuleringsordningen.

Det er til sammen 2831 mottakere av støtte gjennom kompensasjonsordningen eller stimuleringsordningen (eller begge), 949 av disse er aksjeselskap. Vi vet ikke hvor mange av de over 100 000 kulturvirksomhetene i Enhetsregisteret som ville vært støtteberettiget, heller ikke av de 13 700 aksjeselskapene blant disse som har levert årsregnskap for 2020. Det kan likevel se ut som en forholdsvis liten andel av virksomhetene har søkt og mottatt støtte gjennom de to ordningene. Til sammenlikning er det nesten 14 000 mottakere av støtte gjennom den generelle kompensasjonsordningen for næringslivet.

NAVs kompensasjonsordning for frilansere og selvstendig næringsdrivende ble innført fra mai 2020. Tall fra NAV viser at næringsdrivende innen kultursektoren utgjorde om lag 1 av 3 mottakere fram til høsten 2021.

Referanser

01. Bekeng-Flemmen, H. (red.), Hagen, A. N., Cools, S., Wagelid, T., Aslaksen, E., Gram, I. og Nerموen, L. (2021) *Gjenoppbygging av kultursektoren. Delrapport juni 2021. Pandemiens påvirkning på publikum. Gjennomgang av kompensasjonsordning for arrangører og underleverandører i kultursektoren og stimuleringsordning for kulturlivet*. Oslo: Kulturrådet.
02. Gaustad, T., Grünfeld, L., Guldvik, M. K. og Westberg, N. B. 2020. *Koronakrisens virkninger på film- og dataspillbransjene*. Oslo, Menon Economics.
03. Grünfeld, L., Westberg, N. B., Guldvik, M. K., Erraia, J., Gaustad, T. og Gran, A.-B. 2020a. *Kultursektorens økonomi i Norge 2018*, Oslo, Menon Economics.
04. Grünfeld, L., Westberg, N. B., Guldvik, M. K., Stokke, O. M., Erraia, J., Halvorsen, C. A., Booth, P., Gaustad, T. og Gran, A.-B. 2020b. *Et halvt år med koronakrise i kultursektoren*, Oslo, Menon Economics.
05. Heian, M. T., Løyland, K. og Mangset, P. (2008). *Kunstnerens aktivitet, arbeids- og inntektsforhold, 2006*. Bø: Telemarksforskning.
06. Heian, M. T., Løyland, K. og Kleppe, B. (2015). *Kunstnerundersøkelsen 2013. Kunstnerens inntekter, TF - rapport nr. 350*. Bø: Telemarksforskning.
07. Kleppe, B. og Askvik, T. 2021. *Kunstnerne og koronapandemien*, Oslo, Kulturrådet.
08. Røtnes, R., Tofteng, M. og Frisell, M. M. 2021. *Scenarier for framtidens kultursektor*, Oslo, Kulturrådet.
09. Røyseng, S. 2011. *Kunstnere i kulturnæringenes tidsalder*, Oslo, Kulturrådet.
10. Røyseng, S., Barstad, A., Bille, T., Tøien-Eidsvold, I., Heian, M. T., Peurell, E. og Velure, H. (2019). *Framtidige kunstnerundersøkelser av kunstneres arbeidsforhold og levekår*. Rapport.

